

«САМУРЫҚ-ЭНЕРГО» АҚ

**Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына сәйкес
жеке қаржылық есептілік және Тәуелсіз аудитордың есебі**

31 желтоқсан 2022 жыл

Мазмұны

ТӘУЕЛСІЗ АУДИТОРДЫҢ АУДИТОРЛЫҚ ЕСЕБІ

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІК

Қаржылық жағдай туралы жеке есеп.....	1
Пайда немесе зазал және өзге жиынтық табыс туралы жеке есеп.....	2
Капиталдағы өзгерістер туралы жеке есеп.....	3
Ақша қаражатының қозғалысы туралы жеке есеп.....	4

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

1	«Самұрық-Энерго» компаниясы және оның қызметі туралы жалпы мәліметтер.....	5
2	Қаржылық есептілікті дайындау негізі және есепке алу саясатының негізгі ережелері.....	5
3	Жаңа немесе қайта қаралған стандарттар мен түсіндірулерді қолдану.....	15
3	Жаңа немесе қайта қаралған стандарттар мен түсіндірулерді қолдану (жалғасы).....	16
4	Есептік саясатты қолданудағы маңызды есептік бағалаулар және кәсіби ой-пікірлер.....	17
4	Есептік саясатты қолданудағы маңызды есептік бағалаулар және кәсіби ой-пікірлер (жалғасы).....	18
5	Байланысты тараптармен есеп айырысу және операциялар.....	22
6	Еншілес компанияларға және бірлескен кәсіпорындарға салынған инвестициялар.....	24
7	Берілген қарыздар және борыштық құралдарға инвестициялар.....	25
8	Басқа ұзақ мерзімді активтер.....	27
9	Басқа қысқа мерзімді активтер.....	27
10	Ақшалай қаражат және олардың эквиваленттері.....	28
11	Акционерлік капитал.....	29
12	Өзге де кредиторлық берешек және есептелген міндеттемелер.....	29
13	Қарыздар.....	30
14	Дивидендтер бойынша табыс.....	32
15	Өзге операциялық кірістер мен шығыстар (нетто).....	32
16	Жалпы және әкімшілік шығыстар.....	33
17	Қаржылық табыстар.....	33
18	Қаржылық шығыстар.....	33
19	Табыс салығы.....	33
20	Шартты және шарттық міндеттемелер мен операциялық тәуекелдер.....	35
21	Қаржы тәуекелдерін басқару.....	38
22	Қаржы құралдарының әділ құны.....	43
23	Есепті кезеңнен кейінгі оқиғалар.....	44
24	Акциядан түсетін негізгі пайда/(залал).....	45

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі

«Самұрық-Энерго» АҚ Акционеріне және директорлар кеңесіне

Біздің Пікіріміз

Біздің пікірімізше, жеке қаржылық есептілік «Самұрық-Энерго» АҚ (бұдан әрі «Компания») 2022 жылдың 31 желтоқсандағы қаржылық жағдайын, сондай-ақ жоғарыда көрсетілген күнмен аяқталатын жыл ішіндегі олардың қаржылық нәтижелері мен ақша қаражатының қозғалысын Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына сәйкес барлық маңызды жақтарынан әділ көрсетеді.

Аудит мәні

Біз Компанияның жеке қаржылық есептілігіне аудит жүргіздік, ол келесілерді қамтиды:

- 2022 жылдың 31 желтоқсанындағы қаржылық жағдайы туралы есеп;
- жоғарыда көрсетілген күнмен аяқталған жыл ішіндегі пайда немесе шығын және басқа жиынтық кірістер туралы есеп;
- жоғарыда көрсетілген күнмен аяқталған жыл ішіндегі капиталдағы өзгерістер туралы есеп;
- жоғарыда көрсетілген күнмен аяқталатын жыл ішіндегі ақшалай қаражаттардың қозғалысы туралы есеп;
- есеп саясатының негізгі ережелерін және өзге де түсіндірме ақпаратты қоса алғанда, жеке қаржылық есептілігіне ескертпелер.

Пікір білдіру негіздемесі

Біз аудитті халықаралық аудит стандарттарына (ХАС) сәйкес жүргіздік. Осы стандарттарға сәйкес Біздің жауапкершілігіміз «Аудитордың жеке қаржылық есептілігінің аудиті үшін жауапкершілігі» бөлімінде төменде сипатталған.

Біз алған аудиторлық дәлелдер өз пікірімізді білдіру үшін негізді қамтамасыз ету үшін жеткілікті және тиісті болып табылады деп есептейміз.

Тәуелсіздік

Біз Бухгалтерлерге арналған халықаралық этика стандарттары кеңесі (ХБЭСК кодексі) шығарған Кәсіби бухгалтерлердің халықаралық этика кодексіне (Халықаралық тәуелсіздік стандарттарын қоса) және Қазақстан Республикасындағы қаржылық есеп беру аудитімізге қолданылатын этикалық талаптарына сәйкес Компанияға қатысты тәуелсіз болып табыламыз. Біз ХБЭСК кодексіне және қаржылық есептілік аудитімізге қолданылатын Қазақстан Республикасының этикалық талаптарына сәйкес өзге этикалық міндеттемелерімізді орындадық.

Аудит жасауда қолданылатын әдіснама

Қысқаша шолу

Маңыздылық

- Жалпы Компанияның қаржылық есептілігі деңгейіндегі маңыздылығы: 3,000,000 мың теңге, ол Компанияның барлық активтерінің баланстық құнының шамамен 0.49% құрайды.

Аудиттің негізгі мәселелері

- Еншілес және қауымдасқан ұйымдарға салынған инвестициялардың құнсыздануы

Аудитті жоспарлау кезінде біз маңыздылықты анықтап, жеке қаржылық есептіліктің елеулі бұрмалану тәуекелдеріне бағалау жүргіздік. Атап айтқанда, біз басшылықтың қандай салаларда субъективті пайымдаулар жасағанына талдау жасадық, мысалы, ол маңызды бағалау мөндеріне қатысты, атап айтсақ салдарынан белгісіздік туындауы мүмкін алдағы күндерге арналған болжамдарды қолдану және олардың орын алуына жол беру. Біздің барлық аудиттердегідей, біз басшылықтың ішкі бақылау жүйесін айналып өту қаупін қарастырдық, соның ішінде жосықсыз әрекеттер салдарынан елеулі бұрмалану қаупін тудыратын басшылықтың объективті емес белгілерінің болуына бағалау жасадық.

Маңыздылық

Біздің аудиттің көлемін анықтауға біздің маңыздылықты қолдануымыз әсер етті. Аудит жеке қаржылық есептілікте елеулі бұрмалаулар жоқ екендігіне барынша сенімді болуға арналған. Бұрмалау жосықсыз әрекеттер немесе қателіктер нәтижесінде пайда болуы мүмкін. Егер олар пайдаланушылардың осы жеке қаржылық есептілік негізінде жеке-жеке немесе жиынтықта қабылданатын экономикалық шешімдеріне әсер етуі мүмкін деп негізді түрде болжауға болатын болса, олар елеулі болып есептеледі.

Кәсіби тұрғыдағы пікірімізге сүйене отырып, біз төмендегі кестеде көрсетілгендей, маңыздылық үшін, оның ішінде Компанияның жеке қаржылық есептілігі деңгейінде табыстылық үшін белгілі бір сандық шекті мөндерді белгіледік. Осы мөндердің көмегімен және сапалық факторларды ескере отырып, біз аудитіміздің көлемін, сондай-ақ аудиторлық рәсімдеріміздің сипатын, жүргізу мерзімдері мен көлемін айқындадық және егер болған жағдайда бұрмалаулардың (жеке-жеке және жиынтығында алынған) тұтастай жеке қаржылық есептілікке әсерін бағаладық.

Жеке қаржылық есептіліктің деңгейіндегі маңыздылық

3,000,000 мың қазақстандық теңге

Біз оны қалай анықтадық

Барлық активтерінің баланстық құнының шамамен 0.49% құрайды

Маңыздылық деңгейін анықтау үшін қолданылған базалық көрсеткіштің негіздемесі

Компанияның барлық активтерінің баланстық құнын маңыздылықты анықтау үшін базалық көрсеткіш ретінде қолдануға шешім қабылдадық, себебі осы көрсеткішті Компанияның қызметінің нәтижесін бағалау мақсатында пайдаланушылар өте жиі қарастырады деп есептейміз, және де ол көпшілік мақұлдаған базалық көрсеткіш болып табылады. Біз 0.49% деңгейіндегі маңыздылықты орнаттық. Іс жүзінде, осы секторда инвестициялауға бағытталған кәсіпорындар үшін қолданысқа ие сандық шектеу мәндерінің ауқымында 1% деңгейінде маңыздылық деңгейін орнатамыз, бірақ бұл жағдайда біз маңыздылық деңгейін 0.49% дейін қысқарттық, шоғырландырылған қаржылық есептілігі үшін маңыздылықты бағалау негізінде.

Аудиттің негізгі мәселелері

Аудиттің негізгі мәселелері – бұл біздің кәсіби пікірімізге сәйкес ағымдағы кезеңдегі жеке қаржылық есептілік аудиті үшін ең маңызды болып табылатын мәселелер. Бұл мәселелер біздің жеке қаржылық есептілік аудиті аясында және осы есептілік туралы пікірімізді қалыптастыру кезінде қаралды және біз бұл мәселелер бойынша жеке пікір білдірмейміз.

Аудиттің негізгі мәселелері

Негізгі аудит мәселелері бойынша қандай аудиторлық рәсімдер орындалды

Еншілес және қауымдасқан ұйымдарға салынған инвестициялардың құнсыздануы

Жеке қаржылық есептіліктің №4 ескертпені қараңыз.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компания басшылығы инвестициялық құнсыздану көрсеткіштеріне талдау жасады. Жүргізілген талдау нәтижесінде Компания басшылығы дәстүрлі электроэнергия өндіру мен тарату ұйымдарының құнсыздану көрсеткіштерін анықтаған жоқ.

Жасыл энергетика ұйымдарының инвестицияларының құнсыздану көрсеткіштерін талдау және әділ құнын бағалау нәтижесінде Компания басшылығы ЖШС «Samruk-Green Energy» және ЖШС «Ereymtau Wind Power»,

Басшылықтың жасаған инвестицияның құнсыздану индикаторларын талдауға қатысты жүргізген біздің рәсімдерімізге мыналарды қамтыды:

- құнсыздану индикаторларын талдауда басшылық пайдаланған негізгі болжамдардың дәлдігі мен орындылығын тексеру;
- энергетика саласындағы экономикалық және нарықтық үрдістерді зерттеу;

Біз «Samruk-Green Energy» ЖШС, «Ereymtau Wind Power» ЖШС инвестицияларының және қатысу үлесі «Semirechye Energy» ЖШС

Аудиттің негізгі мәселелері

сонымен қатар қатынас үлесі ЖШС «Энергия Семиречья» инвестициялардың құнсыздану көрсеткіштерін анықтады және құнсыздану тестін өткізу шешімін қабылдады.

Біз баланстық құнының маңыздылығына байланысты құнсыздану мәселесіне ерекше назар аудардық, сондай-ақ басшылықтың құнсыздану көрсеткіштері мен пайдалану құнын талдау бағалау процессінің күрделі болғандықтан, болашақ нарықтық және экономикалық жағдайларға қатысты маңызды пайымдаулар мен бағалаулар және Компанияның қаржылық-шаруашылық қызметері бойынша негізделінеді.

Талдау нәтижесі бойынша құнсыздану тесті жүргізілді және пайда немесе шығын және басқа да жиынтық кіріс туралы есепте құнсызданудан болған 12,193,675 мың теңге шығын танылды.

Негізгі аудит мәселелері бойынша қандай аудиторлық рәсімдер орындалды

құнсыздануымен байланысты бағалау моделін алдық, зерттедік, бағаладық және модельде қолданылған әдіснаманы және негізгі болжамдарды және олардың бюджет пен бизнес-жоспармен, сыртқы ақпаратпен және салалық сараптамамызбен сәйкестігін бағаладық. Біз құнсыздануды бағалауда қолданылатын жорамалдар мен әдістемелер туралы пікір қалыптастыру үшін бағалау сарапшыларын тарттық. Басшылықтың инвестиция құнсыздануымен байланысты бағалауына қатысты біздің процедуралар келесі қамтиды:

- басқа активтерден құралған ақша ағындарынан тәуелсіз ақша ағындарын тудыратын активтердің сәйкестендірілетін топтарын анықтауды талдау;
- тесті өткізу кезінде басшылық пайдаланатын негізгі болжамдардың дұрыстығы мен орындылығын тексеру;
- құнсыздану тестін бағалау үшін негізгі болжамдар бойынша басшылықпен бірқатар сұхбаттар жүргізу;
- басқа үлгілік мәліметтерді қарастыру және оларды даму жоспары сияқты растайтын құжаттармен салыстыру және қажет болған жағдайда даму жоспарын нақты нәтижелермен салыстыру;
- негізгі болжамдарға негізделген ықтимал өзгерістердің мүмкін әсерін қарастыру.

Біз сондай-ақ (IAS) 36 «Активтердің құнсыздануы» ХҚЕС талаптарына сәйкес, жеке қаржылық есептілікке 4-ескертпедегі ақпаратты ашып көрсетудің жеткіліктілігіне назар аудардық.

Өзге ақпарат

Басшылық өзге ақпарат үшін жауапты. Өзге ақпарат жылдық есепті қамтиды, бірақ жеке қаржылық есептілік пен оған тәуелсіз аудитордың қорытындысын қамтымайды. Бұл есеп, шамамен, біздің аудиторлық қорытындының күнінен соң бізге берілетін болады.

Біздің жеке қаржылық есептілік бойынша пікіріміз өзге ақпаратты қамтымайды, және біз бұл ақпаратқа қатысты қандай да бір формада сенімділік білдіретін қорытынды жасамаймыз.

Жеке қаржылық есептілікке жүргізілген аудитке байланысты, біздің міндетіміз жоғарыда көрсетілген өзге ақпаратты алған кезде, онымен танысып, және өзге ақпарат пен жеке қаржылық есеп немесе біз аудит барысында алған біліміміз арасында маңызды келіспеушіліктердің бар болуы туралы, және өзге ақпараттың басқа мүмкін маңызды бұрмалаулары бар болуы туралы сұрақтарды қарастыру болып табылады.

Егер жоғарыда көрсетілген өзге ақпаратпен танысу барысында, оның маңызды бұрмалауы бар туралы қорытындыға келсек, біз корпоративтік басқаруға жауапты адамдарға айтуға міндеттіміз.

Басшылықтың және корпоративтік басқаруға жауапты адамдардың жеке қаржылық есептілікке жауапкершілігі

Басшылық халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына сәйкес көрсетілген жеке қаржылық есептілікті дайындау және дұрыс ұсыну үшін және басшылық жосықсыз іс-әрекеттер немесе қателер салдарынан елеулі бұрмалауларды қамтымайтын жеке қаржылық есептілікті дайындау үшін қажет деп есептейтін ішкі бақылау жүйесі үшін жауапты болады.

Жеке қаржылық есептілікті дайындау кезінде басшылық Компанияның өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетін бағалауға, тиісті жағдайларда қызметтің үздіксіздігіне қатысты мәліметтерді ашуға және және Қызметтің үздіксіздігі туралы жорамал негізінде есептілік жасау үшін жауапкершілік алады, бұларға басшылық Компанияны таратуға, оның қызметін тоқтатуға ниет білдірген немесе оның қызметін таратудан немесе тоқтатудан басқа қандай да бір нақты баламасы болмаған жағдайлар кірмейді.

Корпоративтік басқаруға жауапты адамдар Компанияның жеке қаржылық есептілігін дайындауды қадағалауға жауапты болады.

Аудитордың жеке қаржылық есептілігінің аудиті үшін жауапкершілігі

Біздің мақсатымыз тұтастай алғанда жеке қаржылық есептілікте алақол әрекеттер немесе қателіктердің салдарынан туындайтын елеулі бұрмалаулардың жоқ екендігі туралы сапалы кепілділікті алу, және біздің пікірімізді қамтитын аудиторлық қорытындыны шығару болып табылады. Сапалы кепілділік дегеніміз, жоғары деңгейдегі кепілділікті білдіреді, бірақ ХАС-на сәйкес жүргізілген аудит маңызды бұрмалаулардың бар болған жағдайында, оларды әрқашан анықтайтындығына кепілдік болып саналмайды. Бұрмалаулар алақол әрекеттер мен қателіктердің нәтижесі болуы мүмкін, және егер олар, жеке немесе тұтастай қолданушылардың осы жеке қаржылық есептілік негізінде қабылданатын экономикалық шешімдеріне айтарлықтай ықпалын тигізеді деп негізді болжауға болатын болса, маңызды болып есептелінеді. ХАС-на тиісті жүргізілетін аудит барысында, біз кәсіби пікір қолданып, кәсіби күдікшілдікті сақтаймыз. Бұдан басқа, біз төмендегілерді орындаймыз:

- алақол әрекеттер немесе қателіктердің салдарынан жеке қаржылық есептіліктегі айтарлықтай бұрмалаулардың тәуекелдерін айқындаймыз және бағалаймыз; осы тәуекелдерге жауап ретінде аудиторлық рәсімдерді жобалаймыз және жүргіземіз; біздің пікірімізді білдіру үшін, жеткілікті әрі тиісті аудиторлық дәлелдерді аламыз. Алақол әрекеттердің салдарынан болған елеулі бұрмалаулардың тәуекелі, қателіктердің салдарынан болған елеулі бұрмалаулардың тәуекелінен жоғарырақ, себебі, алақол әрекеттерге келісу, жалғандық, қасақана жіберу, ақпаратты бұрмаланған күйінде беру немесе ішкі бақылауды айналып өтетін іс-әрекеттер жатады;
- тиісті жағдайларға қатысты аудиторлық рәсімдерді жобалау мақсатында аудит үшін маңызы бар ішкі бақылау жүйесіне түсінік аламыз, бірақ Компанияның ішкі бақылауының тиімділігі туралы пікір білдіру мақсатында емес;
- қолданылған есеп саясатының орындылығын, басшылық дайындаған тиісті ақпараттың ашылуы мен бухгалтерлік бағалардың негізділігін бағалаймыз;
- басшылықтың үздіксіз қызмет туралы жорамалдың қолданылуының орындылығы туралы тұжырым жасаймыз, ал алынған аудиторлық дәлелдердің негізінде Компанияның үздіксіз қызметін жалғастыру қабілеттілігіне елеулі күмәндар тудыратын оқиғалар мен жағдайларға байланысты маңызды белгісіздіктердің бар болуы туралы қорытынды жасаймыз. Егер біздің қорытындыда маңызды белгісіздік болған жағдайда, біз өз қорытындымызда жеке қаржылық есептіліктегі тиісті ақпараттың ашылуына назар аудару керекпіз, егер ондай ақпараттың ашылуы орынсыз болған жағдайда, біз өз пікірімізді өзгерту керекпіз. Біздің тұжырымдарымыз аудиторлық қорытындының шығарылу күніне дейінгі жиналған аудиторлық дәлелдерге негізделген. Алайда, одан кейін болатын оқиғалар немесе шарттар Компанияның қызметінің үздіксіздік қабілеттілігін тоқтатуына әкеп соқтыруы мүмкін;
- жалпы ұсынылуына, құрылымы мен мазмұнына, ақпараттың ашылуына, және де негізінде жатқан операциялар мен оқиғаларды осы жеке қаржы есептілікте дұрыс ұсынылғанына баға береміз.

Біз корпоративтік басқаруға жауапты адамдармен өзара ақпараттық қатынастар жасаймыз, оларға өзге ақпараттан бөлек, жоспарланған аудиттің көлемі мен мерзімдерін, сондай ақ, аудит нәтижелерінен туындаған маңызды қорытындылар туралы, оның ішінде, аудит барысында айқындалған ішкі бақылаудың маңызды жетіспеушіліктері туралы мәлімет береміз.

Біз сондай-ақ, корпоративтік басқаруға жауапты адамдарға тәуелсіздікке қатысты барлық тиісті этикалық талаптарды ұстанғанымыз туралы хабарлаймыз, және аудитордың тәуелсіздігіне ықпал етуіне негізі бар деп санауға болатын барлық өзара қарым-қатынастар мен өзге сұрақтар туралы, және қажет болған жағдайда, тиісті сақтық шаралары туралы мәлімдейміз.

ТӘУЕЛСІЗ АУДИТОРДЫҢ АУДИТОРЛЫҚ ЕСЕБІ (ЖАЛҒАСЫ)

7 - бет

Корпоративтік басқаруға жауапты адамдарға берілген мәліметтердің ішінен, біз ағымдағы кезеңнің жеке қаржылық есептілік аудиті үшін маңызды болып саналатындарын анықтаймыз және сондықтан олар аудиттің негізгі мәселелері болып есептеледі. Бұл мәселелерді өз қорытындымызда баяндаймыз, келесі жағдайлардан басқа кездерде: жария етуге заңды түрде немесе нормативтік актпен тыйым салынғанда, немесе сирек жағдайларда біз бұл ақпараттың біздің қорытындымызда хабарлануының қажет емес жағдайларда, өйткені бұндай ақпаратты хабарлаудың теріс салдары оны хабарлаудың қоғамдық маңызы бар пайдасынан асып кетеді.

Аудиттің жауапты жетекшісі және осы тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебін шығарған - Дана Инкарбекова.

«ПрайсуотерхаусКуперс» ЖШС атынан

Бекітілді және қол қойылды:

Дана Инкарбекова
«ПрайсуотерхаусКуперс» ЖШС
Басқарушы директоры
(Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің
1999 жылғы 21 қазандағы №0000005
Бас мемлекеттік лицензиясы)

Аудитор-орындаушы
(2000 жылғы 18 қаңтардағы №0000492
Аудитордың Квалификациялық куәлігі)

2023 жылғы 13 наурыз
Алматы, Қазақстан

«САМУРЫҚ-ЭНЕРГО» АҚ
Қаржылық жағдай туралы жеке есеп

Қазақстан теңгесімен, мың	Ескертпе	31 желтоқсан 2022ж.	31 желтоқсан 2021ж.
АКТИВТЕР			
Ұзақ мерзімді активтер			
Ішкі құралдар			
Материалдық емес активтер		320,100	392,830
Пайдалану құқығы нысанындағы актив		697,765	659,057
Еңгілес компаниялар мен бірлескен кәсіпорындарға салынған инвестициялар		927,762	1,172,090
Берілген заемдар және қарыз құралдарына салынған инвестициялар	6	521,962,326	547,698,014
Өзге де ұзақ мерзімді активтер	7	36,645,365	47,240,254
	8	562,390	6,935,571
Барлық ұзақ мерзімді активтер		561,115,774	604,097,825
Қысқа мерзімді активтер			
Тауар-материалдық қорлар		19,317	53,002
Берілген заемдар және қарыз құралдарына салынған инвестициялар			
Өзге де қысқа мерзімді активтер	7	15,632,164	26,209,385
Ақшалай қаражат және олардың баламалары	9	8,838,129	1,031,615
	10	22,029,475	1,481,340
Барлық қысқа мерзімді активтер		46,519,085	28,775,342
БАРЛЫҚ АКТИВТЕР		607,634,859	632,873,167
КАПИТАЛ			
Акционерлік капитал	11	378,531,570	376,045,927
Өзге де капитал резерві		89,220,724	89,328,998
Жабылмаған шығын		(39,788,431)	(33,095,568)
БАРЛЫҚ КАПИТАЛ		427,963,863	432,279,357
МІНДЕТТЕМЕЛЕР			
Ұзақ мерзімді міндеттемелер			
Қарыздар	13	127,830,765	163,569,258
Жалдау бойынша міндеттемелер		806,766	978,662
Өзге де ұзақ мерзімді қаржылық міндеттемелер		166,715	32,343
Барлық ұзақ мерзімді міндеттемелер		128,804,246	164,580,263
Қысқа мерзімді міндеттемелер			
Қарыздар	13	47,176,852	34,252,374
Жалдау бойынша міндеттемелер		351,994	332,000
Өзге кредиторлық берешек және есептелген міндеттемелер	12	3,253,135	1,322,483
Төлеуге жататын өзге салықтар		84,769	86,690
Барлық қысқа мерзімді міндеттемелер		50,866,750	36,013,547
БАРЛЫҚ МІНДЕТТЕМЕЛЕР		179,670,996	200,593,810
БАРЛЫҚ МІНДЕТТЕМЕЛЕР ЖӘНЕ КАПИТАЛ		607,634,859	632,873,167
Бір жай акцияның теңгерімдік бағасы (Қазақстан теңгесімен)	24	75,857	77,050

Басшылық атынан 2023 жылғы 13 наурызда қол қойылды.

Рысқұлов Айдан Қайратұлы
 Эконом. ғылымдарының кандидаты
 Бас бухгалтер

Ілекова Сәуле Бекзадақызы
 «Бухгалтерлік және Салық есебі»
 департаментінің директоры
 Бас бухгалтер

Қосымша ескертпелер осы қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

«САМУРЫҚ-ЭНЕРГО» АҚ
Пайда немесе залал және өзге жиынтық табыс туралы жеке есеп

Қазақстан теңгесімен, мың	Ескертпе	2022ж.	2021ж.
Дивидендтер бойынша табыстар	14	32,552,145	34,045,809
Өзге операциялық табыстар және шығыстар (нетто)	15	(14,617,319)	(19,813)
Жалпы және өкімшілік шығыстар	16	(7,173,270)	(5,804,957)
Қаржылық активтерді қалпына келтіруден (құнсыздануынан) болған табыстар (нетто)		305,472	303,280
Операциялық пайда		11,067,028	28,524,319
Қаржылық табыстар	17	10,004,017	9,060,192
Қаржылық шығыстар	18	(25,673,267)	(22,007,904)
Салық салғанға дейінгі (шығын)/пайда		(4,602,222)	15,576,607
Табыс салығы бойынша шығыстар	19	(49,641)	(347,590)
Жыл ішіндегі (залал)/пайда		(4,651,863)	15,229,017
Өзге жиынтық залал		(108,274)	-
Жыл ішіндегі барлық жиынтық (залал)/табыс		(4,760,137)	15,229,017
Жылына бір акциядан түсетін (залал)/пайда (қазақстандық теңгемен)	24	(830)	2,719

Қоса берілген ескертпелер осы қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

«САМУРЫҚ-ЭНЕРГО» АҚ
Капиталдағы өзгерістер туралы жеке есеп

Қазақстан теңгесімен мың	Ескертпе	Акционерлік капитал	Өзге резервтегі капитал	Өтелмеген залал	Барлық капитал
2021 ж. 01 қаңтардағы жағдай бойынша қалдық		376,045,927	89,328,998	(45,082,442)	420,292,483
Жыл ішіндегі пайда		-	-	15,229,017	15,229,017
Жыл ішіндегі барлық жиынтық табыс		-	-	15,229,017	15,229,017
Жарияланған дивидендтер	11	-	-	(3,242,143)	(3,242,143)
2021 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қалдық		376,045,927	89,328,998	(33,095,568)	432,279,357
2022 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша қалдық		376,045,927	89,328,998	(33,095,568)	432,279,357
Жыл ішіндегі залал		-	-	(4,651,863)	(4,651,863)
Өзге жиынтық залал		-	(108,274)	-	(108,274)
Жыл ішіндегі барлық жиынтық залал		-	(108,274)	(4,651,863)	(4,760,137)
Акциялар эмиссиясы	11	2,485,643	-	-	2,485,643
Жарияланған дивидендтер	11	-	-	(2,041,000)	(2,041,000)
2022 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қалдық		378,531,570	89,220,724	(39,788,431)	427,963,863

Қоса берілген ескертпелер осы қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

«САМУҒЫҚ-ЭНЕРГО» АҚ
Ақша қаражатының қозғалысы туралы жеке есеп

Қазақстан теңгесімен, мың	2022ж.	2021ж.
Операциялық қызметтен түскен ақша қаражатының қозғалысы:		
Салық салғанға дейінгі (залал)/пайда:	(4,602,222)	15,576,607
Мыналар бойынша түзетулер:		
Дивидендтер бойынша табыс	(32,552,145)	(34,045,809)
Тозу және амортизация	468,856	520,144
Қаржылық шығыстар	25,673,267	22,007,904
Қаржылық табыстар	(10,004,017)	(9,060,192)
Баға айырмасынан түскен (табыс)/залал	(34,798)	32,411
Құнсыздандуды қалпына келтіруден және активтердің құнсыздануынан түскен залал/(табыс)	13,667,822	(303,280)
Басқалары	(3,899)	-
Айналым капиталындағы өзгерістерге дейін операциялық қызметте пайдаланылған ақша қаражаты:	(7,387,136)	(5,272,215)
Тауар-материалдық қорларды азайту/ ұлғайту	33,630	(6,458)
Дебиторлық берешекті, өзге қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді активтерді азайту	51,676	71,926
Өзге кредиторлық берешекті ұлғайту/ (азайту)	652,800	(694,388)
Өзге салықтар бойынша берешекті ұлғайту	1,400,551	217,902
Операциялық қызметте пайдаланылған ақша қаражаты	(5,248,479)	(5,683,233)
Төленген табыс салығы	(48,761)	(359,913)
Алынған дивидендтер	32,552,145	34,045,361
Төленген пайыздар	(15,302,279)	(13,337,654)
Операциялық қызметтен алынған таза ақша қаражаты	11,952,626	14,664,561
Инвестициялық қызметтен түскен ақша қаражатының қозғалысы		
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтерді сатып алу	(394,175)	(30,765)
Қарыз құралдарын сатудан түскен түсім	384,600	1,839,490
Еншілес компаниялар мен қауымдастырылған ұйымдардың капиталына қосылған үлес	(1,971,347)	(1,513,913)
Еншілес компаниялардың акцияларын сатудан түскен түсім	14,447,066	1,357,524
Еншілес компаниялар мен бірлесіп бақыланатын кәсіпорындарға берілген қарыздар мен қаржылық көмек	(5,248,700)	(8,382,631)
Еншілес компанияларға және бірлесіп бақыланатын кәсіпорындарға берілген қарыздар мен қаржылық көмекті өтеуден түсетін түсімдер, облигациялар	5,941,331	13,375,746
Қарыздық бағалы қағаздарды сатып алу	-	(27,531,800)
Қаржы құралдарын эмитенттер арқылы өтеулен түскен түсімдер	20,100,000	7,118,180
Берілген қарыздардан және қарыздық құралдарға салынған инвестициялардан алынған пайыздар	5,851,370	4,701,739
Банктік салымдарды қайтару, нетто	(1,395,500)	(500)
Депозиттер бойынша алынған пайыздар	233,900	104,331
Қаржылық дебиторлық берешекті өтеу	-	290,820
Берілген қаржылық көпідіктер бойынша ЕТҰ берешегін өтеу	-	2,208,854
Инвестициялық қызмет бойынша өзге түсімдер	115,073	56,787
Инвестициялық қызметтен түскен/(пайдаланылған) таза ақшалай қаражат	38,063,618	(6,406,138)
Қаржылық қызметтен түскен ақша қаражатының қозғалысы:		
Шығарылған облигацияларды және алынған қарыздарды өтеу	(84,427,246)	(93,277,291)
Шығарылған облигациялар және алынған қарыздар бойынша түсімдер	54,636,771	88,410,000
Акциялар эмиссиясынан түсім	2,485,643	-
Төленген дивидендтер	(2,041,000)	(3,242,143)
Жалдау бойынша негізгі қарызды өтеу	(157,286)	(212,830)
Өзге төлемдер	-	(17,516)
Қаржылық қызметте пайдаланылған таза ақшалай қаражат	(29,503,118)	(8,339,780)
Валюта айырбас бағамының өзгеруінің ақша қаражатына және олардың эквиваленттеріне әсері	36,634	(32,426)
Құнсыздану бойынша резервтегі өзгерістер	(1,625)	(126)
Ақша қаражаты мен олардың эквиваленттерінің таза ұлғаюуы	20,548,135	(113,909)
Жыл басындағы ақша қаражаты және олардың эквиваленттері	1,481,340	1,595,249
Жыл соңындағы ақша қаражаты және оның эквиваленттері	22,029,475	1,481,340

Қоса берілген ескертпелер осы қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

1 «Самұрық-Энерго» компаниясы және оның қызметі туралы жалпы мәліметтер

Осы қаржылық есептілік «Самұрық-Энерго» АҚ (бұдан әрі – «Компания») үшін 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына (ҚЕХС-ке) сәйкес әзірленді.

Компания 2007 жылы 18 сәуірде құрылып, 2007 жылы 10 мамырда тіркелген. Компания Қазақстан Республикасының заңнамаларына сәйкес акционерлік қоғам нысанында құрылған.

Компанияның жалғыз акционері «Самұрық-Қазына» ұлттық әл-ауқат қоры» АҚ (бұдан әрі – «Самұрық-Қазына») болып табылады, ол компания акцияларының 100% иелік етеді. Қазақстан Республикасының Үкіметі Компанияның түпкілікті бақылаушы иесі болып табылады.

Негізгі қызмет

Компания қызметінің негізгі түрлері көмір, көмірсутек, су ресурстары негізінде электр және жылу энергиясын, ыстық суды өндіруді, оларды халыққа, өнеркәсіптік кәсіпорындарға сатуды, электр энергиясын тасымалдауды, желідегі электрді техникалық бөлуді, су және жылу электр станцияларын салуды, жаңартылатын электр энергиясы көздерін салу мен пайдалануды, сондай-ақ су электр станцияларының мүлкітік кешендерін жалға алуды жүзеге асыратын бірқатар компанияларды біріктіретін (б-ескертпе) холдингтік компания (бұдан әрі – «Компания») болып табылады.

Компанияның заңды мекенжайы мен қызметін жүзеге асыратын орны

Қазақстан Республикасы, Нұр-Сұлтан қ., Қабанбай батыр даңғылы, 15А.

Есептілікті ұсыну валютасы

Егер өзгеше көрсетілмесе, аталған қаржылық есептіліктің көрсеткіштері қазақстандық теңгемен («теңге») көрсетілді.

2 Қаржылық есептілікті дайындау негізі және есепке алу саясатының негізгі ережелері

Қаржылық есептілікті дайындау негізі

Осы жеке қаржылық есептілік Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына (ҚЕХС) сәйкес қаржы құралдарын әділ құны бойынша бастапқы тануға түзету енгізілген бастапқы құны бойынша бағалау қағидатын негізге ала отырып дайындалды. Бұдан әрі жеке қаржылық есептілікті дайындау кезінде пайдаланылған есеп саясатының негізгі ережелері келтіріледі. Есеп саясатының осы ережелері есептілікте ұсынылған барлық кезеңдерге қатысты жүйелі түрде қолданылды.

Компания аталған жеке қаржылық есептілікті басшылық үшін әзірледі.

Соған қоса, Компания Компанияға және оның еншілес компанияларына (бұдан әрі – «Топ») қатысты ҚЕХС-ке сәйкес шоғырландырылған қаржылық есептілікті әзірледі. Шоғырландырылған қаржылық есептілікте дауыс беретін акцияларының жартысынан көбі Топқа тікелей немесе жанама тиесілі компаниялар ретінде белгіленген немесе Компания олардың қаржылық және операциялық саясатын өзгеше бақылау мүмкін компанияларға қатысты еншілес компанияларының операциялары толығымен шоғырландырылған. Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігін Қазақстан Республикасы, Нұр-Сұлтан қ., Қабанбай батыр даңғылы, 15А мекенжайында орналасқан Компанияның кеңсесінен алуға болады.

Қаржылық жағдай, операциялық қызмет нәтижелері және жалпы Компанияның қаржылық жағдайындағы өзгерістер туралы толық ақпарат алу мақсатында пайдаланушыларды осы жеке қаржылық есептілікпен таныстыру 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін және жағдай бойынша шоғырландырылған қаржылық есептілікпен бірге жүргізілуі тиіс.

ҚЕХС-ке сәйкес қаржылық есептілікті дайындау бағалар мен болжамдарды пайдалануды талап етеді. Бұдан басқа, басшылыққа компанияның есеп саясатын қолдану кезінде өз пікірлеріне сүйену қажет. Неғұрлым жоғары бағалау немесе күрделілік дәрежесін болжайтын бухгалтерлік есеп салалары, сондай-ақ жеке қаржылық есептілік үшін болжам мен бағалау маңызды болып табылатын салалар 4 ескертпеде көрсетілген. Нақты нәтижелер бұл бағалардан өзгеше болуы мүмкін.

2 Қаржылық есептілікті дайындау негізі және есептік саясаттың негізгі ережелері (жалғасы)

Қызметтің үздіксіздігі қағидаты

Басшылық осы қаржылық есептілікті қызметтің үздіксіздігі туралы болжам негізінде дайындады. Басшылықтың осы пайымдауы Компанияның қаржылық жағдайын, оның ағымдағы ниеттерін, операциялардың табыстылығын, қаржы ресурстарына қол жетімділікті және Үкіметті қолдауды қарауға, сондай-ақ Топтың болашақ операцияларына макроэкономикалық жағдайлардың таяудағы өзгерістерінің өсерін талдауға негізделеді. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның қысқа мерзімді міндеттемелері қысқа мерзімді активтерінен 4,347,665 мың (2021 жыл: 7,238,205 мың теңге) теңгеге асып түсті. Қысқа мерзімді міндеттемелердің ұлғаюының негізгі факторы компанияның жоғары пайыздық мөлшерлеменен ұзақ мерзімді қарыздар деңгейін төмендету саясатымен байланысты банктер мен еншілес компаниялардан қысқа мерзімді қарыздар тарту болды. Сонымен қатар, есепті кезеңде Компания ұзақ мерзімді қарыздар бойынша мерзімінен бұрын төлемдер жүргізді.

Компанияның таяу болашақта өз қызметін жалғастыру қабілетін бағалау кезінде төмендегідей факторлар қарастырылды:

- Компанияның Қазақстанның энергия жүйесінің сенімділігін қамтамасыз ету үшін стратегиялық маңызы бар. Топтың басшылығы мен акционерлерінің Топты таратуға ниеті де, қажеттілігі де жоқ.
- 2023 жылы Компания операциялық қызметтен 20 миллиард теңгеден астам сомада алынатын таза ақшалай қаражатты күтеді.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның Қазақстан Республикасының екінші деңгейдегі банктерінде жалпы сомасы 53 миллиард теңгеден астам мөлшердегі жаңартылатын кредиттік желілер бойынша игеруге қолжетімді қаражаты бар.

Осы жеке қаржылық есептілік активтер мен міндеттемелердің, кірістер мен шығыстардың баланстық құнына қандай да бір түзетулерді, сондай-ақ операциялық қызметті жалғастыру мүмкін болмаған жағдайда қажет болатын қаржылық жағдай туралы есептің сыныптамаларын қамтымайды, мұндай түзетулер елеулі болуы мүмкін.

Айырбас бағамдары

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша шетел валютасында көрсетілген қалдықтарды қайта есептеу үшін пайдаланылған ресми айырбас бағамы 1 АҚШ доллары үшін 462,65 теңгені құрады (2021ж. 31 желтоқсан: 1 АҚШ доллары үшін 431,67 теңге). Теңгені басқа валюталарға айырбастауға қатысты валюталық шектеу және бақылау қағидалары қолданылады. Қазіргі уақытта теңге Қазақстан Республикасынан тыс жерлерде еркін айырбасталатын валюта болып табылмайды.

Негізгі құралдар

(i) Тану және кейінгі бағалау

Негізгі құралдар қажет болған жағдайда, құнсыздану резервін және жиналған тозуды шегере отырып, есепте бастапқы құны бойынша көрсетіледі. Бастапқы құн активті орынға жеткізумен және нысаналы мақсат үшін оны жұмыс жағдайына келтірумен тікелей байланысты сауда жеңілдіктері мен қайтарып алудан, сондай-ақ кез келген шығындар шегерілген сатып алу құнынан, оның ішінде импорт баждары мен сатып алу бойынша қайтарылмайтын салықтардан тұрады. Шаруашылық тәсілмен өзіндік немесе тұрғызылған негізгі құралдар объектілерінің бастапқы құнына орындалған өндірістік жұмыстарға жұмсалған материалдардың құны мен өндірістік үстеме шығындардың бір бөлігі жатады.

Кейінгі шығындар осы активтің баланстық құнына енгізіледі немесе Компанияның осы активті пайдаланған кезде экономикалық пайда табу мүмкіндігі болған жағдайда және оның құны дұрыс бағаланғанда ғана жеке актив ретінде көрсетіледі. Ауыстырылған бөліктің баланстық құны шығынға жазылады. Жөндеуге және техникалық қызмет көрсетуге жұмсалатын барлық басқа шығындар туындауына қарай есептік кезең ішіндегі пайдаға немесе зиянға жатқызылады.

Негізгі құралдардың істен шығуынан болған пайда немесе залал алынған өтем мен олардың баланстық құнының айырмасындағы сомада басқа да операциялық пайда мен зиянның құрамында жыл ішіндегі пайда мен залалда көрсетіледі.

2 Қаржылық есептілікті дайындау негізі және есептік саясаттың негізгі ережелері (жалғасы)

(ii) Тозу

Негізгі құралдардың басқа объектілерінің тозуы олардың бастапқы құнын біркелкі шығынға жазу әдісі бойынша тиімді пайдалану мерзімі ішінде объектілерді жою құнына дейін есептеледі, атап айтқанда:

Басқа негізгі құралдар

Тиімді пайдалану мерзімі (жылдар саны)

3 – 10

Активтің тарату құны Компания осы кезеңде активтің қолданылу мерзімі мен техникалық жағдайы оны тиімді пайдалану мерзімінің соңында күтілетін нәтижеге сәйкес келеді деген пайымдауға сүйене отырып, сатуға жұмсалған шығындарды шегергендегі сатудан алынуы мүмкін соманы бағалау болып табылады. Компания объектінің физикалық қызмет ету мерзімі аяқталғанша, оны пайдаланамыз деп шешсе, активті тарату құны нөлге тең болады. Активтердің тарату құны мен оларды тиімді пайдалану мерзімдері қайта қаралады және, қажет болса, әрбір есептік кезеңнің соңында түзетіледі.

(iii) Құнсыздану

Әрбір есептік кезеңнің соңында басшылық негізгі құралдардың құнсыздану белгілерін анықтайды. Егер ең болмағанда осындай бір белгі анықталса, басшылық екі шаманың ең үлкені ретінде анықталатын өтелетін соманы бағалайды: активті сату үшін жұмсалған шығындарды шегергендегі әділ құн және оны пайдалану құндылықтары. Активтің баланстық құны өтелетін құнға дейін азаяды; құнсызданудан болған шығын жылдық пайда мен шығында көрсетіледі. Егер активті пайдалану құндылығын анықтауға негізделген есептік бағалауларды немесе сатуға жұмсалған шығындарды шегергенде оның әділ құны өзгерсе, өткен есептік кезеңде танылған активтің құнсыздануынан болған шығын қалпына келтіріледі.

Материалдық емес активтер

Компанияның барлық материалдық емес активтерін тиімді пайдаланудың белгілі бір мерзімі бар және оған негізінен капиталдандырылған бағдарламалық жасақтамалар жатады. Сатып алынған бағдарламалық жасақтама оны сатып алуға және пайдалануға беруге жұмсалған шығындар сомасында капиталдандырылады. Барлық материалдық емес активтер басшылық 3 - 5 жылға дейін деп бағалайтын тиімді пайдалану мерзімі ішінде тік сызықты әдіспен амортизацияланады. Құнсызданған жағдайда материалдық емес активтердің баланстық құны шамалардың неғұрлым үлкеніне дейін шығынға жазылады: сатуға жұмсалған шығындарды шегергендегі оларды пайдалану мен әділ құн құндылықтары.

Пайдалану құқығы бар нысанындағы активтер

Компания түрлі кеңсе жайларын жалға алады. Шарттарға жалға алу талаптары көрсетілген компоненттер де, жалға алу шарты болып табылмайтын компоненттер де енгізілуі мүмкін. Компания шарт бойынша сыйақыны жалдау компоненттері арасында да, жалдауға жатпайтын компоненттер арасында да жекелеген мәміле бағасы бойынша бөледі. Дегенмен өзі Жалға алушы болып табылатын жағдайда Компания жылжымайтын мүлікті жалға алу шарты бойынша жалға алу компоненттерін және жалдауға жатпайтын компоненттерді бөліп көрсетпеу туралы шешім қабылдады, сөйтіп оларды бір жалдау компоненті ретінде көрсетті.

Жалдау шарттары бойынша туындаған активтер бастапқы кезде келтірілген құны бойынша бағаланады.

Пайдалану құқығы бар нысандағы активтер мыналарды қамтитын бастапқы құн бойынша бағаланады:

- жалға алу бойынша міндеттемені бастапқы бағалау шамасы;
- жалға алу бойынша алынған ынталандыру төлемдері шегерілгендегі жалға алу төлемдері, жалға алу күні басталған мерзімдегі немесе оған дейінгі кезеңді қамтиды;
- активтерді жалдау шартының талаптарына сәйкес талап етілетін қалыпқа дейінгі жай-күйге жеткізу шығыны;
- кез келген бастапқы тікелей шығындар

Пайдалану құқы бар нысандағы активтер аяқталу мерзіміне қарай активті тиімді пайдалану мерзімі немесе жалға алу мерзімі ішінде бір жүйелік әдіспен амортизацияланады. Егер Компанияның сатып алу опционын орындау сенімділігінің деңгейі жеткілікті болса, Компания базалық активті тиімді пайдалану мерзімі ішінде пайдалану құқығы нысанындағы активті амортизациялайды.

2 Қаржылық есептілікті дайындау негізі және есептік саясаттың негізгі ережелері (жалғасы)

Компания пайдалану құқы бар нысандағы активтерді бір желілік әдіспен оларды тиімді пайдаланудың бағалау мерзімі ішінде амортизациялауға ден қояды, атап айтқанда:

Ғимараттар мен қызмет жайлары (кеңсе жайлары)

Тиімді пайдалану мерзімі (жылдар саны)
5 – 50

Еншілес компанияларға және бірлескен кәсіпорындарға салынған инвестициялар

Бұндай инвестицияларды есепке алған кезде осы жеке қаржылық есептіліктің мақсаттары үшін Компания құнсыздану резервін шегергендегі алғашқы құн әдісі қолданылды.

Қаржылық құралдар

(i) Бағалауға қойылатын негізгі ұстанымдар

Қаржылық құралдар жіктелуіне қарай әділ құн, бастапқы құн немесе амортизацияланған құн бойынша көрсетіледі. Төменде осы әдістердің сипаттамасы ұсынылған.

Әділ құн – бұл бағалау күнінде нарыққа қатысушылардың арасында активті сатқанда немесе операцияларды ерікті негізде жүргізген кезде міндеттемелерді бергенде алынуы мүмкін баға. Белсенді нарықта белгіленетін баға әділ құнның ең жақсы дәлелі болып табылады. Белсенді нарық – активі немесе міндеттемелері бар операциялар тұрақты түрде баға туралы ақпаратты жеткілікті мөлшерде алуға мүмкіндік беретін әрі барынша жиілікпен жүргізілетін нарық.

Әділ нарықта айналымда жүретін қаржылық құралдардың әділ құны белгіленген бағаны кәсіпорын ұстайтын құралдар санына жеке активке немесе міндеттемеге көбейткенде алынған сома ретінде бағаланады. Нарықтың әдеттегі тәуліктік сауда айналымы кәсіпорында бар активтердің және міндеттемелердің санын қосып алу үшін жеткіліксіз, ал жайғасымдарды сату үшін тапсырыстарды орналастыру жеке операцияда белгіленетін бағаға әсер етуі мүмкін болғанда да жағдай осылай болады.

Нарықтық жағдайларда жасалатын дисконтталған ақша ағындары моделі, сонымен қатар, осы сияқты операциялардың мәліметтеріне негізделген модельдер секілді *бағалау әдістері* немесе инвестиция объектісінің қаржылық мәліметтерін қарастыру келісімдердің бағасы туралы нарықтық ақпарат қолжетімсіз болып табылатын қаржылық құралдардың әділ құнын анықтау үшін пайдаланылады. Әділ құнды бағалаудың нәтижелері талданады және келесідей тәртіпте әділ құнның иерархиясының деңгейлері бойынша бөлінеді: (i) 1 деңгейге бірдей активтер немесе міндеттемелер үшін белсенді нарықтарда белгіленген бағалар (түзетілмейтін) бойынша бағалар жатады, (ii) 2 деңгейге – пайдаланылатын маңызды бастапқы мәліметтердің барлығы тікелей (мысалы, баға) немесе жанама (мысалы, бағаның негізінде есептелген) түрде активтер немесе міндеттемелер үшін бақылайтын болып табылатын бағалау әдістерінің көмегімен алынғандар, және (iii) 3 деңгейдегі бағалар, тек қана бақылайтын нарықтық мәліметтерге ғана негізделмеген бағалар болып табылады (яғни, бағалау үшін бақыланбайтын бастапқы мәліметтердің айтарлықтай көлемі қажет). Әділ құнның иерархиясының бір деңгейінен екіншісіне ауыстыру есептік кезеңнің соңында орын алған болып саналады (21- ескертпе).

Бастапқы құн төленген ақша қаражаты немесе олардың баламалары, не болмаса сатып алу күні жағдайы бойынша активті алу үшін берілген басқа да орнын толтырудың әділ құны болып табылады, және оған келісім бойынша шығындар кіреді. Өзіндік құн бойынша бағалау тек нарықтық котировкалары жоқ және әділ құны сенімді бағаланбайтын үлестік құралдарға инвестицияларға қатысты, сондай-ақ, ашық нарықта котировкалары жоқ, және осындай үлестік құралдармен өтелуге тиіс осындай үлестік құралдарға байланысты туынды құралдарға қатысты ғана қолданылады.

Мәміле бойынша шығындар қаржылық құралдарды сатып алуға, шығаруға немесе істен шығаруға тікелей қатысты қосымша шығындар болып табылады. Қосымша шығындар – мәмілелер жасалмаған жағдайда жұмсалмауы мүмкін шығындар. Мәміле бойынша шығындар агенттерге (сауда агенттері болып жұмыс істейтін қызметкерлерді қоса алғанда) консультанттарға, делдалдарға, дилерлерге төленген сыйақыларды, комиссиялық шығындарды, реттеуші органдар мен қор биржаларына төленетін алымдарды, сондай-ақ меншікті берген кезде алынатын салықтар мен алымдарды қамтиды. Мәміле бойынша шығындарға сыйлықақылар немесе қарыздық міндеттемелер бойынша берілетін дисконттар, қаржыландыруға, ішкі әкімшілік шығыстарға және сақтауға жұмсалатын шығыстар жатпайды.

2 Қаржылық есептілікті дайындау негізі және есептік саясаттың негізгі ережелері (жалғасы)

Амортизацияланған құн қаржылық құрал бастапқы тану кезінде бағаланған, есептелген пайыздар шамасына азайтылған немесе ұлғайтылған қарыздың негізгі сомасын өтеуге төленген төлемдер шегерілген шама болып табылады, ал қаржылық активтер үшін – құнсыздану шығындарының сомалары шегеріледі. Өсірілген пайыздарға келісім, сонымен қатар, пайыздың тиімді мөлшерлемесін пайдалана отырып өтелген сомадан кез-келген сыйақылардың немесе дисконттың бойынша бастапқы тану кезінде кейінге қалдырылған амортизациялар жатады. Өсірілген пайыздық кірістер мен өсірілген пайыздық шығындар, соның ішінде өсірілген купондық кіріс пен амортизацияланған дисконт немесе сыйақы (соның ішінде ұсынған кезде кейінге қалдырылған комиссияны, ондай бар болса) жеке көрсетілмейді, қаржылық жағдай туралы тиісті есеп баптарының баланстық құнына енгізіледі.

Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісі – бұл құралдың баланстық құнына тұрақты пайыздық мөлшерлемені қамтамасыз ету (тиімді пайыздық мөлшерлемені) мақсатында тиісті кезең ішінде пайыздық кірістерді немесе пайыздық шығыстарды тану әдісі. Тиімді пайыздық мөлшерлеме – бұл қаржылық құрал әрекет ететін күтілетін мерзімге, тиісті жағдайларда одан қысқа мерзімге қаржылық құралдың таза баланстық құнына дейін есептік болашақ ақшалай төлемдерді немесе түсімдердің (несиелер бойынша болашақ шығындарды қоспағанда) дисконттаудың нақты мөлшерлемесі. Тиімді пайыздық мөлшерлеме осы құрал үшін көрсетілген ауыспалы мөлшерлеме бойынша несиелік спредті көрсетін сыйақы немесе дисконттан басқа немесе нарықтық мағынасына қарамастан белгіленбейтін басқа да өзгермелі факторлар бойынша пайыз өзгертін келесі күнге дейін мөлшерлемесі ауыспалы құралдар бойынша ақша ағындарын дисконттау үшін пайдаланылады. Мұндай сыйақылар немесе дисконттар құрал айналымда болған күтілетін мерзім ішінде тұтастай амортизацияланады. Дисконтталған құнды есептеуге барлық комиссиялық, төленген немесе келісімшартқа қатысушы тараптар алған тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажырамас бөлігін құрайтындар жатады.

Кредиттік-құнсызданған (POCI) қаржылық активтер сатып алған немесе құрған активтер үшін бастапқы танылған кезінде тиімді пайыздық мөлшерлеме кредиттік тәуекелді ескере отырып түзетіледі, яғни келісімшартты ақша ағыны негізінде емес, бастапқы тану кезіндегі күтілетін ақша ағындары негізінде есептеледі.

(ii) Қаржылық активтер

Бағалау санаттары.

Қаржылық активтер мына санаттар бойынша: i) пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатындар, ii) өзге жиынтық табыс арқылы әділ құн бойынша бағаланатындар, iii) амортизациялық құн бойынша бағаланатындар болып жіктеледі. Қарыздық қаржы активтерін жіктеу мен кейіннен бағалау мыналарға: (i) Компанияның тиісті активтер портфелін басқаруға арналған бизнес-модельдеріне және (ii) актив бойынша ақша ағындарының сипаттамасына байланысты.

Бизнес-модель. Бизнес-модель ақша ағындарын алу мақсатында Компанияның активтерді басқару үшін пайдаланатын тәсілін көрсетеді: Компанияның мақсаты (i) активтерден шартта көзделген ақша ағынын алуды ғана («шартта көзделген ақша ағындарын алу үшін активтерді ұстап тұру»), немесе (ii) шартта көзделген ақша ағынын да алу, активтерді сату нәтижесінде туындайтын ақша ағындарын да алу («шартта көзделген ақша ағынын алу үшін активтерді ұстап тұру») болып табыла ма немесе (i) тармақты да, (ii) тармақты да қолдануға келмейтін болса, қаржылық активтер «басқа» бизнес-модель санатына жатады және пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланады. Бизнес-модель активтер тобы үшін Компания бағалау жүргізген күні қолда болатын портфель үшін белгіленген мақсатқа қол жеткізу үшін жүзеге асыруға ниетті қызметтің барлық тиісті дәлелдемелері негізінде (портфель деңгейінде) анықталады.

Ақша ағындарының сипаттамасы

Егер бизнес-модель шартта көзделген ақша ағынын алу немесе шартта көзделген ақша ағыны мен сатуларды алу үшін активтерді ұстауды көздейтін болса, Компания ақша ағындары тек қарыз бен пайыздың негізгі сомасы есебіне қатысты төлемдерді білдіретін/білдірмейтінін бағалайды («қарыз бен пайыздың негізгі сомасының есебіне қатысты төлемдерге арналған тест» немесе «SPPI-тест»). Бұл бағалауды жүргізген кезде Компания шартта көзделген ақша ағындарының базалық кредиттік шарт талаптарына сәйкестігін қарастырады, яғни пайыздар тек кредиттік тәуекелге, ақшаның уақытша құнына, базалық негізгі шарттың басқа да тәуекелдеріне және пайданың шегіне қатысты өтеуді білдіреді. Егер шарттың талаптары базалық кредиттік шарттың талаптарына сәйкес келмейтін тәуекел мен құбылмалылыққа бейімділігін қарастыратын болса, тиісті қаржылық актив пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша жіктеліп, бағаланады. Тек қарыз бен пайыздың негізгі сомасы есебіне қатысты төлемдер бойынша тест активті бастапқы тану кезінде жүргізіледі, ал кейінгі қайта бағалау жүргізілмейді.

2 Қаржылық есептілікті дайындау негізі және есептік саясаттың негізгі ережелері (жалғасы)

Қаржылық активтерді қайта жіктеу

Қаржылық құралдар осы портфельді басқарудың бизнес-моделі тұтастай өзгерген кезде ғана қайта жіктеледі. Қайта жіктеу бизнес-модель өзгергеннен кейін бірінші есепті кезеңнің басынан бастап перспективті түрде жүргізіледі. Компания ағымдағы және салыстырмалы кезең ішінде өзінің бизнес-моделін өзгерткен жоқ және қайта жіктеу жүргізбеді.

Қаржылық активтердің құнсыздануы: күтілетін кредиттік залалдарға байланысты бағалау резерві

Болжалдар негізінде Компания амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қарыздық құралдармен байланысты күтілетін кредиттік залалдарды бағалайды. Компания күтілетін кредиттік залалдарды бағалайды және әрбір есепті күнге кредиттік залалдарға байланысты бағалау резервін таниды. Күтілетін кредиттік залалдарды бағалау мыналарды: (i) мүмкін болатын нәтижелерді бағалау арқылы ықтималдылықты ескере отырып анықталған алдын ала кесіп-пішілмеген және ойластырылған соманы, (ii) ақшаның уақытша құнын және (iii) есепті кезеңде шамадан тыс шығын және күш жұмсамай қолжетімді болатын өткен оқиғалар, ағымдағы жағдайлар және болжанатын болашақтағы экономикалық жағдайлар туралы барлық негізді және расталатын ақпаратты білдіреді.

Амортизациялық құны бойынша бағаланатын қарыздық құралдар күтілетін кредиттік залалдарға байланысты бағалау резервін шегергендегі қаржылық жағдай туралы жеке есепте беріледі.

Компания бастапқы таныған сәттен бастап кредиттік сапаның өзгерістері негізінде құнсыздануды есепке алудың «үш кезеңдік» моделін қолданады. Бастапқы тану кезінде құнсызданған болып табылмайтын қаржылық құрал 1-кезеңге жататын құрал ретінде жіктеледі. 1-кезеңнің қаржылық активтері үшін күтілетін кредиттік залалдар келесі 12 ай ішінде болуы мүмкін дефолттар нәтижесінде туындайтын немесе шартқа сәйкес, егер ол 12 ай өткенше («12-айлық күтілетін кредиттік залалдар») болатын өтеу күніне дейінгі бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдардың тең бөлігіне тең сомаға бағаланады. Егер Компания бастапқы тану сәтінен бастап кредиттік тәуекелдің айтарлықтай ұлғаюын сәйкестендірсе, онда актив 2-кезеңге ауыстырылады, ал осы актив бойынша күтілетін кредиттік залалдар осы бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдар негізінде, яғни шартқа сәйкес өтеу күніне дейін, бірақ егер ол көзделмеген болса, күтілетін алдын ала төлемді ескере отырып бағаланады («бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдар»). Егер Компания қаржылық актив құнсызданған болып табылады деп анықтаса, онда актив 3-кезеңге ауыстырылады және ол бойынша күтілетін кредиттік залалдар бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдар ретінде бағаланады. Сатып алынған немесе құрылған кредиттік-құнсызданған қаржылық активтер үшін күтілетін қаржылық залалдар қашан да бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдар ретінде бағаланады.

Қаржылық активтерді есептен шығару

Қаржылық активтер Компания оларды өндіріп алу бойынша өзінің барлық дерлік мүмкіндіктерін жойған және мұндай активтерді өтеуге қатысты үміттің негізсіздігі туралы қорытындыға келген кезде тұтастай немесе ішінара есептен шығарылады. Есептен шығару тануды тоқтатуды білдіреді.

Қаржылық құралдарды тануды тоқтату

Компания қаржылық активтерді тануды мынадай жағдайларда: (а) егер осы активтер өтелген болса немесе осы активтерге қатысты ақша ағындарына құқықтың күші біткен болса, немесе (б) Компания қаржылық активтерден түсетін ақша ағындарына қатысты құқықты біреуге берсе немесе оны беру туралы келісім жасаса, және мұндай жағдайда (i) сондай-ақ осы активтерді иеленуге қатысты іс жүзінде барлық тәуекелдерді және барлық сыйақыларды берген болса, немесе (ii) осы активтерді иеленуге қатысты іс жүзінде барлық тәуекелдерді және барлық сыйақыларды бермеген әрі сақтамаған, бірақ осы активтерге қатысты бақылау құқығын жойған болса тоқтатады. Контрагенттің активті байланыссыз үшінші тарапқа сатуға шектеу қоймай толық сатуға іс жүзінде мүмкіндігі болмаған жағдайда бақылау сақталады.

Қаржылық активтерді өзгерту

Кейде Компания қаржылық активтер бойынша шарт талаптарын қайта қарайды немесе өзгеше жолмен өзгертеді. Компания шартта көзделген ақша ағындарын өзгерту маңызды болып табылатын/табылмайтынын бағалайды.

Егер бастапқы актив бойынша ақша ағындарына қатысты құқық аяқталатындай болып, өзгертілген талаптар айтарлықтай ерекшеленетін болса, Компания бастапқы қаржылық активті тануды тоқтатады және жаңа активті әділ құны бойынша таниды. Талаптарды қайта қарау күні кейінгі құнсыздануды есептеу мақсаттары үшін, оның ішінде кредиттік тәуекелдің айтарлықтай көбею фактісін анықтау үшін бастапқы тану күні болып саналады.

2 Қаржылық есептілікті дайындау негізі және есептік саясаттың негізгі ережелері (жалғасы)

Компания сонымен қатар жаңа кредиттің немесе қарыздық құралдың төлемдерді қарыз бен пайыздың негізгі сомасының есебіне ғана төлеу критерийіне сәйкестігін бағалайды. Тану тоқтатылған бастапқы активтің баланстық құны мен елеулі түрде өзгертілген жаңа әділ құнның арасындағы кез келген алшақтықтар меншік иелерімен жүргізілетін капиталы бар операцияларға қатысты болмаған жағдайда пайданың немесе залалдың құрамынан көрінеді.

Талаптарды қайта қарау контрагенттің қаржылық қиындықтарына және оның бастапқы келісілген төлемдерді орындауға қабілетсіздігіне байланысты болған жағдайда Компания бастапқы және түзетілген күтілетін ақша ағындарын активтермен шарт талаптарының өзгеруі нәтижесіндегі активтер бойынша тәуекелдер мен пайданың айтарлықтай айырмашылығына қатысты салыстырады. Егер тәуекелдер мен пайда өзгермейтін болса, онда өзгертілген активтің бастапқы активтен айтарлықтай айырмашылығы болмайды өрі оны өзгерту тануды тоқтатуға әкеп соқпайды. Компания бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлеме жөніндегі шартқа (немесе сатып алынған не құрылған кредиттік құнсызданған қаржылық активтер үшін кредиттік тәуекелді ескере отырып түзетілген тиімді пайыздық мөлшерлеме бойынша) өзгертілген ақша ағындарын дисконттау арқылы жалпы баланстық құнды қайта есептейді және пайданың немесе залалдың құрамындағы өзгерістен болған пайданы немесе залалды таниды.

(iii) Қаржылық міндеттемелер

Бағалау санаттары. Қаржылық міндеттемелер (i) пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық міндеттемелерден: бұл жіктелім сауда-саттыққа арналған туынды қаржылық құралдарға, қаржылық міндеттемелерге (мысалы, бағалы қағаздар бойынша қысқа ұстанымдар), бизнесті біріктірген кезде сатып алушы танитын шартты өтеуге және басқа бастапқы тану кезінде анықталған қаржылық міндеттемелерге қолданылады, және (ii) кредиттер беру бойынша қаржылық кепілдіктер мен міндеттемелер шарттардан басқа амортизациялық құн бойынша бағаланатын салдарлар ретінде жіктеледі.

Қаржылық міндеттемелерді тануды тоқтату

Қаржылық міндеттемелерді тану оларды өтеген жағдайда (яғни шартта көрсетілген міндеттеме орындалған немесе тоқтатылған кезде, немесе оның орындалу мерзімі біткен кезде) тоқтатылады.

Компания мен оның бастапқы кредиторларының арасында айтарлықтай өзгеше талаптары бар қарыздық құралдармен алмасу, сондай-ақ қолда бар қаржылық міндеттемелер талаптарының маңызды өзгерістері бастапқы қаржылық міндеттемелерді өтеу және жаңа қаржылық міндеттемелерді тану ретінде ескеріледі. Егер ақша ағындарының дисконтталған келтірінді құнының жаңа талаптарға сәйкес, бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлемені пайдаланып алынған сыйақыларды шегергендегі дисконтталған барлық төленген сыйақыларды қоса алғанда, бастапқы қаржылық міндеттемелер бойынша қалған ақша ағындарының дисконтталған келтірінді құнынан кем дегенде 10%-ға айырмашылығы болса, талаптардың елеулі айырмашылықтары бар болып саналады. Бұған қоса, басқа да сапалық факторлар ескеріледі. Егер қарыздық құралдармен алмасу немесе талаптарды өзгерту өтеу болып есептелсе, онда барлық шығындар немесе төленген сыйақылар өтеуден түскен пайданың не одан болған залалдың құрамында танылады. Егер алмасу немесе өзгеріс өтеу болып саналмаса, онда барлық шығындар немесе төленген сыйақылар міндеттемелердің баланстық құнын түзету ретінде көрсетіледі және өзгертілген міндеттемелер қолданылатын қалған мерзім ішінде амортизацияланады.

Міндеттемелерді өтеуге әкеп соқпайтын өзгерістер кумулятивтік амортизацияны кейінгі күнмен есептеу әдісі бойынша бағалау мәнінің өзгеруі ретінде ескеріледі, мұнда пайда немесе залал баланстық құндағы айырмашылықтың экономикалық мазмұны меншік иелерімен жүргізілетін капиталы бар операцияларға жатпайтын болса, пайда немесе залал құрамында көрсетіледі.

(vi) Өзара есепке алу

Қаржылық активтер мен міндеттемелер өзара есепке алынады және қаржылық жағдай туралы есепте таза шама тек мына жағдайларда: көрсетілген сомаларды өзара есепке алуға, сонымен қатар, өзара есепке алуға ниеті болса немесе оны жүргізуге, не болмаса бір мезгілде активтерді сатуға және міндеттемелерді реттеуге заңды белгіленген құқығы болса ғана көрсетіледі. Қарастырылып отырған өзара есепке алу құқығы (а) болашақта болуы мүмкін жағдайларға байланысты болмауы тиіс, (б) мынадай жағдайларда жүзеге асыруға заңды мүмкіндігі болуы тиіс: (i) едеттегі қаржы-экономикалық қызметті жүзеге асыру барысында; (ii) төлемдер бойынша міндеттемелер орындалмаған жағдайға (дефолт жағдайы); (iii) дәрменсіздік немесе банкротқа ұшыраған жағдайға байланысты болмауы тиіс.

2 Қаржылық есептілікті дайындау негізі және есептік саясаттың негізгі ережелері (жалғасы)

Жеткізушілерге берілетін аванстар

Жеткізушілерге берілетін аванстар есептілікте құнсыздануға арналған қорды шегергенде бастапқы құн бойынша көрсетілген. Аванстар егер тауарды немесе оларға қатысты қызметті алудың болжалды мерзімі бір жылдан асатын болса, немесе егер аванстар бастапқы тану кезінде есепте ұзақ мерзімді ретінде көрсетілген активтерге қатысты болса, ұзақ мерзімді ретінде жіктеледі. Активтерді сатып алу үшін аванстың сомасы Компанияның осы активтерді бақылауға алған және олармен байланысты келешек экономикалық табыстарды Компания компания алатын ықтималдылықтың болған кезінде олардың баланстық құнына қосылады. Өзге аванстар тауарларды және оларға қатысты қызметтерді алған кезде есептен шығарылады.

Егер аванстарға қатысты активтер, тауарлар немесе қызметтер алынбайтын белгі болса, аванстардың баланстық құны азаюға жатады және құнсызданудан болған тиісті шығыс жылғы табыс пен шығыс арқылы көрсетіледі.

Тауар-материалдық қорлар

Тауар-материалдық қорлар екі шаманың ең азымен есептеледі: өзіндік құны мен таза сату бағасы. Қорлардың өзіндік құны «first in first out» («ФИФО») әдісі арқылы анықталады. Тауар-материалдық қорлардың өзіндік құнына сатып алу мен басқа да тікелей шығындар жатады, және қарыздық қаражат бойынша шығындар жатпайды. Таза сату құны – бұл өндірісті аяқтауға жұмсалатын шығындар мен сату бойынша шығындарды шегергендегі өдеттегі қызмет барысында ықтимал сатудың есептік бағасы.

Сауда және басқа дебиторлық қарыз

Сауда және басқа дебиторлық қарыз бастапқыда өділ құн бойынша, ал кейін тиімді пайыздық мөлшерлеме тәсілін қолдана отырып есептелген амортизацияланған құны бойынша есептеледі.

Ақша қаражаты және олардың баламалары

Ақша қаражаттары мен олардың баламаларына кассадағы ақша қаражаттары, ағымдағы банктік шоттардағы қаражат, кері РЕПО бойынша дебиторлық берешек және үш айға дейінгі депозиттер жатады. Ақша қаражаттары мен ақша қаражаттарының баламалары амортизацияланған құн бойынша көрсетіледі, өйткені (i) олар шартта көзделген ақша ағындарын алу үшін ұсталады және бұл ақша ағындары тек негізгі қарыз бен пайыз есебінен төлемдер болып табылады және (ii) олар пайда немесе залал арқылы өділ құн бойынша бағаланатын санатқа жатқызылмайды.

Пайдаланылуы шектелген ақша қаражаттарының қалдықтары ақша қаражаттарының қозғалысы туралы есепті жасау мақсатында ақша қаражаттарының құрамынан және олардың баламаларынан алынып тасталады. Айырбастау операцияларына немесе есепті кезеңнен кейін кемінде он екі ай ішінде міндеттемелерді өтеу үшін пайдалануға шектеулер белгіленген ақша қаражатының қалдықтары өзге де ұзақ мерзімді активтердің құрамына енгізіледі; үш айдан астам, бірақ есепті кезеңнен кейін он екі айдан аз уақыт ішінде пайдалану шектелген ақша қаражаты басқа қысқа мерзімді активтердің құрамына енгізіледі.

Акционерлік капитал

Жай акциялар капитал ретінде жіктеледі. Жаңа акцияларды шығарумен тікелей байланысты қосымша шығындар капитал құрамында, салықтарды шегергендегі түсімдер сомасынан алынған шегерімдер ретінде көрсетіледі. Компанияның Директорлар кеңесінің шешімімен акцияларды әрбір жеке шығарған жағдайда әр акцияның құны, сонымен қатар, заңнамаларға сәйкес акцияның саны анықталады.

2 Қаржылық есептілікті дайындау негізі және есептік саясаттың негізгі ережелері (жалғасы)

Жалға алу бойынша міндеттемелер

Жалға алу шарттары бойынша туындайтын міндеттемелер бастапқы кезеңде келтірілген құны бойынша бағаланады. Жалға алу міндеттемелері төмендегі жалдау төлемдерінің таза келтірілген құнын қамтиды:

- алғанға дейінгі жалдау бойынша ынталандырушы төлемдерді шегергендегі тіркелген төлемдер (мәні бойынша тіркелген төлемдерді қоса алғанда)
- жалға алу басталған күнгі индексті немесе мөлшерлемені пайдалана отырып, бастапқы бағаланатын индекске немесе мөлшерлемеге байланысты ауыспалы жалдау төлемі,
- тарату құнының кепілдіктері бойынша Компанияның төлеуге күтілетін сомасы;
- Компанияның осы опционды орындауға жеткілікті сенімділік бар болған жағдайда сатып алу опционының орындалу бағасы;
- егер жалдау мерзімі Компанияның осы опционды орындауын көрсетсе, жалдау шарттарын тоқтату үшін айыппұлдарды төлеу.

Жалға алуды ұзарту және тоқтату опционы Компания ғимараттарын жалға алу бірқатар шарттарында көзделген. Бұл шарттар Компания өз қызметінде пайдаланатын активтерді басқару кезінде барынша операциялық икемділікті қамтамасыз ету үшін пайдаланылады. Жалдауды ұзарту және тоқтату опционының басым бөлігін тиісті жалға беруші емес, Компания ғана орындауы мүмкін. Ұзарту опционы (немесе жалдауды тоқтатуға арналған опционы шарттарында белгіленген мерзімнен кейінгі уақыт кезеңі) шарт ұзартылатынына (немесе тоқтатылмайтындығына) жеткілікті сенімділік болған жағдайда ғана жалдау мерзіміне енгізіледі. Міндеттемелерді бағалауға егер жалдау ұзартылатынына жеткілікті сенім болса, ұзарту опционын орындау шеңберінде жүргізілетін жалдау төлемдері де енгізіледі.

Жалдау төлемдері жалдау шартында енгізілген пайыздық мөлшерлемені пайдалана отырып дисконтталады. Егер бұл ставканы, әдетте, Компанияда бар жалдау шарттары жағдайында орын алатынын айқындау оңай болмаса, Компания қосымша қарыз қаражатын тарту мөлшерлемесін пайдаланады – бұл Компания осындай мерзімге және осындай қамтамасыз ету кезінде осындай экономикалық жағдайларда пайдалану құқығы нысанында активтің құнына ұқсас құны бар активті алу үшін қажетті қарыз қаражатын тарта алатын мөлшерлеме.

Қосымша қарыз қаражатын тарту мөлшерлемесін анықтау үшін Компания:

- мүмкіндігіне қарай Компания үшінші тараптан жақында алған қаржыландыру туралы бастапқы ақпаратты пайдаланады және оны үшінші тараптан қаржыландыру алған сәттен бастап кезеңдегі қаржыландыру талаптарындағы өзгерістерді ескере отырып түзетеді,
- несие тәуекелін ескере отырып түзетілетін, есептелуі тәуекелсіз пайыздық мөлшерлемеден басталатын өсіру тәсілін қолданады, және
- жалға алу шартының ерекшелігін, мысалы жалға алу мерзімін, елін, валютасын және қамтамасыз етуді ескере отырып түзетулер жүргізеді.

Компания күшіне енгенге дейін жалдау міндеттемесінде көрсетілмейтін индекске немесе ставкаға байланысты болатын ауыспалы жалдау төлемдерін ықтимал ұлғайту тәуекеліне ұшырайды. Индекске немесе ставкаға байланысты жалдау төлемдерінің өзгерістері күшіне енген кезде пайдалану құқығы нысанында активтің құнын түзете отырып, жалдау бойынша міндеттемелерді қайта бағалау жүргізіледі.

Жалдау төлемдері міндеттемелердің негізгі сомасына және қаржылық шығыстарға бөлінеді. Қаржылық шығыстар әрбір кезең үшін міндеттемелердің өтелмеген қалдығы бойынша тұрақты мерзімдік пайыздық ставканы қамтамасыз ету үшін жалдаудың барлық кезеңі ішінде пайдада немесе шығында көрсетіледі.

Жабдықтар мен көлік құралдарын қысқа мерзімді жалдау және құны төмен кез келген активтерді жалдау бойынша төлемдер пайда немесе шығын құрамындағы шығыстар ретінде желілік әдіспен танылады. Қысқа мерзімді жалдау 12 айдан аспайтын мерзімге жалдау шартын білдіреді.

Қарыздар

Қарыздар бастапқыда мәміле бойынша шығындарды шегергенде әділ құн бойынша көрсетіледі және кейін амортизацияланған құн бойынша көрсетіледі; алынған құралдар сомасы (мәміле бойынша шығындарды шегергенде) өтеу құны арасындағы айырмашылық тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып, қарыздың бүкіл кезеңі ішінде табыс пен залалда танылады.

2 Қаржылық есептілікті дайындау негізі және есептік саясаттың негізгі ережелері (жалғасы)

Нарықтық емес жағдайларда акционерлерден алған қарыздарды есепке алған кезде Компания капиталға салым ретінде капиталдағы бастапқы танудан түскен табысты көрсетеді. Операцияның экономикалық мәнін көрсететін есепке алу тәртібі барлық ұқсас операцияларға жүйелі түрде қолданылады.

Мақсатты пайдалану үшін немесе сату үшін дайындау міндетті түрде айтарлықтай уақыт қажет болатын тікелей активтерді сатып алуға, салуға немесе өндіруге тікелей қатысты жалпы және нақты мақсаттарға тартылған қарыздардың шығындары айтарлықтай уақытты талап етеді (бұдан әрі «белгілі бір талаптарға жауап беретін актив»), капиталдандырылады. Қарыздар бойынша басқа залалдар тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін қолдана отырып, шығыстар құрамында танылады. Егер Компания белгілі бір талаптарға жауап беретін активтер бойынша күрделі шығыстарды жүргізбесе, ол құтылуы мүмкін болатын қарыздар бойынша залалдарды капиталдандырады. Капиталдандырудың бастапқы күні (а) Компания белгілі бір талаптарға сай активпен байланысты шығындарды көтергенде; (б) қарыздар бойынша шығындарды көтергенде; және (в) активті мақсатты пайдалануға немесе сатуға дайындау үшін қажетті шараларды жүзеге асырғанда басталады. Капиталдандыру білгілі бір талаптарға жауап беретін активті оны мақсатты пайдалануға немесе сатуға дайындау үшін қажетті барлық шаралар аяқталғанда тоқтатылады.

Қарыздар Компанияның есептік кезеңнен кейін кем дегенде он екі айға алған міндеттемелері бойынша есептемелер мерзімін ауыстыруға міндетті құқығы болмаған кезде қысқа мерзімді міндеттемелер құрамында көрсетіледі.

Кредиторлық берешек

Кредиторлық берешек контрагенттің өзінің шарттық міндеттемелерін орындау фактісі бойынша есептеледі. Кредиторлық берешек, бастапқыда әділ құны бойынша көрсетіледі және кейіннен тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып, амортизацияланған құн бойынша ескеріледі.

Еңбекке ақы төлеуге жұмсалатын шығыстар және оларға байланысты аударымдар

Еңбекақыға, зейнетақы аударымдарына, әлеуметтік сақтандыру қорына төленетін жарналар, төленген жыл сайынғы демалыстар мен еңбекке жарамсыздығы үшін жасалатын төлемдер, сыйақылар мен ақшалай емес жеңілдіктер Компания қызметкерлерінің тиісті жұмыстарды жүзеге асыруына қарай есептеледі.

Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына сәйкес Компания өзінің қызметкерлерінің атынан осындай зейнеткерлік және қызметтен босарда алынатын жәрдемақыларын ұстап қалады. Жұмыскерлер зейнеткерлікке шыққан кезде Компанияның қаржылық міндеттемелері тоқтатылады және барлық төлемдерді мемлекеттік және жеке зейнетақы қорлары жүргізеді.

Табыс салығы

Осы жеке қаржылық есептілікте табыс салығы қолданыстағы немесе есептік кезеңнің соңында күшіне енген Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес көрсетілген. Егер олар осы немесе басқа кезеңдерде басқа жиынтық табыстың немесе тікелей капитал құрамында көрсетілген операцияларға жатуына байланысты басқа жиынтық пайда құрамында немесе тікелей капитал құрамында көрсетілмеуі тиіс болса, табыс салығы бойынша шығындарға ағымдағы және кейінге қалдырылған салықтар жатады және жылдық кірістер мен шығында көрсетіледі.

Ағымдағы салық ағымдағы және өткен кезеңдер үшін салық салынатын кіріс немесе шығынға қатысты мемлекеттік бюджеттен өтелетін немесе оған төленетін сома болып табылады. Егер қаржылық есептілік тиісті салық декларациясын бергенге дейін бекітілсе, салық салынатын пайда немесе зиян бағалау көрсеткіштеріне негізделеді. Табыс салығынан өзге, басқа да салықтар операциялық шығындар құрамында көрсетіледі.

Қаржылық кепілдер

Қаржылық кепілдер – бұл егер тиісті дебитор қарыз құралдарының шарттары бойынша төлемді уақытылы жүргізбеген жағдайда көтерген компаниядан кепілдікті ұстаушыға шығындарды өтеу бойынша нақты төлемдерді жүзеге асыруды талап ететін қайтарып алынбайтын шарттар. Қаржылық кепілдіктер бастапқыда әділ құны бойынша көрсетіледі, әдетте ол алынған комиссияның сомасына тең. Аталған сома кепілдіктің әрекет ету мерзімі ішінде желілік әдіспен амортизацияланады. Кепілдіктер әрбір есептік кезеңге екі соманың ең үлкені: (i) бастапқы танылған кезде көрсетілген амортизацияланбаған сомасы, және (ii) есептік кезеңнің соңындағы жағдай бойынша міндеттемені реттеу үшін қажетті шығындардың сомасының ең жақсы бағасы бойынша бағаланады.

Акционермен жүргізілетін операциялар

Акционердің өкімі бойынша шығындарды есептеу немесе активтерді бөлу, негізгі құралдардың объектілерін, бизнесті біріктіруді, басқа кәсіпорынға немесе істен шығу тобына қатысу үлесін, ақша қаражатын және басқаларды қоса алғанда, «Капиталдың өзге бөлулері» ретіндегі бөлінбеген пайда болып танылады.

3 Жаңа немесе қайта қаралған стандарттар мен түсіндірулерді қолдану

Төменде санамаланған қайта қаралған стандарттар Компания үшін 2022 жылғы 1 қаңтардан бастап міндетті деп танылды, бірақ Компанияға елеулі әсер етпеді:

«Активті болжамды пайдалану басталғанға дейін алынған кіріс, Ауыртпалығы бар шарттар-шартты орындау құны», «Тұжырымдамалық негіздерге сілтеме» - ҚЕХС (IAS) 16, ҚЕХС (IAS) 37 және ҚЕХС (IFRS) 3 құжаттарға қолдану аясы шектеулі түзетулер және 2018-2020 жылдардағы ҚЕХС-қа қатысты жыл сайынғы жетілдірулері мен ҚЕХС (IFRS) 1, ҚЕХС (IFRS) 9, ҚЕХС (IFRS) 16 және ҚЕХС (IAS) 41 (2020 жылдың 14 мамырында шығарылған және 2022 жылдың 1 қаңтарынан басталатын немесе одан кейінгі жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді)

- 16 ҚЕХС (IAS) түзетуі ұйымдарға ұйымның осы активті болжамды пайдалануға дайындау кезеңінде өндірілген дайын өнімді сатудан алынған кез келген кірісті негізгі құралдар объектісінің құнынан шегеруге тыйым салады. Мұндай дайын өнімді сатудан түскен түсім, оны өндіруге жұмсалған шығындармен бірге, енді пайда немесе шығын ретінде танылады. Ұйым осындай дайын өнімнің құнын бағалау үшін ҚЕХС (IAS) 2 қолдануы керек. Құны мұндай сыналатын активтің амортизациясын қамтымайды, өйткені ол әлі пайдалануға дайын емес. 16 ҚЕХС (IAS) түзетуінде ұйым осы активтің техникалық және физикалық сипаттамаларын бағалау арқылы "активтің дұрыс жұмыс істеуін тексереді" деп түсіндіріледі. Демек, актив басшылықтың ниетіне сәйкес жұмыс істей алады және басшылық күткен операциялық қызмет деңгейіне жеткенге дейін амортизациялануы мүмкін.
 - ҚЕХС (IAS) 37 түзетуінде «шартты орындауға арналған шығындар» ұғымы түсіндіріледі. Түзетуде шартты орындауға тікелей шығындар осындай шартты орындауға қосымша шығындарды және шартты орындауға тікелей байланысты басқа шығындарды бөлуді қамтитыны түсіндіріледі. Түзету сонымен қатар ауыртпалығы бар келісімшарттар бойынша жеке резерв құрылғанға дейін ұйым осы шартты орындауға арналған активтерді емес, шартты орындау кезінде пайдаланылған активтердің құнсыздануынан болған барлық залалды мойындайтынын түсіндіреді.
 - ҚЕХС (IFRS) 3 бизнесті біріктіру кезінде активтің немесе міндеттеменің не екенін анықтауға мүмкіндік беретін 2018 жылғы қаржылық есептіліктің тұжырымдамалық негіздеріне сілтемелерді қосумен толықтырылды. Осы түзету қабылданғанға дейін ҚЕХС (IFRS) 3 2001 жылғы қаржылық есептіліктің тұжырымдамалық негіздеріне сілтеме жасады. Сонымен қатар, 3 ҚЕХС-ке (IFRS) міндеттемелер мен шартты міндеттемелерге қатысты жаңа ерекшелік қосылды. Бұл ерекшелік міндеттемелер мен шартты міндеттемелердің кейбір түрлеріне қатысты 3 ҚЕХС (IFRS) қолданатын ұйым 2018 жылғы қаржылық есептіліктің тұжырымдамалық негіздеріне емес, 37 ҚЕХС (IAS) немесе 21 ҚЕХС (IFRIC) түсіндірмесіне сілтеме жасауы керек. Бұл жаңа ерекшелік болмаса, ұйым ҚЕХС (IAS) 37 сәйкес мойындамайтын бизнесті біріктіру кезіндегі кейбір міндеттемелерді мойындауы керек еді. Сондықтан, сатып алғаннан кейін бірден ұйым мұндай міндеттемелерді мойындауды тоқтатып, экономикалық пайданы көрсетпейтін кірісті мойындауы керек еді. Сондай-ақ, сатып алушы ұйым шартты активтерді сатып алу күні ҚЕХС (IAS) 37 сәйкес анықталғандай тануға міндетті емес екендігі түсіндірілді.
 - ҚЕХС (IFRS) 9 түзетуінде қаржылық міндеттемелерді тануды тоқтату үшін «10% тестілеуге» қандай төлемдерді қосу керектігі қарастырылады. Шығындар немесе төлемдер үшінші тараптардың немесе несие берушінің пайдасына жүзеге асырылуы мүмкін. Осы түзетуге сәйкес үшінші тараптардың пайдасына шығындар немесе төлемдер «10% тестілеуге» енгізілмейді.
 - ҚЕХС (IFRS) 16-ға 13-иллюстрациялық мысалға түзетулер енгізілді: жалға берушінің жалға алынған мүлікті жақсартуға қатысты төлемдерінің мысалы алынып тасталды. Бұл түзету жалға алынған мүлікті жақсартуды есепке алу тәсіліне қатысты ықтимал белгісіздікті болдырмау үшін енгізілді.
 - ҚЕХС (IFRS) 1 Егер еншілес ұйым ҚЕХС-ты өзінің бас ұйымына қарағанда кешірек күннен бастап қолдана бастаса, босатуды қолдануға рұқсат береді. Еншілес ұйым өзінің активтері мен міндеттемелерін бас ұйымның шоғырландырылған қаржылық есептілігіне енгізілетін баланстық құны бойынша, егер шоғырландыру мақсаттары үшін ешқандай түзетулер жасалмаса және оның шеңберінде бас ұйым аталған еншілес ұйымды сатып алған бизнес бірлестігінің нәтижелерін көрсету үшін бас ұйымның ҚЕХС-ке көшу күніне сүйене отырып бағалай алады. ҚЕХС (IFRS) 1-ге ҚЕХС (IFRS) 1-де көзделген осы ерекшелікті қолданған ұйымдарға бас ұйымның ҚЕХС-ке көшу күні негізінде бас ұйым көрсеткен көрсеткіштердің сандық мәндерін пайдалана отырып, жинақталған бағамдық айырмашылықтарды бағалауға мүмкіндік беретін түзету енгізілді.
- Бұл ҚЕХС түзетуі (IFRS) 1 ҚЕХС-ты алғаш рет қолданатын ұйымдардың шығындарын азайту үшін жоғарыда аталған босатудың күшін жинақталған бағамдық айырмашылықтарға таратады. Бұл түзету ҚЕХС (IFRS) 1 қарастырған бірдей босатуды пайдаланған қауымдастырылған ұйымдар мен бірлескен кәсіпорындарға да қатысты болады.
- ҚЕХС (IAS) 41 сәйкес әділ құнды бағалау кезінде ұйымдар салық салу мақсатында ақша ағындарын алып тастауы керек деген талап жойылды. Бұл түзету салық салғаннан кейін ақша ағындарын дисконттау туралы стандарттағы талаптарға сәйкестігін қамтамасыз етуі керек. Түзетуді қолдану компанияның жеке қаржылық есептілігіне әсер еткен жоқ.

3 Жаңа немесе қайта қаралған стандарттар мен түсіндірулерді қолдану (жалғасы)

Жаңа стандарттар мен интерпретациялар

2023 жылдың 1 қаңтарында немесе одан кейін басталатын және Компания мерзімінен бұрын қабылдамаған жылдық кезеңдер үшін міндетті болып табылатын бірқатар жаңа стандарттар мен түсіндірулер жарияланды.

Міндеттемелердің қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді жіктелуі - ХҚЕС (IAS) 1 түзетулері (2020 жылдың 23 қаңтарында шығарылған және 2022 жылғы 1 қаңтарынан немесе осы күннен басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді).

Шектеулі қолдану аясындағы осы түзетулер міндеттемелердің есепті кезеңнің соңындағы құқықтарға байланысты қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді болып жіктелетінін нақтылайды. Егер ұйымның есепті кезеңнің соңында оларды өтеуді кемінде 12 айға кейінге қалдыруға елеулі құқығы болса, міндеттемелер ұзақ мерзімді болып табылады. Басшылық бұдан былай мұндай құқықтың шартсыз болуы керек деген талапты қамтымайды. Басшылықтың кейіннен өтеуді кейінге қалдыру құқығын пайдалану туралы күтуі міндеттемелерді жіктеуге әсер етпейді. Өтеуді кейінге қалдыру ұйым барлық қолданыстағы шарттарды кезеңнің соңында орындаған жағдайда ғана туындайды. Міндеттеме қысқа мерзімді болып жіктеледі, егер шарт есепті күнге немесе оған дейін бұзылған болса, тіпті есепті кезең аяқталғаннан кейін несие берушіден шартты орындау міндетінен босату алынған жағдайда да. Сонымен қатар, егер несиелік келісімнің шарты есепті күннен кейін ғана бұзылса, несие ұзақ мерзімді болып жіктеледі. Сонымен қатар, түзетулер ұйымның меншікті капиталға айырбастау арқылы өтей алатын қарызды жіктеу талаптарын нақтылайды. «Өтеу» ақшалай қаражат, экономикалық пайдасы бар басқа ресурстар немесе ұйымның меншікті үлестік құралдары түріндегі есеп айырысу арқылы міндеттемені тоқтату ретінде анықталады. Меншікті капиталға айырбастауға болатын айырбасталатын құралдар үшін, бірақ айырбастау опционы біріктірілген қаржы құралының жеке құрамдас бөлігі ретінде үлестік құрал ретінде жіктелетін құралдар үшін ғана ерекшелік қарастырылған.

Міндеттемелерді қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді жіктеу – күшіне ену күнін ауыстыру – ҚЕХС (IAS) 1-ге түзетулер (2020 жылдың 15 шілдесінде шығарылды және 2023 жылдың 1 қаңтарынан басталатын немесе осы күннен кейінгі жылдық кезеңдерге қатысты күшіне енеді)

Қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді міндеттемелерді жіктеуге қатысты ҚЕХС (IAS) 1 түзетулері 2022 жылдың 1 қаңтарынан бастап күшіне енетін бастапқы күнімен 2020 жылдың қаңтарында шығарылды. Алайда, COVID-19 пандемиясына байланысты ұйымдарға түзетулер енгізу нәтижесінде жіктеуге байланысты өзгерістерді енгізуге көбірек уақыт беру үшін күшіне ену күні бір жылға ауыстырылды.

ҚЕХС (IAS) 8 түзетулері: «Бухгалтерлік бағалауды анықтау» (2021 жылдың 12 ақпанында шығарылды және 2023 жылдың 1 қаңтарынан басталатын немесе одан кейінгі жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді)

ҚЕХС (IAS) 8 түзетуі ұйымдардың есеп саясатындағы өзгерістер мен бухгалтерлік бағалаудағы өзгерістерді қалай ажыратуы керектігін түсіндіреді.

ҚЕХС (IAS) 1 және ҚЕХС бойынша практикалық нұсқаулыққа 2 түзетулер: есеп саясаты туралы ақпаратты ашу (2021 жылғы 12 ақпанда шығарылды және 2023 жылғы 1 қаңтардан басталатын немесе осы күннен кейінгі жылдық кезеңдерге қатысты қолданылады)»

ХҚЕС (IAS) 1 құжатына ұйымдардан есеп саясатының негізгі ережелерінің орнына олардың есеп саясаты туралы маңызды ақпаратты ашуды талап ететін түзетулер енгізілді. Түзетулерде есеп саясаты туралы маңызды ақпараттың анықтамасы бар. Сонымен қатар, түзетулер, егер онсыз қаржылық есептілікті пайдаланушылар қаржылық есептіліктегі басқа маңызды ақпаратты түсіне алмаса, есеп саясаты туралы ақпарат айтарлықтай болады деп күтілуде.

Түзетулерде ұйымның қаржылық есептілігі үшін маңызды болып саналатын есеп саясаты туралы ақпараттың мысалдары келтірілген. Сонымен қатар, ҚЕХС (IAS) 1 түзетуі есеп саясаты туралы маңызды емес ақпаратты ашудың қажеті жоқ екенін түсіндіреді. Алайда, егер мұндай ақпарат ашылса, ол Есеп саясаты туралы маңызды ақпаратты түсінуді қиындатпауы керек. Бұл түзетуді қолдау үшін Есеп саясаты туралы ақпаратты ашуға маңыздылық тұжырымдамасын қолдану бойынша ұсыныстарды қамтитын «Маңыздылық туралы пайымдауларды қалыптастыру» ҚЕХС бойынша 2-практикалық нұсқаулыққа өзгерістер енгізілді.

Компания бұл жаңа стандарттар мен түсініктемелер компанияның жеке қаржылық есептілігіне айтарлықтай әсер етпейді деп бағалайды.

4 Есептік саясатты қолданудағы маңызды есептік бағалаулар және кәсіби ой-пікірлер

Компания қаржылық есептілікте көрсетілген сомаларға және келесі қаржы жылындағы активтер мен міндеттемелердің баланстық құнына әсер ететін бухгалтерлік бағалаулар мен болжамдар жасайды. Бухгалтерлік бағалау мен пайымдаулар үнемі талданады және басшылықтың өткен тәжірибесіне және басқа факторларға, соның ішінде қалыптасқан жағдайларда негізделген деп саналатын болашақ оқиғаларға қатысты күтулерге негізделген. Бухгалтерлік есеп саясатын қолдану барысында басшылық бухгалтерлік бағалауға қатысты кәсіби пікірлерді де қолданады. Қаржылық есептілікте көрсетілген сомаларға неғұрлым елеулі әсер ететін кәсіби пайымдаулар және келесі қаржы жылы ішінде активтер мен міндеттемелердің баланстық құнын айтарлықтай түзету қажеттілігіне әкелуі мүмкін бухгалтерлік бағалау мыналарды қамтиды:

Инвестициялардың құнсыздануы

Басшылық әрбір есепті кезеңнің соңында жекелеген активтердің немесе активтер топтарының құнсыздану белгілерінің болуын және алдыңғы кезеңдерде гудвилден өзгеше активтер немесе активтер топтары үшін танылған құнсызданудан болатын залалдың бұдан былай болмағанын немесе азайғанын бағалайды.

Кез келген осындай белгілер болған кезде басшылық активтің өтелетін құнын бағалайды, ол сатуға жұмсалған шығындарды және оны пайдалану құндылығын шегере отырып, оның әділ құны шамаларының ішіндегі ең үлкені ретінде айқындалады. Пайдалану құндылығын есептеу басшылық тарапынан қалыптасқан жағдайларда негізделген деп саналатын бағалау деректері мен кәсіби пайымдауларды қолдануды талап етеді.

Қаржылық емес активтердің құнсыздану белгілерінің болуын айқындау негізгі құралдар объектілерінің ықтимал технологиялық ескіруін, қызметінің тоқтатылуын, олардың пайдалы қызметінің қалдық мерзімдерін және пайдалану шарттарының басқа да өзгерістерін айқындауда пайымдау мен бағалауды пайдалануды да талап етеді.

ҚЕХС (IAS) 36-ға сәйкес құнсыздану белгілерінің бірі Компания үшін теріс салдарларға ие болған, Компания қызметін жүзеге асыратын технологиялық, нарықтық, экономикалық немесе заңды жағдайларда немесе актив арналған нарықта кезең ішінде болған немесе жақын болашақта күтілетін елеулі өзгерістердің болуы болып табылады.

Активтердің өтелетін құнын бағалау кезінде Компания бағалауды пайдаланады және пайымдау жасайды. Бағалау мен пайымдау тұрақты сыни талдауға ұшырайды және басшылықтың өткен тәжірибесіне және басқа факторларға, оның ішінде қалыптасқан жағдайларда негізделген деп есептелетін болашақ оқиғаларға қатысты күтулерге негізделген. Сондай-ақ, басшылық есеп саясатын қолдану процесінде бағалауды талап етуден басқа кейбір пайымдауларды қолданады.

Инвестициялардың құнсыздану белгілерін талдау – көмір негізінде электр және жылу энергиясын өндіру, электр энергиясын беру және тарту

Компания басшылығы мына еншілес компаниялардың инвестицияларының құнсыздану белгілеріне талдау жүргізді: «Алматы Электр Станциялары» АҚ (бұдан әрі – «АЛЭС»), «Болат Нұржанов атындағы Екібастұз ГРЭС-1» ЖШС (бұдан әрі – «ЭГРЭС-1»), «Алатау Жарық Компаниясы» АҚ (бұдан әрі – «АЖК»), сондай-ақ «Екібастұз ГРЭС-2 станциясы» АҚ бірлескен кәсіпорнына инвестициялар (бұдан әрі «СЭГРЭС-2»), ол БЕХС 36 «Активтердің құнсыздануы» құжатына сәйкес жүргізілді.

Құнсыздану белгілерін талдауда қолданылған негізгі фактілер мен болжамдар:

- Есепті кезеңдегі еншілес компаниялардың экономикалық тиімділігінде теріс өзгерістердің болмауы;
- Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2022 жылғы 30 маусымдағы № 226 бұйрығына сәйкес 2022 жылғы 1 шілдеден бастап Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2015 жылғы 27 ақпандағы №147 бұйрығымен бекітілген Электр энергиясына шекті тарифті бекіту қағидаларына сәйкес негізгі шығындар ұлғайған кезде тарифтерді түзету мүмкіндігімен энергия өндіруші ұйымдар (бұдан әрі – «ЭӨҰ») үшін электр энергиясына шекті тарифтерді ұлғайту;
- Кредиттер бойынша пайыздық мөлшерлемелердің өзгеруі активтердің өтелетін құнына елеулі әсер етпейді, өйткені қарыздық қаржыландыру мөлшерлемесінің ұлғаюы электр энергиясына шекті тарифтерді, сондай-ақ электр энергиясына шекті тарифтерді бекіту кезінде ескерілетін пайда нормасын айқындау әдістемесіне сәйкес шекті тарифтер қолданысының келесі кезеңінде пайда нормасын есептеу кезінде WACC мөлшерлемесінде ұқсас түрде көрініс табады. ҚР Энергетика министрінің 2020 жылғы 22 мамырдағы №205 бұйрығымен бекітілген теңгерімдеуші электр энергиясына шекті тарифтерді бекіту кезінде ескерілетін теңгерімдеу, сондай ақ тарифтің шығыс бөлігіне алдыңғы кезеңдегі сыйақылар бойынша шығыстар енгізіледі;

4 Есептік саясатты қолданудағы маңызды есептік бағалаулар және кәсіби ой-пікірлер (жалғасы)

- Инфляция мөлшерлемелерінің өзгеруі елеулі әсер етпейді, өйткені тарифтің шығын бөлігіне өткен жылғы нақты инфляцияны ескере отырып, шығындар, сондай-ақ 2018 жылғы 27 желтоқсандағы № 204-VI ҚРЗ "табиғи монополиялар туралы" Заңындағы өзгерістер электр энергиясын беру мерзімі аяқталғанға дейін 5 жылға бекітілген тарифтерді түзету үшін қосымша шарттарды көздейді оның қолданылу мерзімі (ұлттық жобаларды іске асыруға байланысты бекітілген инвестициялық бағдарламаны өзгерту, желілерді балансқа не сенімгерлік басқаруға алу, орташа айлық номиналды жалақының өзгеруі);
- Кезең ішінде болған немесе жақын арада болуы мүмкін еншілес компаниялар үшін жағымсыз салдары бар елеулі өзгерістердің болмауы;
- Қазақстан Республикасының солтүстік және оңтүстік аймағында орта мерзімді перспективада электр энергиясына сұраныстың болжамды өсуі.

"АЛЭС" бойынша құнсыздану белгілерін талдау кезінде пайдаланылған қосымша фактілер мен жорамалдар:

- Табиғи монополиялар туралы заңға сәйкес стратегиялық тауарлардың түрі мен құны өзгерген кезде тарифтерді түзету мүмкіндігімен 2022 жылғы 1 қыркүйектен бастап жылу энергиясына тарифті ұлғайту;
- АлЭС-тың Алматы ЖЭО-2 және ЖЭО-3 сияқты екі атом электр станциясын жаңғырту жоспарлануда. Осы станциялардың консервациялауға немесе бөлшектеуге жататын көмір энергоблоктарының қолданыстағы активтерінің қалдық құны жаңа газ турбиналықбу-газ энергоблоктарын пайдалануға беру сәтіне дейін нөлге тең болады;
- Кезең ішінде болған немесе жақын арада болуы мүмкін елеулі өзгерістердің болмауы және активтердің өтелетін құнына айтарлықтай әсер етуі мүмкін.

Қоршаған ортаға әсерді барынша азайта отырып, Алматы ЖЭО-2 жаңғырту

Жоба Қазақстан Республикасы Президентінің Алматы ЖЭО-2-де атмосфераға зиянды заттар шығарындыларын азайту, қазіргі заманғы экологиялық таза технологияларды пайдалану есебінен энергиямен жабдықтау мен жылумен жабдықтаудың сенімділігі мен тиімділігін қамтамасыз ету мақсатында жаңа бу-газ қондырғысының құрылысын қамтамасыз ету жөніндегі тапсырмасын орындау шеңберінде іске асырылуда.

Жоба Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2021 жылғы 12 қазандағы № 730 қаулысымен бекітілген «Қазақстандықтардың әл-ауқатын арттыруға бағытталған орнықты экономикалық өсу» ұлттық жобасына енгізілген.

ЖЭО-2-ні газға ауыстыру жобасын қаржыландыру үшін инвестициялық келісім жасасу және қуатқа жеке тариф алу 2023 жылдың соңына дейін күтілмек. ЖЭО-2-ні жаңғырту жобасы газбен жұмыс істейтін жаңа станцияны іске қосқаннан кейін ЖЭО-2-нің жұмыс істеп тұрған қуаттарын консервациялауды көздейді. Топ басшылығы ЖЭО-2-ні газға ауыстыру жобасын 2026 жылғы 31 желтоқсанға дейін аяқтауды жоспарлап отыр. Топ 2021 жылы бу-газ қондырғысын пайдалануға бергеннен кейін консервациялауға немесе бөлшектеуге жататын көмір энергия блоктарын қоса алғанда, ЖЭО-2-нің 20,737,321 мың теңге мөлшеріндегі негізгі активтерінің құнсыздануға арналған резервін таныды. Тиісінше, осы активтердің қалдық құны жаңа бу-газ энергия блоктары пайдалануға берілген кезде нөлге тең болады.

Алматы ЖЭО-3-ті жаңғырту

АлЭС «Алматы ЖЭО-3-ті қайта құру (қуаты кемінде 450 МВт БГҚ салу арқылы)» (бұдан әрі – «Жоба») техникалық-экономикалық негіздемесін әзірледі. Жобаны іске асыру мерзімі: 2022-2025 жылдар. Жобаның мақсаты: Алматы ЖЭО-3-ті қайта жаңарту Қазақстанның оңтүстік аймағындағы маневрлік қуаттардың тапшылығын ішінара жабу үшін қолданыстағы шаң-көмір жабдығын қазіргі экологиялық таза бу-газды энергия блоктарына ауыстыруды, жұмыс істеп тұрған алаңда маневрлік жұмыс режимі бар жаңа ЖЭО-ны салуды көздейді.

2022 жылғы 10 қазанда АлЭС жобаның ТЭН-іне №02-0158/22 кешенді ведомстводан тыс сараптаманың оң қорытындысын алды. 2022 жылғы 14 желтоқсанда АлЭС аукциондық сауда-саттыққа қатысты, нәтижелер бойынша АлЭС сауда-саттықтың жеңімпазы деп жарияланды (9,788,700 теңге/МВт*ай ҚҚС-сыз). Жарияланған қуаты - 480 МВт.

2023 жылғы 27 қаңтарда АлЭС «Жаңартылатын энергия көздерін қолдау жөніндегі есеп айырысу-қаржы орталығы» ЖШС-ға генерациялаудың маневрлік режимімен жаңадан пайдалануға берілетін генерациялайтын қондырғыларды салу кезінде электр қуатының әзірлігін қолдау жөніндегі қызметті сатып алу туралы қол қойылған шартты жіберді.

4 Есептік саясатты қолданудағы маңызды есептік бағалаулар және кәсіби ой-пікірлер (жалғасы)

Алматы ЖЭО-3-ті қайта құру жобасы қолданыстағы жабдықты ауыстыруды көздейді, оның саябақ ресурсы жаңа станция іске қосылған кезде пысықталатын болады және тиісінше, сондай-ақ қазіргі заманғы экологиялық таза бу-газ энергия блоктарына толық амортизацияланатын болады, осылайша Компания басшылығы тарапынан Компания үшін таяу болашақта күтілетін теріс салдары бар елеулі өзгерістер анықталмады.

«АЖК» бойынша құнсыздану белгілерін талдау кезінде пайдаланылған қосымша фактілер мен болжамдар:

- 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қызметтің негізгі операциялық және қаржылық көрсеткіштері бойынша жоспарды асыра орындау;
- Орта мерзімді перспективада Алматы қаласы мен Алматы облысында электр энергиясына сұраныстың болжамды өсуі;
- Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігінің Алматы қаласы мен Алматы облысы бойынша ТМРҚД-нің 2022 жылғы 18 тамыздағы №89-НҚ бірлескен бұйрығына сәйкес 2022 жылғы 1 қыркүйектен бастап электр энергиясын беру тарифін ұлғайту;
- Қазақстан Республикасының 2022 жылғы 30 желтоқсандағы № 177-VII Заңымен 2018 жылғы 27 желтоқсандағы № 204-VI ҚРЗ ҚРЗ «Табиғи монополиялар туралы» Заңына электр энергиясын оның қолданылу мерзімі аяқталғанға дейін беруге 5 жылға бекітілген тарифтерін түзетуге мүмкіндік беретін өзгерістер енгізілді.

Құнсызданудың сыртқы және ішкі белгілерін талдау нәтижесінде компания басшылығы талдау жүргізілген күні құнсыздану белгілері жоқ деген қорытындыға келді. Тиісінше, компания басшылығы 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша осы еншілес компаниялардың инвестицияларының және бірлескен кәсіпорынға инвестициялардың құнсыздануына тест өткізбеу туралы шешім қабылдады.

Негізгі құралдардың құнсыздану белгілерін талдау нәтижелері – жасыл энергетиканы өндіру

Qazaq Green Power PLC жаңа еншілес ұйымын тіркеуге және кейіннен «Мойнақ ГЭС» АҚ акцияларының толық пакетін және «Бірінші жел электр станциясы» ЖШС, «Samruk-Green Energy» ЖШС қатысу үлестерін берумен байланысты жасыл энергетика активтерін қайта құрылымдауға байланысты. Компания әділ құнды бағалауды жүргізді, соның нәтижесінде мынадай жайттар анықталды, 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «Samruk-Green Energy» ЖШС инвестициясының баланстық құны әділ құннан асып түседі. «Мойнақ СЭС» АҚ және «Бірінші жел электр станциясы» ЖШС бойынша инвестицияның әділ құны баланстық құннан едәуір жоғары болды. Жасыл энергетика активтерінің қалған топтары бойынша құнсыздану белгілерін талдау барысында Компания «Жетісу энергиясы» ЖШС және «Eneumentau Wind power» ЖШС бойынша құнсыздану индикаторларын анықтады және 36 «Активтердің құнсыздануы» ХҚЕС сәйкес инвестициялардың құнсыздануына тест жүргізді.

Инвестициялардың өтелетін құны активтерді пайдаланудан түсетін ақшалай қаражаттардың болашақ түсімдері мен шығыстарын, дисконт мөлшерлемесін және басқа көрсеткіштерді бағалау негізінде анықталды.

Басшылық әрбір еншілес компанияның инвестицияларын біртұтас қолма-қол ақша өндіретін бірлікке жатқызады, өйткені бұл басқа активтер тудыратын ақша ағындарына қарамастан, негізінен ақша ағындарын тудыратын ең аз анықталатын активтер тобы және әрбір еншілес компания активтердің құнын өтеуді бақылауды жүзеге асыратын ең төменгі деңгей. Менеджмент өтелетін соманы бағалады. Инвестициялар компания оларды пайдаланудан күткен болжамды дисконтталған болашақ ақша ағындарының сомасы ретінде анықталған пайдаланудан алынған құндылыққа негізделген.

«Samruk-Green Energy» ЖШС

«Samruk-Green Energy» ЖШС моделі бойынша ақша ағындары активтердің қалдық пайдалы қызмет мерзіміне сүйене отырып, 2051 жылға дейін есептелген.

Пайдаланудың құндылығын анықтау кезінде қаржылық модельде басшылық қолданған негізгі болжамдар:

Электр энергиясын сатудың болжамды көлемі мен тарифтері:

4 Есептік саясатты қолданудағы маңызды есептік бағалаулар және кәсіби ой-пікірлер (жалғасы)

«Samruk-Green Energy» ЖШС бойынша электр энергиясын босату бағасы 2014 жылғы 27 наурыздағы № 271 Тіркелген тарифтер мен шекті аукциондық бағаларды айқындау қағидаларына сәйкес жыл сайынғы индекстеуді ескере отырып, "жаңартылатын энергия көздерін пайдалануды қолдау туралы" Қазақстан Республикасының 2009 жылғы 4 шілдедегі № 165-IV Заңына сәйкес тіркелген тариф деңгейінде айқындалды.

Іске асыру көлемінің болжамы өткен жылдардағы Ақпарат және топтың 2023-2027 жылдарға арналған даму жоспарына сәйкес басшылықтың күтулері негізінде жасалды.

	2023 ж.	2024 ж.	2025 ж.	2026ж.	2027 ж.
Сату көлемі млн. кВтс	19,930	19,887	19,858	19,829	19,800

2028-2051 жылдарға арналған іске асыру көлемі топтың 2023-2027 жылдарға арналған даму жоспарының көлемі деңгейінде айқындалды.

Дисконттау мөлшерлемесі:

Ақша ағындары «Samruk-Green Energy» ЖШС капиталының орташа өлшемді құны негізінде айқындалған жылдық 17.33% мөлшерінде салықтан кейінгі пайыздық мөлшерлемені қолдана отырып дисконтталды.

Өткізілген тест нәтижесінде Компания инвестицияның құнсыздануынан болған 1,477,895 мың теңге сомасындағы шығынды мойындады.

«Энергия Семиречья» ЖШС

Өткізілген тест нәтижесінде «Энергия Семиречья» ЖШС бойынша бөлінген инвестиция толығымен құнсызданған, өйткені инвестицияларды пайдалану құны нөлге тең болды. Компания инвестицияның құнсыздануынан 2,411,010 мың теңге сомасындағы шығынды мойындады.

«Ereymentau Wind Power» ЖШС

«Ereymentau Wind Power» ЖШС моделі бойынша ақша ағындары 2024 жылдың екінші жартыжылдығында пайдалануға беру жоспарланып отырған активтердің пайдалы қызмет ету мерзіміне сүйене отырып, 2044 жылға дейін есептелген.

Пайдаланудың құндылығын анықтау кезінде қаржылық модельде басшылық қолданған негізгі болжамдар:

Электр энергиясын сатудың болжамды көлемі мен тарифтері:

Басшылық өтелетін құнды анықтау кезінде ЕҚО тарифін емес, ЖЭК объектілерінен электр энергиясын сатып алудың нарықтық тарифін ескеру қажеттігін шешті. Қазіргі уақытта ESG қағидаларын ұстанатын ірі қазақстандық компаниялар үшін экологиялық күн тәртібін ескере отырып, ЖЭК пайдаланатын станциялар өндіретін электр энергиясына сұраныс байқалады. Электр энергиясының бағасы болжамды инфляцияға жыл сайынғы индекстеуді ескере отырып, бірқатар елеуетті тұтынушылардан компанияның ұқсас компаниялары алған коммерциялық ұсыныстардың орташа мәні ретінде анықталды.

Іске қосу мерзімі басшылықтың күтулеріне негізделген, жел қондырғыларының электр энергиясын өндіру көлемі мен кезеңі жобаның техникалық құжаттамасына (жобалау-сметалық құжаттама, мердігермен шарт және т.б.) негізделген.

	2024 ж.	2025 ж.	2026 ж.	2027 ж.	2044 ж.
Электр энергиясын сату көлемі, мың.кВтс	88,688	212,850	212,850	212,850	124,163
Тарифтер теңге/кВтс	19.07	20.19	21.27	22.28	38.83

2028-2044 жылдарға арналған сату көлемі Компанияның 2023-2027 жылдарға арналған Даму жоспары көлемі деңгейінде айқындалды.

4 Есептік саясатты қолданудағы маңызды есептік бағалаулар және кәсіби ой-пікірлер (жалғасы)

Дисконттау мөлшерлемесі:

Ақша ағындары «Ereymentau Wind Power» ЖШС капиталының орташа өлшенген құны негізінде айқындалған жылдық 16.97% мөлшерінде салықтан кейінгі пайыздық мөлшерлемені қолдана отырып дисконтталды.

Өткізілген тест нәтижесінде Топ активтердің құнсыздануынан 8,304,770 мың теңге сомасындағы шығынды мойындады.

Сезімталдықты талдау - жасыл энергетика өндірісі

<i>Мың теңгемен</i>	Маңызды жорамалдардың (азаюы)/артуы	Өтелетін құнның (азаюы)/артуы
Тарифтер	-10%	(2,316,504)
Электр энергиясын сату көлемі	+10%	2,336,474
	-10%	(2,790,534)
	+10%	2,790,534
Дисконттау мөлшерлемесі	-1%	1,393,629
	+1%	(1,255,463)

Балқаш ЖЭС

2019 жылғы 29 қазанда Компания Samsung C&T-дан БЖЭС-тің 50%+1 акциясын сатып алды және БЖЭС-те 100% үлес иесі болды. Сатып алу кезінде БЖЭС банкроттық шегінде болды, сондай-ақ іс жүзінде маңызды қызметті жүзеге асыра алмады. 2017 жылдан бастап кредиторлар мен өнім берушілер БЖЭС-тің төлем қабілетсіздігіне байланысты бірнеше рет сотқа берді, бұл өз кезегінде мүлікке тыйым салуға алып келді, сондай-ақ БЖЭС қызметін айтарлықтай шектеді. 2019 жылғы 6 желтоқсанда соттың шешімі бойынша банкроттық процесін бақылау және жүргізу үшін уақытша басқарушы тағайындалды.

2022 жылғы 20 сәуірде «Банк ЦентрКредит» АҚ өтініші бойынша Алматы облысының мамандандырылған ауданаралық соты (бұдан әрі - СМЭС) БТЭС-ты банкрот деп тану туралы азаматтық іс қозғады. Алматы облысының СМЭС 2022 жылғы 27 маусымдағы шешімімен БТЭС-ті банкрот деп танудан бас тартылды. Алматы облыстық сотының азаматтық істер жөніндегі сот алқасының қаулысымен СМЭС шешімі өзгеріссіз қалды, "Банк ЦентрКредит" АҚ-ның апелляциялық шағымы қанағаттандырылмай қалды. Соттардың пікірінше, БТЭС-ті тану мемлекет тарапынан жобаның одан әрі тағдыры туралы шешімнің болмауына байланысты мерзімінен ерте болып табылады және ҚР Үкіметі жобаға қатысты теріс қорытынды қабылдаған жағдайда құны міндеттемелерді орындау нысанасы болуы мүмкін активтер мен негізгі құралдардың БТЭС-те болуы туралы пайымдауларға, сондай-ақ жобаны қайта бастау перспективасына және борышкердің кредиторлар алдындағы берешекті өтеуімен байланысты материалдық жағдайын қалпына келтіруге негізделген.

Өз кезегінде БТЭС қызметі 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша толығымен тоқтатылды. БТЭС мүлкін сот орындаушылары кредиторлар алдындағы борышты өтеу есебіне аукцион арқылы кейіннен өткізу үшін кредиторлардың өтініштері мен салық органдары толық көлемде сипаттайды және тыйым салады. Осылайша, басшылықтың пікірінше, Топтың бақылауы жоқ және БТЭС-ке инвестициялар толығымен құнсызданған.

5 Байланысты тараптармен есеп айырысу және операциялар

Байланысты тараптар анықтамасы ҚЕХС (IAS) 24 «Байланысты тараптар туралы ақпаратты ашу» келтіріледі. Әдетте бір тараптың екіншісін бақылау мүмкіндігі болған жағдайда, ортақ бақылауда болғанда немесе бір тарап қабылдаған қаржылық және операциялық шешімдерге маңызды ықпал ете алатын немесе бірлескен бақылау жүргізетін жағдайда тараптар байланысты деп есептеледі. Тараптар байланысты болып табылатындығы туралы мәселені шешу кезінде тараптардың заңды нысаны ғана емес, олардың өзара қарым-қатынасының сипаты да назарға алынады. Негізгі компания және Компанияның соңғы бақылаушы тарапы 1-ескертпеде ашылған.

Байланысты тараптар Самұрық-Қазына бақылауындағы компанияларды қамтиды. Мемлекет компанияға бақылау жүзеге асырады. Компания мемлекетпен және оның байланысты тараптармен есеп айырысу бойынша жеке мүлдікті емес мәмілелер мен қалдықтар туралы ақпаратты ашудан босатуды қолдануға шешім қабылдады, өйткені Қазақстан мемлекеті бақылауды, бірлескен бақылауды жүзеге асырады немесе осындай тараптарға елеулі әсер етеді.

Компания мемлекет қатысатын ұйымдардың көбінен тауарларды сатып алады және жеткізеді.

Мұндай сатып алулар мен жеткізілімдер жеке-жеке аздаған соманы құрайды және әдетте коммерциялық негізде жүзеге асырылады. Төменде 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша байланысты тараптармен жасалған операциялар бойынша өтелмеген қалдықтар берілген:

<i>Қазақстан теңгесімен, мың</i>	Акционер	Жалпы бақылаудағы компаниялар	Еншілес және бірлескен кәсіпорындар
Еншілес компанияларға берілген қарыз	-	-	51,198,130
Дебиторлық берешек	-	-	2,484
Берілген қарыздар бойынша алынатын сыйлықақылар	-	-	667,744
Алынатын дивидендтер	-	-	488
Кредиторлық берешек	-	719,616	309,362
Қарыздар	75,136,659	-	30,681,664

Төменде 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша байланысты тараптармен операциялар бойынша өтелмеген қалдықтар ұсынылды:

<i>Қазақстан теңгесімен, мың</i>	Акционер	Жалпы бақылаудағы компаниялар	Еншілес және бірлескен кәсіпорындар
Еншілес компанияларға берілген қарыз	-	-	63,396,681
Дебиторлық берешек	-	-	2,732
Берілген қарыздар бойынша алынатын сыйлықақылар	-	-	435,344
Алынатын дивидендтер	-	-	458
Кредиторлық берешек	-	35,204	348,573
Қарыздар	71,139,311	-	23,504,716

5 Байланысты тараптармен есеп айырысу және жүргізілген операциялар (жалғасы)

Төменде 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішіндегі байланысты тараптармен жасалған операциялар бойынша кірістер мен шығыстар көрсетілді:

<i>Қазақстан теңгесімен, мың</i>	Акционер	Жалпы бақылаудағы компаниялар	Еншілес және бірлескен кәсіпорындар
Дивидендтер бойынша табыстар	-	-	32,552,145
Қаржылық табыстар	-	-	9,103,385
Қаржылық шығыстар	7,757,215	-	4,033,929
Активтердің құнсыздану шығыстары (нетто)	-	-	(14,670,713)
Жалпы және өкімшілік шығыстар	-	237,649	785,847

Төменде 2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішіндегі байланысты тараптармен жасалған операциялар бойынша кірістер мен шығыстар көрсетілді:

<i>Қазақстан теңгесімен, мың</i>	Акционер	Жалпы бақылаудағы компаниялар	Еншілес және бірлескен кәсіпорындар
Дивидендтер бойынша табыстар	-	-	34,045,809
Қаржылық табыстар	-	-	6,520,957
Қаржылық шығыстар	7,257,814	-	2,915,572
Қаржылық активтердің құнсыздануы бойынша шығыстар	-	-	(791,847)
Жалпы және өкімшілік шығыстар	-	120,722	832,214

2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішінде жалақыны, сыйақыларды және қызметкерлерге өзге де қысқа мерзімді сыйлықақыларды қамтитын негізгі басқару персоналдың сыйақысы 344,265 мың теңгені құрайды (2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылда: 318,044 мың теңге). Көрсетілген сомаларға тәуелсіз директорларға – Директорлар кеңесінің мүшелеріне 2022 жылға бөлінген жалпы сомасы 48,737 мың теңге (2021 жылы: 57,517 мың теңге) сыйақыны қамтиды.

6 Еншілес компанияларға және бірлескен кәсіпорындарға салынған инвестициялар

Төменде 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша инвестициялардың құны туралы ақпарат берілді:

	Сатып алған күні	Тіркеген ел	31 желтоқсан 2022ж.		31 желтоқсан 2021ж.	
			Инвестициялар құны (мың теңгемен)	Иелік ету үлесі	Инвестициялар құны (мың теңгемен)	Иелік ету үлесі
Еншілес ұйымдар						
«Болат Нұржанов атындағы Екібастұз ГРЭС-1» ЖШС	31.10.2012	Қазақстан				
«Алатау Жарық Компаниясы» АҚ	29.07.2009	Қазақстан	331,003,748	100%	331,003,748	100%
«Алматы электр станциялары» АҚ	26.07.2011	Қазақстан	62,914,945	100%	62,914,945	100%
Qazaq Green Power PLC	04.11.2022	Қазақстан	34,061,653	100%	34,061,653	100%
«Мойнақ СЭС» АҚ	04.01.2008	Қазақстан	37,565,637	100%	-	-
«Тегіс Мұнай» ЖШС	29.12.2012	Қазақстан	-	-	21,864,616	100%
Бірінші жел электр станциясы ЖШС	28.05.2016	Қазақстан	-	-	17,531,389	100%
«Ereumentau Wind Power» ЖШС	28.05.2016	Қазақстан	-	-	14,914,271	100%
«Шардара СЭС» АҚ	03.06.2011	Қазақстан	9,253,541	100%	8,401,189	100%
«Бұқтырма СЭС» АҚ	04.01.2008	Қазақстан	2,524,772	100%	2,524,772	100%
«Казгидротехэнерго» ЖШС	31.03.2014	Қазақстан	1,838,100	90%	1,050,790	90%
«Алматыэнергообьт» ЖШС	26.07.2011	Қазақстан	376,572	100%	326,840	100%
«Energy Solutions Center» ЖШС	16.03.2019	Қазақстан	136,003	100%	136,003	100%
			107,449	100%	52,998	100%
Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдастырылған компаниялар						
Forum Muider B.V.	23.12.2008	Нидерланды	41,759,543	50%	41,759,543	50%
«Екібастұз ГРЭС-2 станциясы» АҚ	04.01.2008	Қазақстан	8,725,133	50%	8,725,133	50%
Құнсызданған инвестициялар						
«Балқаш ЖЭС» АҚ (4-ескертпе)	24.06.2008	Қазақстан	32,085,280	100%	32,085,280	100%
«Samruk-Green Energy» ЖШС	13.06.2012	Қазақстан	-	-	5,684,653	100%
«Шүлбі СЭС» АҚ	28.05.2016	Қазақстан	2,411,010	25%	2,411,010	25%
«Өскемен ГЭС» АҚ	04.01.2008	Қазақстан	1,230,658	92.14%	1,230,658	92.14%
Шеергенде:	04.01.2008	Қазақстан	465,019	89.99%	465,019	89.99%
Инвестициялардың құнсыздануы						
«Балқаш ЖЭС» АҚ (4-ескертпе)			(44,496,737)		(39,446,496)	
Барлық инвестициялар			521,962,326		547,698,014	

2022 және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның мына бірлесіп бақылайтын кәсіпорындарда иелік ету үлесі бар:

- ЕГРЭС-2 ст. – 50%. Иелік етудің қалған 50%-ы «Самұрық-Қазына» ұлттық әл-ауқат қоры» АҚ-ға тиесілі.
- Forum Muider – 50%. Иелік етудің қалған 50%-ы UC RUSAL-ға тиесілі.

Qazaq Green Power PLC

2022 жылғы 4 қарашада Компания Qazaq Green Power PLC (бұдан әрі – «QGP») жаңа еншілес ұйымын «Астана» халықаралық қаржы орталығының юрисдикциясында жарғылық капиталы 48,000 мың теңге мөлшерінде «Public Company» ұйымдық-құқықтық нысанында тіркеді. 2022 жылғы желтоқсанда Компания QGP жарғылық капиталына «Мойнақ ГЭС» АҚ акцияларының толық пакетін және «Бірінші жел электр станциясы» ЖШС, «Samruk-Green Energy» ЖШС және «Казгидротехэнерго» ЖШС қатысу үлестерін нарықтық құны 57,742,779 мың теңге мөлшерінде беру арқылы үлес қосты. Компания QGP-ге берілген инвестициялардың бастапқы құны бойынша 37,942,209 мың теңге сомасындағы инвестицияларды мойындады.

«Samruk-Green Energy» ЖШС, «Энергия Семиречья» ЖШС, «Ereumentau Wind Power» ЖШС

Жүргізілген құнсыздану сынағының нәтижесінде Компания жеке пайда мен залал туралы есепте инвестициялардың құнсыздануынан болған шығынды мойындады. 4-ескертуді қараңыз.

«Тегіс Мұнай» ЖШС

2022 жылғы 28 желтоқсан Компания «QazaqGaz» ҰК» АҚ (байланысты тарап) пайдасына нарықтық бағасы 13,178,650 мың теңге болатын «Тегіс мұнай» ЖШС-нің 100% қатысу үлесін сатты. Тәуелсіз бағалау нәтижелері бойынша Компания инвестициялардың құнсыздануынан 1,760,299 мың теңге мөлшеріндегі шығынды мойындады.

7 Берілген қарыздар және борыштық құралдарға инвестициялар

<i>Қазақстан теңгесімен, мың</i>	31 желтоқсан 2022ж.	31 желтоқсан 2021ж.
Ұзақ мерзімді бөлім		
«Мойнақ СЭС» АҚ облигациялары	18,000,000	26,000,000
«Шардара СЭС» АҚ облигациялары	12,600,000	15,500,000
«Алатау Жарық Компаниясы» АҚ-ға берілген қарыз	6,182,007	5,596,912
«First Heartland Jusan Bank» (бұрынғы – «ЦеснаБанк» АҚ) облигациялары	32,693	28,470
«МЭБК» АҚ облигациялары	-	340,157
Шегергенде: құнсыздануға арналған резерв	(169,335)	(225,285)
Барлық берілген қарыз және борыштық құралдарға инвестициялар – ұзақ мерзімді бөлім	36,645,365	47,240,254
Қысқа мерзімді бөлім		
«Мойнақ СЭС» АҚ облигациялары	7,000,000	7,000,000
«Егеументәу Wind Power» ЖШС-ға берілген қаржылық көмек	3,881,768	3,868,922
«Шардара СЭС» АҚ облигациялары	2,900,000	2,900,000
«Егеументәу Wind Power» ЖШС берген қарыз	1,770,000	400,000
Облигациялар бойынша сыйақы	378,133	363,986
"Балқаш ЖЭС" АҚ берген қарыз	377,301	377,301
«МЭК» АҚ облигациялары	374,829	384,600
Берілген қарыздар бойынша есептелген сыйақылар	298,027	278,418
«Өскемен ГЭС» АҚ-ға берілген қаржылық көмек	30,390	30,390
«Т.И. Батуров атындағы Жамбыл ГРЭС» АҚ-ға берілген қарыз	5,442	5,442
«Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі» ММ қысқа мерзімді ноталары	-	9,161,029
«Алматы электр станциялары» АҚ-ға берілген қарыз	-	1,112,631
«Шардара СЭС» АҚ облигациялары	-	950,000
Шегергенде: құнсыздануға арналған резерв	(1,383,726)	(623,334)
Барлық берілген қарыз және борыштық құралдарға инвестициялар – қысқа мерзімді бөлім	15,632,164	26,209,385

Мойнақ СЭС» АҚ облигациялары

2019 жылғы 18 маусымда Компания айналыс мерзімі 7 жыл, купондық мөлшерлемесі жылдық 11%, 47,000,000 мың теңге сомасына АІХ алаңында шығарылған "Мойнақ ГЭС" АҚ облигацияларын сатып алды. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша облигациялардың номиналды құнының қалдығы 25,000,000 мың теңгені құрайды (2021 ж.: 33,000,000 мың теңге).

«Шардара СЭС» АҚ облигациялары

2021 жылғы 26 қарашада Компания 6,5 жыл, купондық мөлшерлемесі жылдық 13%, 18,400,000 мың теңге сомасына АІХ алаңында шығарылған «Шардара СЭС» АҚ облигацияларын сатып алды. Облигациялар «Шардара СЭС» АҚ-ның Еуропалық Қайта Құру және Даму банкінің алдындағы қарыздарын қайта қаржыландыру мақсатында сатып алынды.

«First Heartland Jusan Bank» (бұрынғы – «ЦеснаБанк» АҚ) облигациялары

2018 жылғы қарашада Компанияның "Цеснабанк" АҚ-дағы ақшалай қаражаты Үкімет Қаулысына сәйкес 153,236 мың теңге сомасындағы облигацияларға айырбасталды. Облигациялардың баланстық құны 14% мөлшерлемені қолдана отырып дисконтталған ақша қаражатының болашақ ағындарының келтірілген құнын білдіреді. 2019 жылғы 18 қаңтарда Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі облигацияларды шығару проспектісіне енгізілген өзгерістерді тіркеді, соған сәйкес сыйақы мөлшерлемесінің мөлшері жылдық 4%-дан 0.1%-ға өзгерді.

7 Берілген қарыздар және борыштық құралдарға инвестициялар (жалғасы)

«Алатау Жарық Компаниясы» АҚ-ға берілген қарыз

2011 жылғы 31 Қаңтарда Компания «Алатау Жарық Компаниясы» АҚ-ға қосалқы станциялар мен басқа да объектілерді салуға және реконструкциялауға 7,000,000 мың теңге көлемінде қарыз берді. Қарызды өтеу мерзімі 2024 жылғы 21 қаңтар, пайыздық мөлшерлеме тоқсан сайын төленетін жылдық 2% - құрады. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қарыздың баланстық құны 6,228,315 мың теңгені құрады (2021 жыл: 5,644,518 мың теңге). Қарыздың баланстық құны 12.5% мөлшерлемесін қолдана отырып дисконтталған болашақ ақша ағындарының келтірілген құнын білдіреді. Бастапқы тану күніндегі қарыздың әділ құны мен оның номиналды құны арасындағы 3,675,691 мың теңге сомасындағы айырма шамасы АЖК-ға салынатын қосымша инвестициялар ретінде танылды.

«Ereumentau Wind Power» ЖШС-на берілген қарыз және қаржылық көмек

2021 жыл ішінде Компания «Ерейментау қаласының ауданында қуаты 50 мВт ЖЭС салу» инвестициялық жобасын іске асыру үшін жалпы сомасы 4,100,000 мың теңгеге «Ereumentau Wind Power» ЖШС-на қаржылық көмек көрсетті. Берілген қаржылық көмектің баланстық құны 11.2-11.3% мөлшерлемесін қолданғанда дисконтталған болашақ ақша ағындарының ағымдағы құнын білдіреді. Бастапқы тану күніндегі қаржылық көмектің әділ құны мен оның номиналды құны арасындағы 414,162 мың теңге сомасындағы айырма шамасы «Ereumentau Wind power» ЖШС-на қосымша инвестициялар ретінде танылды.

Сонымен қатар, есепті кезең ішінде Компания «Ereumentau Wind power» ЖШС-на қарыз берді. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «Ereumentau Wind power» ЖШС берген қарыздардың баланстық құны 1,838,850 мың теңгені құрайды, оның ішінде негізгі борыш 1,770,000 мың теңге және жинақталған сыйақы 68,850 мың теңге. 2022 жылы Компания «Ereumentau Wind power» ЖШС-на берілген 715,728 мың теңге сомасындағы қарыздардың құнсыздануы бойынша резервті таныды.

Берілген қарыздарды және борыштық құралдарға инвестицияларды салыстырып тексеру

Төмендегі кестеде ұсынылған кезеңдердің әрқайсысы үшін қаржылық қызмет нәтижесінде туындайтын Компания активтеріндегі таза қарыз бен өзгерістердің сомасына талдау берілген. Осы міндеттемелердің баптары қаржылық қызмет құрамында ақша қаражатының қозғалысы туралы есепте көрсетілді.

<i>Қазақстан теңгесімен, мың</i>	2022ж.	2021ж.
1 қаңтардағы берілген қарыздар және борыштық құралдарға инвестициялар	73,449,639	58,166,102
Қарыздар мен қаржылық көмек беру	5,248,700	8,382,631
Борыштық құралдарды сатып алу	-	18,400,000
ҚР Ұлттық Банкінің ноталарын сатып алу	-	9,131,800
Сатып алынған қарыздар мен облигацияларды өтеу	(26,041,331)	(20,493,926)
Алынған сыйақы	(5,852,250)	(4,701,739)
Борыштық құралдарды іске асыру	(384,600)	(1,839,490)
Берілген қарыздар мен облигациялар бойынша пайыздық кірістер	5,924,977	4,945,664
Қарыздарды өзгертуден түскен табыс/(залал)	(392,576)	-
Берілген қаржылық көмекті ұйымдастыру кезіндегі Дисконт	-	(414,162)
Берілген қаржылық көмек бойынша дисконтты амортизациялау бойынша қаржылық кіріс	1,029,413	1,022,682
Өзге өзгерістер	-	12,323
Құнсыздануға арналған резервті қалпына келтіру/есептеу (нетто)	(704,443)	837,754
31 желтоқсандағы берілген қарыздар және борыштық құралдарға инвестициялар	52,277,529	73,449,639

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «Ereumentau Wind power» ЖШС-ға берген қарыздар 2 кезеңге жатқызылды. Барлық басқа қарыздар берілген және борыштық құралдарға салынған инвестициялар 1-кезеңге жатқызылды (2021 жыл: берілген барлық қарыздар және борыштық құралдарға салынған инвестициялар 1-кезеңге жатқызылды).

8 Басқа ұзақ мерзімді активтер

Қазақстан теңгесімен, мың	31 желтоқсан 2022ж.	31 желтоқсан 2021ж.
Еншілес ұйымдарды сатып алушылардың дебиторлық берешегі	621,228	8,273,935
Қызметкерлердің өзге дебиторлық берешегі	42,945	54,345
Шегергенде: құнсыздандыруға арналған резерв	(101,783)	(1,392,709)
Барлық басқа қаржылық ұзақ мерзімді активтер	562,390	6,935,571

Дебиторлық берешек "Информ-Систем" ЖШС берешегінің ұзақ мерзімді бөлігін білдіреді (2021 жыл: 712,490 мың теңге). 2022 жылғы 31 желтоқсанға дебиторлық берешек құнсызданбаған және мерзімі өтпеген және "SK C" ішкі рейтингімен теңгемен толық көрсетілген.

9 Басқа қысқа мерзімді активтер

Қазақстан теңгесімен, мың	31 желтоқсан 2022ж.	31 желтоқсан 2021ж.
Еншілес ұйымдарды сатып алушыларының дебиторлық берешегі	7,653,881	851,457
Пайдалануы шектелген ақша қаражаты	1,400,000	-
«Тауба Invest» ЖШС-ның дебиторлық берешегі	317,200	469,205
Қысқа мерзімі депозиттер	1,304	5,804
Алынатын дивидендтер	488	458
Шегергенде: құнсыздандыруға арналған резерв	(891,820)	(612,434)
Барлық қаржылық қысқа мерзімді активтер	8,481,053	714,490
Төленген аванстар	5,360	19,908
Басқалар	351,716	297,217
Барлық басқа қысқа мерзімді активтер	8,838,129	1,031,615

Дебиторлық берешек

Еншілес кәсіпорындарды сатып алушылардың дебиторлық берешегі негізінен 2017 жылы «SK B» ішкі рейтингімен іске асырылған «ШҚ АЭК» АҚ акциялары үшін 7,560,135 мың теңге сомасында «ОЭСК Холдинг» (бұрынғы «ШҚЭК» ЖШС) берешегінің қысқа мерзімді бөлігін қамтиды. «Тауба Invest» ЖШС дебиторлық берешегі толығымен құнсызданған (дефолт). Қысқа мерзімді депозиттер «SK B» ішкі рейтингімен жақсы деңгейге ие.

Төмендегі кестеде 31 желтоқсан 2022 ж. жағдай бойынша кредиттік тәуекел деңгейлері негізінде шектеулі қаражаттағы депозиттер мен ақша қаражаттарының қалдықтарының кредиттік сапасына талдау келтірілген. компанияның кредиттік тәуекелді жіктеу жүйесінің сипаттамасы 22-ескертпеде келтірілген.

Қазақстан теңгесімен, мың	31 желтоқсан 2022ж.		31 желтоқсан 2021ж.	
	Банктердегі депозиттер	Пайдалануы шектелген ақша қаражаты	Банктердегі депозиттер	Пайдалануы шектелген ақша қаражаты
- Жоғары деңгей	-	-	-	-
- Жақсы деңгей	1,304	1,400,000	5,804	-
- Қанағаттанарлық деңгей	-	-	-	-
Кассадағы ақша қаражатын қоспағанда, ақша қаражаты мен ақша қаражаты баламаларының жиынтығы	1,304	1,400,000	5,804	-

10 Ақшалай қаражат және олардың эквиваленттері

<i>Қазақстан теңгесімен, мың</i>	31 желтоқсан 2022ж.	31 желтоқсан 2021ж.
3 айға дейінгі мерзімді депозиттердегі ақшалай қаражат - теңге	11,986,000	810,000
3 айға дейінгі мерзімге сатып алу және кері сату шарты («кері репо») бойынша ақшалай қаражат	9,999,119	-
Банк шоттарындағы ақша қаражаты - теңге	42,668	112,140
Кассадағы ақша қаражаты	3,681	3,321
Банк шоттарындағы ақша қаражаты – Еуро	-	556,245
Банк шоттарындағы ақша қаражаты - АҚШ доллары	-	2
Құнсызданған резервті шегергенде	(1,993)	(368)
Барлық ақша қаражаттары және олардың эквиваленттері	22,029,475	1,481,340

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша мерзімді депозиттер бойынша орташа алынған пайыздық мөлшерлеме теңгемен 15,95% құрады (2021 жылғы 31 желтоқсанға: теңгемен 8,7%).

Қазынашылық портфельді әртараптандыру мақсатында, есепті күні Компания қысқа мерзімді кезеңге (1-7 күн) уәкілетті брокер арқылы егемендіктен төмен емес рейтингі бар өтімді бағалы қағаздар кепілімен ақшалай қаражатты орналастыру жөніндегі операциялар болып табылатын сатып алу және кері сату шарттарын («кері репо») пайдаланды. Бұл мәмілелер контрагент банктерге тәуекелдерді азайтуға және кірістілікті арттыруға мүмкіндік берді.

Қамтамасыз ету арқылы ұсынылатын кредиттік тәуекелдің төмендеу дәрежесі (i) кепілмен қамтамасыз етілуі және кредит сапасын арттырудың өзге тетіктері активтің баланстық құнына тең немесе одан («артық қамтамасыз етумен активтер») және (ii) кепілмен қамтамасыз етілуі және кредит сапасын арттырудың өзге де тетіктері аз активтер үшін қамтамасыз ету құнын жеке ашу жолымен ұсынылған активтің баланстық құны («жеткіліксіз қамтамасыз етілген активтер»).

<i>Қазақстан теңгесімен, мың</i>	Артық қамтамасыз етілген активтер		Жеткіліксіз қамтамасыз етілген активтер	
	Активтердің баланстық құны	Қамтамасыз етудің өділ құны	Активтердің баланстық құны	Қамтамасыз етудің өділ құны
31 желтоқсан 2022ж.				
Басқа банктермен бастапқы өтеу мерзімі үш айдан төмен болатын сатып алу және кері сату («кері РЕПО») шарттары	9,999,119	9,999,119	-	-
31 желтоқсан 2021ж.				
Басқа банктермен бастапқы өтеу мерзімі үш айдан төмен болатын сатып алу және кері сату («кері РЕПО») шарттары	-	-	-	-

Компания артық қамтамасыз етілген қысқа мерзімді кері РЕПО шарттарына қатысты күтілетін несиелік шығындарды мойындамады. Қамтамасыз ету айналымдағы мемлекеттік және квазимемлекеттік облигацияларды білдіреді.

Төмендегі кестеде 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша кредиттік тәуекел деңгейлері негізінде ақша қаражаттарының қалдықтары мен ақша қаражаттарының баламаларының кредиттік сапасына талдау келтірілген. Компанияның кредиттік тәуекелді жіктеу жүйесінің сипаттамасы 21-ескертпеде келтірілген.

<i>Қазақстан теңгесімен, мың</i>	Корреспонденттік шоттар	Банктегі депозиттер	Басқа банктермен кері РЕПО шарттары	Барлығы
- Жоғары деңгей	-	-	9,999,119	9,999,119
- Жақсы деңгей	42,668	11,986,000	-	12,028,668
- Қанағаттанаралық деңгей	-	-	-	-
Кассадағы ақша қаражатын қоспағанда, ақша қаражатының жиынтығы және олардың баламалары	42,668	11,986,000	9,999,119	22,027,787

10 Ақшалай қаражат және олардың эквиваленттері (жалғасы)

Төмендегі кестеде 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша кредиттік тәуекел деңгейлері негізінде ақша қаражаттарының қалдықтары мен ақша қаражаттарының баламаларының кредиттік сапасына талдау келтірілген. Компанияның кредиттік тәуекелді жіктеу жүйесінің сипаттамасы 21-ескертпеде келтірілген.

Қазақстан теңгесімен, мың	Корреспон- денттік шоттар	Банктегі депозиттер	Басқа банктермен кері РЕПО шарттары	Барлығы
- Жақсы деңгей	668,388	810,000	-	1,478,388
- Қанағаттанаралық деңгей	-	-	-	-
Кассадағы ақша қаражатын қоспағанда, ақша қаражатының жиынтығы және олардың баламалары	668,388	810,000	-	1,478,388

11 Акционерлік капитал

2022 жылғы 31 желтоқсанға шығарылған 5,632,537 жай акция 378,531,570 мың теңге мөлшерінде толық төленді (2021 жылы: 5,601,812 акция 376,045,927 мың теңге мөлшерінде). Әрбір жай акция бір дауыс беру құқығын береді. Компанияның басымдылыққа ие акциялары жоқ. Жарияланған акциялар саны - 8,602,187. 2022 жылғы 31 желтоқсанға «Самұрық-Қазына» ҰӘҚ АҚ компанияның 100% акционері болып табылады (2021 жыл: 100%).

2022 жылғы 20 желтоқсан, «Самұрық-Қазына» АҚ басымдықпен сатып алу құқығына сәйкес жалпы сомасы 2,485,643 мың теңгеге ақша қаражатын бөлу арқылы компанияның 30,725 акциясын 80,899 теңге болып белгіленген орналастыру бағасымен, 1 жай акция үшін 70 тиыннан сатып алды.

2022 жылдың 28 сәуірінде Компания Жалғыз акционерге 2,041,000 мың теңге – бір акция үшін 364.35 теңге (2021 жылғы 30 наурыз: 3,242,143 мың теңге) көлемінде дивидендтер төлейтінін жариялады. 2022 жылдың 9 маусымында Компания дивидендтерді толық көлемде төледі.

12 Өзге де кредиторлық берешек және есептелген міндеттемелер

Қазақстан теңгесімен, мың	Ескертпе	31 желтоқсан 2022ж.	31 желтоқсан 2021ж.
Салықтар бойынша есептелген резервтер	20	1,425,750	-
"Qazaq Gaz" АҚ алдындағы бағалау міндеттемесі		678,309	-
Жеткізушілер алдындағы берешек		661,703	880,222
Басқалар		487,373	442,261
Өзге кредиторлық берешек және есептелген міндеттемелер жиыны		3,253,135	1,322,483

13 Қарыздар

<i>Қазақстан теңгесімен, мың</i>	31 желтоқсан 2022ж.	31 желтоқсан 2021ж.
Ұзақ мерзімді бөлігі		
«Самұрық-Қазына» ҰӘҚ АҚ қарызы	72,571,081	68,565,478
Ұзақ мерзімді банк қарыздары	15,146,449	54,899,816
Облигациялар	40,113,235	40,103,964
Қарыздардың барлық ұзақ мерзімді бөлігі	127,830,765	163,569,258
Қысқа мерзімді бөлігі		
Еншілес ұйымдардың қарызы ("ЕТҰ")	29,905,606	23,504,716
Облигациялар	-	3,117,605
Қысқа мерзімді банк қарыздары	12,462,014	3,042,235
Самұрық-Қазынадан алынған қарыз	2,381,109	2,381,109
Есептелген пайыздар - банктік қарыздар	1,054,029	1,449,766
Есептелген пайыздар-облигациялар	413,567	564,220
Есептелген пайыздар-"Самұрық-Қазына" ҰӘҚ АҚ және ЕТҰ қарыздары	960,527	192,723
Қарыздардың барлық қысқа мерзімді бөлігі	47,176,852	34,252,374
Барлық Қарыздар	175,007,617	197,821,632

Төменде аталған Қарыздардың баланстық және әділ құны келтірілген:

<i>Қазақстан теңгесімен, мың</i>	31 желтоқсан 2022ж.		31 желтоқсан 2021ж.	
	Баланстық құны	Әділ құны	Баланстық құны	Әділ құны
«Самұрық-Қазына» ҰӘҚ АҚ мен ЕТҰ қарыздары	105,818,323	85,586,643	94,644,026	90,544,180
Банк қарыздары	28,662,492	28,662,492	59,391,817	59,391,817
Облигациялар	40,526,802	32,344,330	43,785,789	39,571,453
Барлық қарыздар	175,007,617	146,593,465	197,821,632	189,507,450

«Самұрық-Қазына» ҰӘҚ АҚ-тан алынған қарыздар

2010 жылғы 17 наурызда Forum Muider-ден 50% үлесті сатып алу нәтижесінде қарызды қайта қаржыландыру мақсатында Компания Самұрық-Қазынамен 48,200,000 мың теңге сомасында кредиттік келісімге қол қойды. Қарыз жылына 1.2% көлеміндегі пайыздық мөлшерлеменен, өтеу мерзімі 2029 жылғы 15 қыркүйекке дейін берілді. Негізгі сома жыл сайынғы тең төлеммен өтелуі тиіс, ал пайыздар қарыз алынғаннан кейін келесі есептік жылдан бастап жарты жылдық төлемдермен төленеді.

2011 жылғы 14 қаңтарда «Алатау Жарық Компаниясы» АҚ қосалқы станциясының құрылысын қаржыландыру мақсатында Компания «Самұрық-Қазына» ҰӘҚ АҚ-пен 7,000,000 мың теңге сомасында кредиттік келісімге қол қойды. Қарыз жылына 2% көлеміндегі пайыздық мөлшерлеменен, өтеу мерзімі 2024 жылғы 25 қаңтарға дейін берілді. Негізгі сома мерзім соңында, ал пайыздар жарты жылдық төлемдермен төленуі тиіс.

2014 жылғы 16 қаңтарда ЕГРЭС-1-дің қалған үлесін сатып алу мақсатында Компания «Самұрық-Қазына» ҰӘҚ АҚ-пен 200,000,000 мың теңге сомасында кредиттік келісімге қол қойды. Негізгі сома 2028 жылдың 1 желтоқсанына дейін төленуі тиіс, ал пайыздар 7.8% мөлшерлемесімен жарты жылдық төлемдермен төленеді.

2014 жылғы 3 қазанда № 369 Кредиттік келісімге №1 қосымшаға сәйкес кредиттік келісім айтарлықтай өзгертілді:

- 100,000,000 мың теңге көлеміндегі негізгі қарыз сомасы Компания акцияларына айырбасталды;
- Негізгі қарыздың қалған сомасы бойынша пайыздық мөлшерлеме жылына 9% дейін ұлғайтылды

13 Қарыздар (жалғасы)

2015 жылғы 25 желтоқсанда аталған кредиттік келісім №369-И кредиттік шарттың №2 қосымшасына сәйкес айтарлықтай өзгертілді, негізгі қарыздың сомасы бойынша пайыздық мөлшерлемесі жылдық 1% дейін төмендетілді. Басшылық пайыздық мөлшерлеменің нарықтық емес мөлшерлемеден 1% дейін төмендеуін, ал субординацияланғанға дейінгі қарыз басымдығындағы өзгерістерді қарыз шарттарын айтарлықтай өзгерістерге алып келетінін бағалады. Басшылық несие шарттарына мұндай өзгерістер бастапқы қарызды өтеу ретінде есептелуі тиіс және жаңа қарызды әділ құны бойынша тану тиіс деп есептейді. Қарыз алған күндегі нарықтық мөлшерлеме жылдық 12.8% құрады. Компания 72,581,903 мың теңге сомасында қарызды басқа капитал құрамында бастапқы танудан түскен кіріс деп мойындады, себебі басшылық нарықтан төмен мөлшерлемеден қарыз ұсыну кезінде «Самұрық-Қазына» ҰӘҚ АҚ Компания акционері ретінде әрекет етті деп есептейді. Алынған қарызды бастапқы танудан түскен пайда алынған қарыздың атаулы құны мен оның танылған күніндегі әділ құны арасындағы ақша ағымын дисконттау әдісін пайдаланумен және жылдық 12.8% тиімді мөлшерлеменен есептелген айырмашылық ретінде көрсетілді.

Банктік қарыздар: Еуропа қайта құру және даму банкі

2016 жылғы желтоқсанда Компания еурооблигацияларды қайта қаржыландыру үшін 100 миллион еуро мөлшерінде жаңартылмайтын кредиттік желіні ашты. 2019 жылғы қыркүйекте Компания аталған кредиттік желі аясында 39,114,450 мың теңге жалпы сомасына екі транш алды. Пайыздық мөлшерлеме All-in-cost кредит берудің тәуелсіз индикативтік мөлшерлемесі негізінде белгіленеді және жылдық 3.5% және 4.5% маржамен беріледі. Тәуелсіз индикативтік мөлшерлеменің өзгеруі тоқсан сайынғы негізде тіркеледі. Негізгі қарыз жылына екі рет және мерзім соңында төленеді. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бірінші транш бойынша негізгі қарыздың номиналды қалдығы 1,630,740 мың теңгені құрайды.

Банктік қарыздар: Азия Даму Банкі

2018 жылғы 8 қарашада және 5 желтоқсанда Компания негізгі қызметтердің операциялық тиімділігін арттыру және жаңартылатын энергия көздерімен байланысты мүмкіндіктерді анықтау мақсатында Азия Даму Банкінде 120 миллион АҚШ доллары сомасына жаңартылмайтын несие желілерін ашты. 2019 жылы Компания кредиттік желілер бойынша жалпы сомасы 45,860,800 мың теңгеге 5 жылдан кейін А және В транштарын, 7 жылдан кейін С траншын өтеу мерзімімен үш транш алды. Пайыздық мөлшерлеме Қазақстан Республикасы инфляциясының нақты көрсеткіштері, банктің маржасы негізінде белгіленеді. Есепті кезең ішінде А және В транштары толық көлемде өтелді. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша С траншы бойынша негізгі борыштың номиналды қалдығы 15,234,400 мың теңгені құрайды.

«Богатырь-Көмір» ЖШС қарыздары

2022 жыл ішінде Компания «Богатырь-Көмір» ЖШС-нан қарыз алу мерзімінің соңында негізгі борыш пен сыйақыны өтеу шартымен 12 ай мерзімге жалпы сомасы 12,482,770 мың теңгеге қарыз алды. Сыйақының жылдық мөлшерлемесі транштар берілген күні қолданыста болатын Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің базалық мөлшерлемесіне және жылдық 1% мөлшеріндегі маржаға тең. *Шығарылған облигациялар*

2018 жылғы қарашада Компания жеті жыл мерзімге 1 облигация үшін 1000 теңге номиналдық құны бойынша 21,736,200 мың теңге жалпы сомасында облигацияларды шығарды және жариялады. Купондық пайыздық мөлшерлеме жылдық 11,2%-ды құрады және жылына екі рет төлеуге жатады.

2021 жылғы 25 қарашада Компания 6.5 жыл мерзімге 1 облигация үшін номиналдық құны 100,000,000 теңге болатын жалпы сомасы 18,400,000 мың теңгеге 184 дана жасыл облигацияны орналастырды. Купондық пайыздық мөлшерлеме жылдық 11.4% құрады және жылына екі рет төленеді. Облигациялар "Шардара ГЭС" АҚ облигацияларын сатып алу арқылы Еуропа Қайта Құру және Даму банкі алдындағы "Шардара ГЭС" АҚ қарызын қайта қаржыландыру мақсатында шығарылды.

13 Қарыздар (жалғасы)

Қарыздарды салыстыру.

Төмендегі кестеде таза қарыздың мөлшері және Компанияның қаржылық қызмет нәтижесінде туындайтын міндеттемелерінің өзгеруі көрсетілген кезеңдердің әрқайсысына талдау келтірілген. Осы міндеттемелердің баптары қаржылық қызмет бөлігі ретінде ақша қаражаттарының қозғалысы туралы есепте көрсетілді

Қазақстан теңгесімен, мың	2022ж.	2021ж.
1 қаңтардағы қарыздар	197,821,632	196,414,568
Алынған қарыздар мен облигациялар бойынша түсімдер	54,636,771	88,410,000
Қарыздар мен облигацияларды өтеу	(84,427,246)	(93,277,291)
Төленген сыйақылар	(15,142,234)	(13,151,902)
Сыйақыны есептеу	15,363,648	13,200,621
Келтірілген құн дисконтын жою	9,589,999	8,621,530
Алынған қарыздарды ұйымдастырған кездегі дисконт	(628,710)	(2,378,379)
Алынған қаржылық көмек модификациясының шығыны (кірісі)	(2,206,243)	-
Басқа төлемдер	-	(17,515)
31 желтоқсандағы қарыздар	175,007,617	197,821,632

14 Дивидендтер бойынша табыс

Қазақстан теңгесімен, мың	2022ж.	2021ж.
«Болат Нұржанов атындағы Екібастұз ГРЭС-1» ЖШС-дан түскен дивидендтер	29,000,000	29,000,000
«ПВЭС» ЖШС дивидендтері	1,550,822	1,410,354
«Бұқтырма СЭС» АҚ дивидендтері	1,517,571	2,201,254
«Алатау Жарық Компаниясы» АҚ дивидендтері	436,631	504,551
Forum Muider B. V дивидендтері		72,905
"Energy Solutions Center" ЖШС дивидендтері	34,903	4,004
"Samruk-Green Energy" ЖШС дивидендтері	12,218	-
"Алматы электр станциялары" АҚ дивидендтері	-	852,741
Дивидендтер бойынша барлық табыс	32,552,145	34,045,809

15 Өзге операциялық кірістер мен шығыстар (нетто)

Қазақстан теңгесімен, мың	2022ж.	2021ж.
Еншілес компаниялар мен қауымдасқан ұйымдарға инвестициялардың құнсыздануы (4 және 6-ескертпелер)	(13,953,974)	-
Мыналарды бағалау міндеттемелерінің шығыстары	(678,309)	-
"Qazaq Gaz" АҚ	39,799	12,947
Өзге шығыс	(24,835)	(32,760)
Барлық өзге операциялық кірістер мен шығыстар (нетто)	(14,617,319)	(19,813)

16 Жалпы және әкімшілік шығыстар

<i>Қазақстан теңгесімен, мың</i>	2022ж.	2021ж.
Еңбекақы және онымен байланысты шығыстар	3,251,024	3,071,392
Салықтар	1,620,309	188,606
Ақпараттық жүйелерге көрсетілетін қызмет пен қауіпсіздік	583,378	180,572
НҚ тозуы және МЕА амортизациясы	468,856	520,144
Мамандандырылған кеңсеге қызмет көрсету қызметтері	446,823	675,836
Консультациялық, аудиторлық және өзге де кәсіби қызметтер	148,108	209,100
Іссапар шығындары	113,161	113,728
Қызметкерлерді оқыту және байланысты шығындар	77,348	79,203
Мүшелік жарналар	59,558	113,204
Сақтандыру	48,948	43,630
Байланыс шығындары	24,358	28,110
Жалдау шығындары	5,160	3,331
Басқалар	326,239	578,101
Барлық жалпы және әкімшілік шығыстар	7,173,270	5,804,957

17 Қаржылық табыстар

<i>Қазақстан теңгесімен, мың</i>	2022ж.	2021ж.
Облигациялар мен берілген қарыздар бойынша пайыздық табыстар	5,924,977	4,945,664
Қарыздарды өзгертуден түскен табыс	2,206,243	-
Қаржылық активтер бойынша дисконттың амортизациясы	1,562,966	2,450,653
Банк депозиттері бойынша пайыздық табыс	233,900	104,331
Берілген кепілдіктер бойынша табыс	66,059	1,350,008
Қарыздарды өзгертуден түскен табыс	-	197,935
Өзгелер	9,872	11,601
Барлық қаржылық табыс	10,004,017	9,060,192

18 Қаржылық шығыстар

<i>Қазақстан теңгесімен, мың</i>	2022ж.	2021ж.
Қарыздар мен облигациялар бойынша сыйақыға жұмсалатын шығыстар	15,363,648	13,200,621
Амортизация дисконта приведенной стоимости по финансовым инструментам	9,589,999	8,621,530
Қаржылық көмекті өзгерту бойынша шығыстар	392,576	-
Жалдау бойынша дисконттың амортизациясы	160,045	185,753
Өзгелер	166,999	-
Барлық қаржылық шығыстар	25,673,267	22,007,904

19 Табыс салығы

<i>Қазақстан теңгесімен, мың</i>	2022ж.	2021ж.
Ағымдағы табыс салығы	49,641	347,590
Табыс салығы бойынша барлық шығыстар	49,641	347,590

Төменде салық бойынша теориялық және нақты шығыстар салыстырылып берілген

19 Табыс салығы (жалғасы)

Қазақстан теңгесімен, мың	2022ж.	2021ж.
ҚЕХС бойынша салық салғанға дейінгі пайда	(4,602,222)	15,576,607
Қолданыстағы 20% мөлшерлеме бойынша табыс салығының теориялық шығыны (2021 ж.: 20%)	(920,444)	3,115,321
Мыналарға түзетулер:		
Дивидендтер бойынша табыстар	(6,510,429)	(6,809,161)
Төлем көзінен ұсталған табыс салығы	49,641	347,590
Басқа шегерілмейтін шығыстар	359,228	52,083
Кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша танылмаған активтердегі өзгерістер	(3,293,743)	800,662
Тұрақты айырмашылықтар: активтерді қайта құрылымдау (6-ескерту)	7,294,502	-
Өткен жылдардағы түзетулер, соның ішінде кейінге ауыстырылған салық залалдарының ескіру мерзімінің өтуіне байланысты	3,070,886	2,841,095
Табыс салығы бойынша барлық шығыстар	49,641	347,590

ҚЕХС пен Қазақстан Республикасының салық заңнамасы арасындағы айырмашылықтар бухгалтерлік есеп пен олардың салық базасындағы активтер мен міндеттемелердің теңгерімдік бағасы арасындағы уақыт айырмашылықтарының туындауына әкеледі. Уақыт айырмашылықтары өзгерістерінің салыққа әсері төменде салық мөлшерлемелеріне сәйкес көрсетілген, олар уақыт айырмашылықтарын қалпына келтіру кезеңінде қолданылатын болады.

Төменде салық бойынша теориялық және нақты шығындарды салыстыру берілген:

Қазақстан теңгесімен, мың	1 қаңтар 2022ж.	Пайда мен залалдар есебіне жатқызылды	31 желтоқсан 2022ж.
Шегерілетін уақыт айырмашылықтарының салыққа әсері			
Кейінге қалдырылған салық шығындары	13,651,940	(5,675,174)	7,976,766
Берілген қарыздар және қарыз құралдарына инвестициялар	489,255	13,521	502,776
Еншілес, бірлескен және қауымдастырылған кәсіпорындарға инвестициялар	2,069,224	1,145,384	3,214,608
Өзге дебиторлық берешек	828,195	(256,337)	571,858
Кейінге шегерілген табыс салығы бойынша жалпы активтер	17,038,614	(4,772,606)	12,266,008
Танылмаған салық активтері	(5,499,298)	3,293,743	(2,205,555)
Кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша міндеттемелермен есептен шығару	(11,539,316)	1,478,863	(10,060,453)
Кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша танылған активтер	-	-	-
Салық салынатын уақыт айырмашылықтарының салықтық әсері			
Негізгі құралдар	(299,300)	45,233	(254,067)
Қарыздар	(11,240,016)	1,433,630	(9,806,386)
Кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша жалпы міндеттемелер	(11,539,316)	1,478,863	(10,060,453)
Кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша активтермен есептен шығару	11,539,316	(1,478,863)	10,060,453
Кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша танылған міндеттемелер	-	-	-

19 Табыс салығы (жалғасы)

Компания төлем кезіне салынатын табыс салығының табыстарынан басқа, таяу болашақта салық салынатын табыс табуды жоспарламайды.

<i>Қазақстан теңгесімен, мың</i>	1 қаңтар 2021ж.	Пайда мен залалдар есебіне жатқызылды	31 желтоқсан 2021ж.
Шегерілетін уақыт айырмашылықтарының салыққа әсері			
Кейінге қалдырылған салық шығындары	13,741,811	(89,871)	13,651,940
Берілген қарыздар және қарыз құралдарына инвестициялар	1,015,190	(525,935)	489,255
Еншілес, бірлескен және қауымдастырылған кәсіпорындарға инвестициялар	1,676,381	392,843	2,069,224
Өзге дебиторлық берешек	877,645	(49,450)	828,195
Кепілдіктер	254,453	(254,453)	-
Кейінге шегерілген табыс салығы бойынша жалпы активтер	17,565,480	(526,866)	17,038,614
Танылмаған салық активтері	(4,698,636)	(800,662)	(5,499,298)
Кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша міндеттемелермен есептен шығару	(12,866,844)	1,327,528	(11,539,316)
Кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша танылған активтер	-	-	-
Салық салынатын уақыт айырмашылықтарының салықтық әсері			
Негізгі құралдар	(371,929)	72,629	(299,300)
Қарыздар	(12,494,915)	1,254,899	(11,240,016)
Кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша жалпы міндеттемелер	(12,866,844)	1,327,528	(11,539,316)
Кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша активтермен есептен шығару	12,866,844	(1,327,528)	11,539,316
Кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша танылған міндеттемелер	-	-	-

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компания 4,911,813 мың теңге (2021 ж.: 2,841,095 мың теңге) сомасына келесі кезеңдерге ауыстырылған пайдаланылмаған салық залалдарына қатысты кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша активті мойындаған жоқ.

20 Шартты және шарттық міндеттемелер мен операциялық тәуекелдер

COVID-19

2020 жылдың наурызында Дүниежүзілік Денсаулық сақтау ұйымы COVID-19 коронавирусының жаңа түрін пандемия деп жариялады. Пандемияға байланысты қазақстандық билік органдары қозғалысқа тыйым салу және шектеу, карантин, өзін-өзі оқшаулау және кәсіпорындарды жабуды қоса алғанда, коммерциялық қызметті шектеу сияқты COVID-19 таралуын тежеуге және оның салдарын азайтуға бағытталған бірқатар шараларды қабылдады. Жоғарыда аталған шаралардың көпшілігі кейіннен жеңілдетілді, алайда 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша мемлекеттік органдар вирустың ықтимал жаңа түрлеріне жауап ретінде 2023 жылы қосымша шектеулер енгізуі мүмкін деген қауіп әлі де бар.

20 Шартты және шарттық міндеттемелер мен операциялық тәуекелдер (жалғасы)

Ресей мен Украина арасындағы соғыс

2022 жылдың 21 ақпанында Ресей Президенті Луганск және Донецк Халық республикаларын мойындағанын жариялады, ал 24 ақпанда Украина аумағына әскери жұмылдырылған әскерлер жіберді. Ресейдің әрекеттеріне жауап ретінде Америка Құрама Штаттары, Еуропалық Одақ және кейбір басқа елдер Ресейге қарсы, соның ішінде бірқатар ресейлік қаржы ұйымдарын SWIFT-тен ажырату санкциялар енгізді. Ресей Қазақстанның ірі сауда серіктесі болып табылады, оның үлесіне мұнай емес экспорттың 40% - ы тиесілі және негізгі сауда транзиті болып табылады, сауда атап айтқанда, қазақстандық шикі мұнайдың 80% дейін экспортуға мүмкіндік беретін Каспий құбыр консорциумы (КҚК) арқылы жүзеге асырылады.

КҚК қызметі 2022 жылдың наурыз айында болған сұрапыл дауылдың салдарынан тоқтатылды, бірақ бұл мұнай бағасының өсуіне байланысты бюджетке айтарлықтай әсер еткен жоқ, алайда Ресейдің КҚК-ның қазақстандық шикі мұнайға арналған бағытын ұзақ уақыт жабуы Қазақстан экспорты мен жалпы экономика үшін елеулі зардаптарға әкеп соқтырады. Қазақстан билігі Каспий теңізіне, оның ішінде Әзірбайжан, Грузия және Түркия арқылы өтетін балама бағыттарды қарастыруда, бірақ олар қосымша инфрақұрылымға қомақты инвестицияларды талап етеді, ал КҚК бағытын ауыстыру көп жылдарға созылады.

Ресей мен Украина арасындағы қақтығыс және оның салдарынан теңгенің айырбас бағамы құбылмалы болды, ал инфляция деңгейі 2022 жылдың желтоқсанында 20.3% - ға жетті. Бүгінгі таңда Қазақстан Республикасының Ұлттық банкі Қазақстанның қаржы жүйесінің тұрақтылығын қолдау үшін бірқатар шаралар қабылдады.

Америка азаматтары мен заңды тұлғаларына Сбербанкпен, ВТБ Банкімен, Альфа Банкпен және Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің тізбесінде көрсетілген басқа да ұйымдармен шетелдік активтерді бақылау басқармасының (осы банктердің 50% және одан да көп үлесі бар еншілес компанияларын қоса алғанда) рұқсатынсыз есеп айырысулар мен өзге де қызметтерді жүргізуге тыйым салынғандықтан, компанияларға қызмет көрсету немесе өзара іс-қимыл жасау тиімсіз осы банктермен және олардың еншілес компанияларымен. Компания қолма-қол ақшаны қолданыстағы санкцияларға жатпайтын банктерге қайта бөлу бойынша шаралар қабылдады.

Ағымдағы экономикалық жағдайдың ұзақ мерзімді салдарын болжау қиын, ал басшылықтың ағымдағы күтулері мен бағалаулары нақты нәтижелерден өзгеше болуы мүмкін.

Жалпы, Қазақстан Республикасының экономикасы дамушы нарықтарға тән кейбір сипаттамалық ерекшеліктерді жалғастыруда. Ол әсіресе ел экспортының негізгі бөлігін құрайтын мұнай мен газ және басқа минералды шикізат бағасының өзгеруіне сезімтал. Бұл ерекшеліктерге сонымен қатар елден тыс жерде еркін айырбасталмайтын ұлттық валютаның болуы және бағалы қағаздар нарығының өтімділігінің төмен деңгейі жатады, бірақ олармен шектелмейді. Жоғары инфляция, 2022 жылғы қаңтардағы соңғы ішкі тәртіпсіздіктерден туындаған проблемалар, аймақтағы жалғасып жатқан саяси шиеленістер, айырбас бағамының құбылмалылығы өтімділіктің төмендеуін және халықаралық қаржыландыруды тарта отырып қиындықтар туғызуды қоса алғанда, Қазақстан Республикасының экономикасына теріс әсер етті және жалғастыру үстінде.

2015 жылғы 20 тамызда Ұлттық банк пен Қазақстан Республикасының Үкіметі теңгенің айырбас бағамын қолдауды тоқтату және инфляциялық таргеттеу режиміне негізделген жаңа ақша-кредит саясатын іске асыру, валюта дәлізінің күшін жою және еркін өзгермелі айырбас бағамына көшу туралы шешім қабылдады. Бұл ретте, Ұлттық банктің айырбас бағамына қатысты саясаты қаржылық тұрақтылықты қамтамасыз ету үшін теңгенің айырбас бағамының күрт ауытқуын болдырмау үшін интервенцияларға жол береді.

Осы есепті күндегі жағдай бойынша Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің ресми айырбастау бағамы 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 1 АҚШ доллары үшін белгіленген 462.65 теңгемен салыстырғанда 1 АҚШ доллары үшін 445.98 теңгені құрады (2021 жылғы 31 желтоқсан: 1 АҚШ доллары үшін 431.67 теңге). Осылайша, теңгенің айырбас бағамына және Ұлттық банк пен Үкіметтің болашақ әрекеттеріне, сондай-ақ осы факторлардың Қазақстан Республикасының экономикасына әсеріне қатысты белгісіздік сақталуда.

2022 жылдың қыркүйегінде S&P Global Ratings халықаралық рейтингтік агенттігі Қазақстанның «BBB-» деңгейіндегі тәуелсіз рейтингін растады. Несиелік рейтингтің өзгеру болжамы сыртқы және қаржылық тәуекелдердің өсуі нәтижесінде «теріс» деңгейге дейін төмендетілді. Fitch агенттігі Қазақстанның ұзақ мерзімді рейтингін «тұрақты» болжаммен «BBB» деңгейінде растады. Тұрақты болжам үкіметтің күшті бюджеттік және сыртқы баланстарымен, мұнай кірістерінен жинақталған жинақтармен, таза қаржылық кредиторлық позициямен, сондай-ақ Қазақстан Республикасының Үкіметі іске асыратын шаралармен нығайтылған қаржылық икемділік арқылы қолдау тауып отыр.

20 Шартты және шарттық міндеттемелер мен операциялық тәуекелдер

2022 жылдың басында ішкі толқуларға және Ресей мен Украина арасындағы қақтығыстың салдарына және одан кейінгі санкцияларға байланысты әлеуметтік шиеленістерге байланысты қиындықтар негізгі экспортталатын тауарлардың жоғары бағасымен және Теңіз мұнай кен орнының кеңеюі басталған 2024 жылдан бастап мұнай өндірудің ұлғаюымен теңестіріледі. Сарапшылардың болжамы бойынша экономиканың өсу қарқыны 2022-2025 жылдары орта есеппен 3.6% құрайды.

Экономикалық орта Компания қызметі мен қаржылық жағдайына айтарлықтай әсер етіп отыр. Басшылық компанияның тұрақты қызметін қамтамасыз ету үшін барлық қажетті шараларды қабылдайды. Алайда, қалыптасқан экономикалық жағдайдың болашақ салдарын болжау қиын, басшылықтың ағымдағы күтулері мен бағалары нақты нәтижелерден өзгеше болуы мүмкін.

Сонымен бірге, Қазақстан Республикасындағы энергетикалық сектор Қазақстан Республикасында саяси, заңнамалық, салықтық және реттегіштік өзгерістерге бейіл болып қала береді. Қазақстан Республикасының экономикалық тұрақтылығының келешегі елеулі деңгейде Үкімет қабылдайтын экономикалық шаралардың тиімділігіне, сондай-ақ құқықтық, бақылаушы және саяси жүйелердің дамуына, яғни Компанияның бақылау саласынан тыс жағдайларға байланысты.

Күтілетін кредиттік залалдарды бағалау үшін Компания макроэкономикалық көрсеткіштердің болжамдарын қоса алғанда, расталатын болжамдық ақпаратты қолданады. Алайда, кез келген экономикалық болжамдар сияқты, оларды іске асыру болжамдары мен ықтималдығы белгісіздік деңгейінің жоғары болуына байланысты, соған сәйкес, нақты нәтижелер болжанатын нәтижелерден айтарлықтай ерекшеленуі мүмкін.

Салық заңнамасы.

Қазақстанның салық салу заңнамасы және тәжірибесі тұрақты даму жағдайында, сондықтан түрліше түсіндірілуі және олар кері күшке ие болуы мүмкін жиі өзгерістерге тап болуы мүмкін. Кейбір жағдайларда салық салынатын базаны айқындау мақсатында салық заңнамасы ҚЕХС ережелеріне сілтеме жасайды, бұл ретте қазақстандық салық органдарының ҚЕХС-тың тиісті ережелерін түсіндіруі осы қаржылық есептілікті дайындау кезінде басшылық қолданған есеп саясаттарынан, пайымдаулардан және бағалаулардан өзгеше болуы мүмкін, бұл компанияда қосымша салық міндеттемелерінің туындауына әкелуі мүмкін. Салық органдары салық жылы аяқталғаннан кейін бес жыл ішінде ретроспективті тексеру жүргізе алады.

2022 жылғы 30 желтоқсандағы алдын ала салықтық тексеру актісінің нәтижелері бойынша Компания 1,425,740 мың теңге сомасына салықтар бойынша резервті таныды. Компания алдын ала салықтық тексерудің нәтижелеріне сот тәртібімен дауласуға ниетті. Компания басшылығы оның тиісті заңнаманы түсіндіруі қолайлы және компанияның салықтық ұстанымы негізделген деп санайды. Басшылықтың пікірінше, Компания осы жекелеген қаржылық есептілікте қалыптастырылған резервтерден асатын ағымдағы және ықтимал салық тәуекелдері бойынша елеулі шығындарға ұшырамайды.

Сақтандыру

Қазақстан Республикасындағы сақтандыру нарығы қалыптасу кезеңінде және әлемнің басқа елдерінде таралған көптеген сақтандыру түрлері Қазақстанда өзiрге қол жетiмсiз. Компания өзiнiң өндiрiстiк ғимараттары, үшiншi тұлғалар алдында өндiрiстiң тоқтауына немесе мiндеттемелердiң туындауына байланысты шығындарға батуы, Компания қызметi немесе апаттардың салдарынан жылжымайтын мүлiк объектiлерiне немесе қоршаған ортаға тигiзетiн залалдарға байланысты толық сақтандырылмаған. Компания толық сақтандырылмайынша, белгiлi бiр активтердiң жоғалуы немесе бүлiнуi Компанияның қызметiне және қаржылық жағдайына бiршама керi әсерiн тигiзедi деген қауiп бар.

Сот талқылаулары.

Компания күделiктi қызметiн жүзеге асыру барысында туындаған өзге де белгiлi бiр сот процестерiне қатысады. Басшылықтың пікірінше, қазіргі уақытта нәтижелері компанияның қаржылық жағдайына айтарлықтай жағымсыз әсер етуі мүмкін басқа да сот процестері немесе басқа аяқталмаған шағымдар жоқ.

Қарыздар бойынша ковенанттар.

Компанияның қарыздар мен облигациялар бойынша белгiлi бiр ковенанттары бар. Осы ковенанттарды сақтамау компания үшін жағымсыз салдарға, соның ішінде қарыздар бойынша шығындардың өсуіне және дефолтты жариялауға әкелуі мүмкін. 2022 жылдың қорытындысы бойынша компания қарыздар бойынша ковенанттардың нормативтік мәндерін орындады, сондай-ақ бұзушылық орын алған жағдайда шекті төмендету бойынша вейверлерді алды (2021ж. қорытындысы бойынша... Орындалды).

21 Қаржы тәуекелдерін басқару

Қаржы тәуекелі факторлары

Компания қызметі оны бірқатар қаржылық тәуекелдерге әкеледі: нарықтық тәуекел (оның ішінде валюталық тәуекел, пайыздық мөлшерлеме өзгерісінің әсер ету тәуекелі), несиелік тәуекелі және өтімділік тәуекелі. Компания деңгейіндегі тәуекелдерді басқару бағдарламасы көзделмеген қаржылық нарықтарға шоғырландырылған және Компанияның қаржы нәтижелеріне әлеуетті жағымсыз әсерін барынша азайтуға бағытталған. Компания тәуекелге ұшырауды хеджирлеу үшін қаржы құралдарын пайдаланбайды.

Тәуекелдерді басқаруды басшылық тәуекелдерді басқару принциптерін белгілейтін және несиелік тәуекел, өтімділік тәуекелі және нарықтық тәуекел сияқты нақты бағыттарды қамтитын саясатқа сәйкес жүзеге асырады.

(а) Кредит тәуекелі

Компания тараптардың бірі қаржы құралы арқылы жасалатын операциялар шарт бойынша міндеттемелерін орындамағаны үшін екінші тараптың қаржылық шығын тартуына себепкер тәуекел болып табылатын кредиттік тәуекелге ұшырайды.

Кредит тәуекелі Компанияның контрагенттермен жасалатын кредиттік және басқа да операциялары нәтижесінде туындайды, соның салдарынан қаржылық активтер туындап отырады.

Компанияның ең жоғарғы кредиттік тәуекел деңгейі қаржылық жағдай туралы есепте қаржылық активтердің теңгерімдік құнынан көрінеді.

Кредиттік тәуекелді басқару.

Кредиттік тәуекел Компания бизнесі үшін барынша елеулі тәуекел болып табылады. Сондықтан да басшылық кредиттік тәуекелді басқаруға ерекше көңіл бөледі.

Тәуекелдерді басқару мақсатында кредиттік тәуекелді бағалау күрделі процесс болып табылады және нақты модельдерді пайдалануды талап етеді, себебі тәуекелдер нарық жағдайына, күтілетін ақшалай қаражат айналымына және уақыт ағымына тәуелді. Активтер портфелі бойынша кредиттік тәуекелді бағалау дефолт болу ықтималдылығына байланысты қосымша бағалауды, тиісті шығын коэффициенттерін белгілеуді және контрагенттер арасындағы дефолт жағдайларына түзетулер жасауды талап етеді.

Кредиттік тәуекелді жіктеу жүйесі

Кредиттік тәуекелді бағалау және кредиттік тәуекел деңгейі бойынша қаржы құралдарын жіктеу мақсатында Компания екі тәсілді қолданады: тәуекелдер негізіндегі рейтингтердің ішкі жүйесі немесе сыртқы халықаралық рейтингтік агенттіктер (Standard & Poor 's [S&P], Fitch, Moody' s) бағалайтын тәуекел деңгейлерін бағалау. Ішкі және сыртқы кредиттік рейтингтер дефолттың басталу ықтималдылығының белгілі бір ауқымы бар бірыңғай ішкі шкала бойынша жасалады. Тәуекелдерге негізделген рейтингтердің ішкі жүйесі ішкі даму болып табылады және рейтингтерді басшылық бағалайды. Компания активтердің класына байланысты несиелік тәуекелді бағалаудың әртүрлі әдістерін қолданады.

Компания ұзақ мерзімді дебиторлық берешек бойынша кредиттік тәуекелді бағалау үшін тәуекелдер негізінде ішкі рейтингтік жүйелерді қолданады.

Рейтинг модельдері жиі қайта қаралып отырады, дефолттар туралы нақты деректер негізінде бэк-тестілеуден өткізіледі және қажеттілік туған жағдайда жаңартылып отырады. Қолдану әдістемесіне қарамастан Компания рейтинг нақтылығын растап отырады, модельдердің болжамдық қабілеттерін есепке алып, бағалап отырады.

Сыртқы рейтингтер S&P, Moody's и Fitch секілді тәуелсіз халықаралық рейтинг агенттіктерінің контрагенттері арқылы беріледі. Бұл рейтингтер ашық түрде, қол жетімді. Мұндай рейтингтер және дефолттың болу ықтималдылығының тиісті диапазондары барлық қаржылық активтер үшін қолданылады, тек саудалық дебиторлық берешек пен ұзақ мерзімді дебиторлық берешектер өзгеше қаралады.

21 Қаржы тәуекелдерін басқару (жалғасы)

Кредиттік тәуекелді жіктеу жүйесі

Кредиттік тәуекелді бағалау және кредиттік тәуекел деңгейі бойынша қаржы құралдарын жіктеу мақсатында Компания екі тәсілді қолданады: тәуекелдер негізіндегі рейтингтердің ішкі жүйесі немесе сыртқы халықаралық рейтингтік агенттіктер (Standard & Poor's [S&P], Fitch, Moody's) бағалайтын тәуекел деңгейлерін бағалау. Ішкі және сыртқы кредиттік рейтингтер төмендегі кестеде көрсетілгендей дефолт ықтималдығының белгілі бір диапазоны бар ішкі бірыңғай шкаламен салыстырылады.

Бірыңғай шкала бойынша кредиттік тәуекел деңгейі	Тиісті ішкі рейтингтер	Сыртқы халықаралық рейтингтік агенттіктердің тиісті рейтингтері (S&P)	Дефолт ықтималдығының тиісті аралығы
Жоғары деңгей	SK_A	AAA-, A-	0,01% – 0,15%
Жақсы деңгей	SK_B	BBB+/-, BBB-	0,16% – 0,75%
Қанағаттанарлық деңгей	SK_C	BB+/-, BB-	0,76% – 17,40%
Арнайы мониторингті қажет етеді	SK_D	B+/-, CCC	17,41% – 99,9%
Дефолт		D	100%

Кредиттік тәуекелдің әрбір деңгейіне бірыңғай шкала бойынша төлем қабілеттілігінің белгілі бір дәрежесі беріледі.

- *Жоғары деңгей* – күтілетін кредиттік тәуекелі төмен жоғары кредиттік сапа.
- *Жақсы деңгей* – орташа кредиттік тәуекелі бар жеткілікті кредиттік сапа.
- *Қанағаттанарлық деңгей* – қанағаттанарлық кредиттік тәуекелі бар орташа кредиттік сапа.
- Арнайы мониторингті қажет етеді – мұқият бақылауды және қалпына келтіруді басқаруды қажет ететін кредиттеу тетіктері.
- *Дефолт* – дефолт басталған кредиттеу тетіктері.

Күтілетін кредит шығындарын бағалау (ККШ).

Күтілетін кредиттік шығындар – ықтималдылық деңгейі ескеріле отырып, болашақ алынбаған ақшалай қаражат құны есептелген бағалау нысаны (яғни белгілі бір кезең ішінде туындаған дефолттың тиісті тәуекелдері пайдаланылып есептелген кредиттік шығындардың орташа өлшемдік шамасы). Күтілетін кредиттік шығындарды бағалау объективті болып табылады және туындауы мүмкін шешімдер ауқымы есебімен анықталады. Күтілетін кредиттік шығындарды бағалау Компанияда қолданылатын төрт компонент негізінде орындалады: дефолт ықтималдылығы, кредиттік талап көлемі, тәуекелге негізделген дефолт, дефолт жағдайындағы шығын және дисконттау мөлшерлемесі.

Дефолт сәтіндегі берешек – есепті кезең аяқталғаннан кейін тәуекел сомасында болуы мүмкін өзгерістер ескеріліп дефолттың болашақ болар күні тәуекелін бағалау, негізгі қарыз сомасы мен пайыздарын өтеу, және кредиттік міндеттемелер бойынша қаражатты пайдалану қоса ескеріледі. Кредиттік сипаттағы міндеттемелер бойынша дефолт сәтіндегі берешек кредиттік конверсия коэффициенті арқылы (CCF) бағаланады. Кредиттік конверсия коэффициенті – белгілі бір уақыт кезеңіндегі шарт бойынша міндеттемелер сомасының теңгерімдік міндеттемеге қатысты конверсия ықтималдылығын көрсететін коэффициент. *Дефолт ықтималдылығы (PD)* - белгілі бір уақыт кезеңіндегі дефолттың туындау мүмкіндігін бағалау. *Дефолт жағдайындағы шығын (LGD)* – дефолт кезіндегі туындайтын шығынды бағалау. Бұл шама шартта кезделген төлеуге бағытталған ақшалай қаражат ағыны мен кредитордың алуы күтілетін ақша арасындағы айырмаға негізделеді. Әдетте бұл көрсеткіш дефолт кезіндегі берешек пайызымен (EAD) белгіленеді. Күтілетін шығындар есепті мерзім аяғындағы көрсетілген құнға сәйкес дисконтталады. Дисконттау мөлшерлемесі қаржылық құрал бойынша тиімді пайыздық мөлшерлемні (ТПМ) немесе оған ұқсас шаманы білдіреді.

Күтілетін кредиттік шығындар қаражат құралының барлық қолданыс мерзімі ішінде модельденеді. Құралдың барлық қолданыс мерзімі шарттың күтпеген мерзімінен тыс өтелуін есепке алғанда, егер ондай болған болса, қарыз құралдарын өтеу мерзіміне дейінгі қалған қолданыс мерзіміне тең.

21 Қаржылық тәуекелдерді басқару (жалғасы)

Басшылықтың қаржылық есептілікті әзірлеу үшін күтілетін кредиттік шығындарды бағалауы әдетте реттеу мақсатында пайдаланылатын барлық мерзім ішіндегі бағалауға емес, белгілі бір мерзімдегі бағалауға негізделген. Бағалауда *болжамдық ақпарат* қолданылады. Осындай ретпен ККҚ кредит тәуекеліне ықпал ететін ықтималдылық ескеріле отырып, негізгі макроэкономикалық көрсеткіштердегі өзгерістерді көрсетеді.

Басшылықтың қаржылық есептілікті әзірлеу үшін күтілетін кредиттік шығындарды бағалауы әдетте реттеу мақсатында пайдаланылатын барлық мерзім ішіндегі бағалауға емес, белгілі бір мерзімдегі бағалауға негізделген. Бағалауда *болжамдық ақпарат* қолданылады. Осындай ретпен ККҚ кредит тәуекеліне ықпал ететін ықтималдылық ескеріле отырып, негізгі макроэкономикалық көрсеткіштердегі өзгерістерді көрсетеді.

Құрылған немесе сатып алынған қаржылық активтер үшін ККҚ модельдеуі (POCI) осындай ретпен орындалады, бұл қатарға жалпы теңгерімдік құны (а) дисконттау мөлшерлемесінің активтің алғашқы танылуы сәтінде алынған ақшалай ағын негізінде анықталу жағдайы, және (б) ККҚ әрқашан барлық мерзімдегі ККҚ тең болу жағдайы кірмейді. Құрылған немесе сатып алынған құнсызданған активтер – өткен мерзімде бизнестің бірігуі нәтижесінде сатып алынған құнсызданған активтер секілді алғашқы танылуы сәтінде құнсызданған қаржылық активтер.

Дефолт ықтималдылығын бағалау үшін Компания дефолтты төменде көрсетілген критерийлердің біреуіне немесе бірнешеуіне сәйкес келетін тәуекел жағдайы ретінде белгілейді:

- Қарыз алушының шартта көзделген төлем мерзімін 90 күннен аса уақытқа созуы;
- халықаралық рейтинг агенттіктері қарыз алушыны дефолт рейтингіндегі сыныпқа жатқызады;
- қарыз алушы төменде көрсетілген төлемсіздік қабылеті ықтималдылығының белгісіне сәйкес келеді:
 - қаржылық актив бойынша пайыз мөлшерлемесін есептеудің тоқтатылуы/ пайыз мөлшерлемесінің төмендеуі;
 - негізгі қарыздың есептен шығарылуы;
 - қаржылық активтің номинальды құнына қарағанда елеулі дисконтпен сатылуы;
 - қарыз құнының төмендеуіне/есептен шығарылуына/ берешектің кешірілуіне әкелетін қайта құрылымдау;
 - қаржылық активті өтеу мерзімінің ұзартылуы;
 - негізгі қарыз/пайыздық төлем бойынша төлем мерзімінің мейлінше кейінге шегерілуі;
 - Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес контрагентті банкрот деп тану туралы талапты беру;
 - Контрагенттің банкроттық туралы өтініш бойынша талап арызын беруі;
 - Кепілдік шартымен немесе кепілдік шарт бойынша төлеммен жабылатын міндеттемелер бойынша мерзімнің өтіп кетуі 90 күннен асады.

Ақпаратты жария ету үшін Компания дефолт анықтамасын құнсызданған активтер анықтамасына сәйкестендірді. Дефолттың жоғарыда берілген анықтамасы Компанияның барлық қаржылық активтеріне қатысты қолданылады.

Егер құрал үш ай қатарынан қандай да бір дефолт критерийіне жатқызылмаған болса, дефолт деп есептелмейді (яғни төлем мерзімінің ұзартылуы жойылады). Бұл кезең талдау негізінде анықталды, талдау барысында ұзарту мерзімін жоюдың түрлі анықтамалары пайдаланылып, төлемді ұзарту жойылғаннан кейінгі қаржылық құралға дефолт мәртебесін беруді қайтару ықтималдылығы ескерілді.

Кредит тәуекелінің елеулі мөлшерде ұлғаюының болуы немесе болмауының бағалануы (SICR) алғашқы танылған сәттен бастап жеке түрде де, портфельді негізде де орындалады.

Осы қаржылық есептілікте танылатын күтілетін кредиттік кредиттердің деңгейі бастапқы танылған сәттен бастап қарыз алушының кредиттік тәуекелінің елеулі ұлғаюының болуына байланысты белгіленеді. Бұл бағыт күтілетін несиелік шығындарды бағалаудың үш сатылы моделіне негізделген. 1-кезең-бастапқы тану сәтінде құнсызданбаған және осы сәттен бастап ол бойынша кредиттік тәуекелдің елеулі ұлғаюы болмаған қаржы құралы үшін кредиттік залалдарға арналған бағалау резерві 12 айлық күтілетін кредиттік залалдар негізінде құрылады.

21 Қаржылық тәуекелерді басқару (жалғасы)

2-кезең – егер алғашқы танылу сәтінен бастап кредит тәуекелі елеулі түрде өскені анықталса қаржылық құрал 2-кезеңге ауыстырылады, бірақ әзірше құнсызданған болып есептелмейді, бірақ кредит шығындарына қатысты бағалау резерві барлық мерзім ішіндегі күтілетін кредиттік шығындар негізінде құрылады. 3-кезең – егер қаржылық құрал құнсызданған болып табылса, ол 3-кезеңге ауыстырылады, және бағалау резерві барлық мерзім ішіндегі күтілетін кредиттік шығындар негізінде құрылады. Актив 3-кезеңге ауысуы нәтижесінде ұйым пайыздық табысты жалпы теңгерімдік құны негізінде тануды доғарады және пайыздық кірісті есептеу кезінде теңгерімдік құнға қатысты күтілетін кредит шығындарын алып тастағандағы активтің тиімді пайыздық мөлшерлемесін қолданады.

Кредиттік тәуекелдің елеулі ұлғаюының критерийі орындалмағаны туралы дәлелдер болса, қаржылық құрал қайтадан 1-кезеңге ауыстырылады. Егер тәуекел сапалық белгісі негізінде 2-кезеңге ауыстырылса, Компания бұл белгіге қатысты, оның сақталуы немесе өзгеруіне көз жеткізу үшін мониторинг жасайды.

Сатып алынған немесе құрылған құнсызданған қаржылық активтер бойынша кредиттік шығындарды бағалау әрдайым тұтас мерзімге бағаланады. Осылайша Компания барлық мерзімдегі күтілетін кредиттік шығындардың кумулятивті өзгерістерін таниды.

Қаржылық активтердің кредиттік шығындарына қатысты бағалау резерві 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша маңызды емес болып табылады.

Қаржылық активтер бойынша күтілетін кредиттік шығындарды бағалау үшін Компания үш бағытты қолданады: (i) жеке негізде бағалау; (ii) портфельді негізде бағалау: ішкі рейтингтер жеке негізде бағаланады, бірақ кредит тәуекелінің бірдей рейтингтері және кредит портфелінің бірдей сегменттері үшін күтілетін кредиттік шығындарды есептеу процесінде кредит тәуекелінің бірдей параметрлері қолданылады (мәселен, дефолт ықтималдылығы, дефолт жағдайындағы шығындар); (iii) сыртқы рейтингтер негізінде бағалау.

Тұтастай алғанда күтілетін кредиттік шығындар кредит тәуекелінің төмендегідей параметрлерінің қосындысына тең: дефолт сәтіндегі берешек, дефолт ықтималдылығы және дефолт жағдайындағы шығындар, олар құралдың тиімді пайыздық мөлшерлемесі арқылы келтірілген құнына дисконтталған нұсқада анықталған. Күтілетін кредиттік шығындар кредит тәуекелдерінің параметрлеріне болжам жасау әдісімен (дефолт сәтіндегі берешек, дефолт ықтималдылығы және дефолт болған жағдайдағы шығын) әрбір жеке қаржылық активтің қолданыс мерзімі ішіндегі әрбір болашақ ай үшін немесе жиынтық сегмент үшін анықталады. Осы үш компонент «сақталып қалу» ықтималдылығы ескеріле отырып көбейтіледі және түзетіледі (яғни қаржылық актив өткен айда жабылды ма немесе дефолт болды ма). Бұл көрсеткіш әрбір болашақ кезең үшін күтілетін кредиттік шығындарды нақты есептеуді қамтамасыз етеді, олар сосын есепті күнге орай қайта дисконтталады және жинақталады. Күтілетін кредиттік шығындарды есептеу үшін қолданылатын дисконттау мөлшерлемесі алғашқы тиімді пайыздық мөлшерлемені немесе оның жуық шамасын білдіреді.

Күтілетін кредиттік шығындар моделіне енгізілген болжамдық ақпарат.

Кредит тәуекелінің елеулі ұлғаюын бағалау және күтілетін кредиттік шығындарды есептеу расталатын болжамдық ақпараттың қосылуын білдіреді. Компания төмендегідей ауыспалы экономикалық мәселелерді анықтап отыр: олар кредиттік тәуекелдің өзгеруімен және күтілетін кредиттік шығындардың ескерілуімен түзетеледі: жалпы ішкі өнім, инфляция, айырбас бағамы, мұнай бағасы және базалық сектордың өнімділігінің өзгерісі негізіндегі экономикалық дамуды сипаттау үшін қолданылатын қысқа мерзімді экономикалық индикатор.

Экономикалық ауыспалы нысандардың дефолт ықтималдылығына әсері, дефолт кезіндегі берешек және дефолт жағдайындағы шығын статистикалық регрессионды талдау арқылы анықталады, бұл шара осы ауыспалы шамалардың өткен кезеңдердегі дефолт деңгейіне тигізген әсерін түсіну үшін жасалады.

Кез келген басқа экономикалық болжамдардағы секілді, олардың жүзеге асуының болжамы мен ықтималдылығы жоғары деңгейдегі белгісіздіпен айқындалады, сәйкесінше, нақты нәтижелер болжамды көрсеткіштерден айтарлықтай өзгеше болуы мүмкін.

Компания қаржылық активтер бойынша бағалау мен нақты шығын арасындағы айырмашылықтарды азайту үшін өз әдістемесі мен болжамдарын үнемі тексеріп отырады. Мұндай бэк-тестілеу жылына кемінде бір рет жүргізіледі.

Күтілетін кредиттік шығындарды бағалау әдістемесін бэк-тестілеу нәтижелері Компания басшылығына хабарланады, үкілетті органдар талқыланғаннан кейін модельдерді одан әрі жетілдіру және болжамдар бойынша қадамдар жасалады.

21 Қаржы тәуекелдерін басқару (жалғасы)

(б) Өтімділік тәуекелі

Өтімділік тәуекелі дегеніміз – ұйым қаржылық міндеттемелерді орындаған кезде қиындықтармен бетпе-бет келу тәуекелі. Компанияның қолданыстағы Даму жоспарларын қалыптастыру және мониторингілеу қағидаларына сәйкес, ақша ағындарының қозғалысын жоспарлау мен оған мониторинг жүргізу қысқа мерзімді ай сайынғы негізде, сондай-ақ 5 жылға қызметті орта мерзімді жоспарлауды қалыптастыру аясында жүргізіледі. Сонымен қатар, Компанияда 10 жылға арналған Даму стратегиясы өзірленіп, бекітілуде. Ақша ағындарын жоспарлаған кезде сонымен бірге депозиттерге уақытша бос ақша қаражатын орналастырудан түскен пайда да есептеледі.

Төмендегі кестеде Компанияның қаржылық міндеттемелерін өтеу мерзімі бойынша есеп беру кезеңінің соңында шарт бойынша өтеу күнінің соңына дейін қалған өтеуді көрсете отырып талдау берілген. Дисконтталмаған сомаларға негізделген өтеу мерзімін талдау, оның ішінде болашақ сыйақылар мен негізгі қарыздарды өтеу.

Қазақстан теңгесімен, мың	Қажет болғанға дейін және 1 айға толмайтын мерзімде	1 айдан 3 айға дейін	3 айдан 12 айға дейін	12 айдан 5 жылға дейін	5 жылдан жоғары
2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша					
Қарыздар	6,253,163	39,393,540	28,773,925	44,194,568	108,235,398
Облигациялар бойынша міндеттемелер	-	-	4,537,881	35,018,816	19,454,627
Өзге кредиторлық берешек және есептелген міндеттемелер	411,954	249,749	-	-	-
Қаржылық жалдау	29,333	58,666	263,995	1,552,627	-
Қаржылық кепілдік	10,665,014	-	-	-	-
Негізгі сома мен пайыздың болашақ төлемдерін қоса алғандағы барлық болашақ төлемдер	17,359,464	39,701,955	33,575,801	80,766,011	127,690,025
2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша					
Қарыздар	3,538,077	26,623,982	7,644,574	90,004,396	111,716,515
Облигациялар бойынша міндеттемелер	-	203,288	4,742,104	40,988,476	21,558,053
Өзге кредиторлық берешек және есептелген міндеттемелер	1,168,623	153,860	-	32,343	-
Қаржылық жалдау	-	-	352,000	1,561,849	-
Қаржылық кепілдік	11,026,026	-	-	-	-
Негізгі сома мен пайыздың болашақ төлемдерін қоса алғандағы барлық болашақ төлемдер	15,732,726	26,981,130	12,738,678	132,587,064	133,274,568

(в) Нарық тәуекелі

Валюталық тәуекел

Компанияның қаржылық активтері мен міндеттемелері негізінен теңгемен көрсетілген, нәтижесінде Компания елеулі валюталық тәуекелге ұшырамайды. Осыған қарамастан, Компания болашақта немесе қажет болған кезде хеджирлеу құрылымын енгізу мақсатында қаржылық туындылар нарығындағы өзгерістерді бақылауды жалғастырады.

Пайыздық мөлшерлеменің өзгеру тәуекелі

Пайыздық мөлшерлеменің өзгеру қаупі ауыспалы пайыздық мөлшерлеменен қарыздарға қатысты туындайды. Компания инфляция деңгейіне және ҚР ҰБ базалық мөлшерлемесіне қатысты елеулі нарықтық тәуекелге ұшыраған. Компания өзгермелі мөлшерлемелердің өзгеруіне мұқият мониторинг жүргізеді. Бұл ретте, 2022 жылы ҚР ҰБ базалық мөлшерлемесінің ұлғаюына қарамастан, қолданыстағы кредиттер бойынша мөлшерлеме өзгерген жоқ. Компанияда пайыздық мөлшерлемелердің өзгеруіне байланысты тәуекелдерді талдау және жеңілдету туралы ресми келісімдер жоқ.

21 Қаржы тәуекелдерін басқару (жалғасы)

Егер 2022 жылғы 31 желтоқсанға пайыздық мөлшерлемелер 20 базистік тармаққа аз болса, барлық басқа өзгермелі сипаттамалар өзгеріссіз қалса, ауыспалы пайыздық мөлшерлеменен міндеттемелер бойынша неғұрлым төмен пайыздық шығыстардың нәтижесінде бір жылдағы пайда 346,424 мың теңгеге (2021 жыл: 129,477 мың теңге) артық болар еді, өзгермелі пайыздық мөлшерлеменен міндеттемелер бойынша неғұрлым жоғары пайыздық шығыстардың нәтижесінде 346,424 мың теңгеге аз (2021 жыл: 129,477 мың теңге).

Капиталды басқару

Компанияның капиталды басқарудағы міндеттері акционерлерге пайда түсуін және басқа мүдделі тараптарға тиімді болуын көздей отырып, үздіксіз жұмыс істеу қағидаттарына сәйкес Компанияның өз қызметін жалғастыру қабілетін қамтамасыз етуде, сондай-ақ капиталдық құнын азайту үшін капиталдың оңтайлы құрылымын ұстап тұру болып табылады. Компания капитал құрылымын ұстап тұру немесе түзету үшін акционерлерге төленетін дивидендтер сомасына түзету жасай алады, сондай-ақ акционерлерге капиталды қайтара алады немесе қарыз қаражатын азайту үшін активтерді сата алады. Компания саланың басқа да компаниялары сияқты Компания өзінің және қарыздық капиталының арақатынасы негізінде капиталға мониторинг жүргізеді. Бұндай арақатынас капиталдың жалпы сомасына бөлінген таза қарыз қаражаты ретінде анықталады. Таза қарыз қаражаттары ақша қаражаттары мен олардың эквиваленттерін (қаржылық жағдай туралы жеке есепте көрсетілген «қысқа мерзімді қарыздар» мен «ұзақ мерзімді қарыздарды» қоса алғанда) шегергендегі қарыздардың жалпы сомасы ретінде анықталады.

Капиталдың жалпы сомасы қаржылық жағдай туралы жеке есепте көрсетілген «Барлық капитал» ретінде анықталады, оған таза қарыз қаражаты да кіреді.

Қазақстан теңгесімен, мың	Ескертпе	31 желтоқсан 2022ж.	31 желтоқсан 2021ж.
Барлық қарыздар	14	175,007,617	197,821,633
Минус:			
Ақшалай қаржат пен оның эквиваленттері	11	(22,029,475)	(1,481,340)
Таза қарыз қаражаты		152,978,142	196,340,293
Барлық меншікті капитал		427,963,863	432,279,357
Барлық капитал		580,942,005	628,619,650
Қарыздық және меншікті капиталдың арасалмағы		26%	31%

22 Қаржы құралдарының әділ құны

Әділ құнды бағалау

Әділ құнды бағалау нәтижелері әділ құнның иерархия деңгейлері бойынша былайша талданып, бөлінеді: (i) 1-деңгейге сәйкес активтер немесе міндеттемелер үшін белсенді нарықтардағы нарықтық баға белгілеу бойынша бағалар (түзетілмейтін) жатады, (ii) 2-деңгейге – актив немесе міндеттемелер үшін тікелей (яғни, мысалы, баға) немесе жанама (яғни, мысалы, бағаның туындысы) бақыланатын болып табылатын барлық пайдаланылатын маңызды бастапқы деректері бар бағалау модельдерінің көмегімен алынғандар және (iii) 3-деңгейдің бағалары бақыланатын нарықтық деректерге негізделмеген (яғни, бақыланбайтын бастапқы деректерге негізделген) бағалар болып табылады. Қаржылық құралдарды әділ құн иерархиясындағы белгілі бір санатқа жатқызған кезде басшылық пайымдауды қолданады. Егер әділ құнды бағалауда айтарлықтай түзетуді талап ететін бақыланатын деректер пайдаланылса, онда ол 3-деңгейге жатады. Пайдаланылатын деректердің маңыздылығы әділ құнның барлық жиынтық бағасы үшін бағаланады.

Әділ құн иерархиясының 2-деңгейіндегі және 3-деңгейіндегі әділ құнның бағасы дисконтталған ақша ағыны моделінің көмегімен орындалды. Белсенді нарықта бағасы белгіленбеген тіркелген пайыздық мөлшерлемесі құбылмалы қаржылық құралдардың әділ құны баланстық құнға тең болып қабылданды. Белсенді нарықта бағасы белгіленбеген тіркелген пайыздық мөлшерлемесі бар құралдардың әділ құны осы сияқты кредиттік тәуекел мен осы секілді өтеу мерзімін болжайтын жаңа құралдарға арналған қарызға беру нарығында қолданыстағы пайыздық мөлшерлемені қолдана отырып, дисконтталған ақша ағынының моделіне негізделеді.

22 Қаржы құралдарының әділ құны (жалғасы)

Қаржы түрі, мың	31 желтоқсан 2022ж.				31 желтоқсан 2021ж.			
	1-деңгей	2-деңгей	3-деңгей	Баланстық құны	1-деңгей	2-деңгей	3-деңгей	Баланстық құны
Активтер								
Ақшалай қаражат пен олардың эквиваленттері	-	22,029,475	-	22,029,475	-	1,481,340	-	1,481,340
Мерзімі тіркелген депозиттер	-	1,304	-	1,304	-	5,804	-	5,804
Қаржылық дебиторлық берешек	-	7,477,118	-	7,596,400	-	7,680,949	-	7,586,622
Алынатын дивидендтер	-	488	-	488	-	458	-	458
Берілген қарыздар	-	47,732,982	-	52,277,529	-	69,525,742	-	73,449,639
Қызметкерлердің берешегі	-	42,945	-	42,945	-	54,346	-	54,346
Барлық қаржылық активтер	-	77,284,312	-	81,948,141	-	78,748,639	-	82,578,209
Міндеттемелер								
Қарыздар	-	146,593,465	-	175,007,617	-	189,507,450	-	197,821,632
Жалға алу бойынша міндеттемелер	-	1,245,198	-	1,158,760	-	1,130,446	-	1,330,662
Қаржылық кредиторлық берешек	-	1,340,012	-	1,340,012	-	1,034,082	-	1,034,082
Барлық қаржылық міндеттемелер	-	149,178,675	-	177,506,389	-	191,671,978	-	200,186,376

Амортизацияланған құн бойынша көрсетілетін қаржылық активтер.

Тіркелген пайыздық ставкасы бар құралдардың әділ бағалау құны ұқсас кредиттік тәуекелі бар жаңа құралдар үшін қолданыстағы пайыздық мөлшерлемелер бойынша дисконтталған және өтелгенге дейінгі мерзіммен алуға күтілетін бағалау ақша ағындарының сомалары негізінде айқындалады. Қолданылған дисконттау нормалары контрагенттің несиелік тәуекеліне байланысты.

Амортизацияланған құн бойынша көрсетілетін міндеттемелер.

Белгіленген пайыздық ставкасы бар және белгіленген өтеу мерзімі бар, олар бойынша нарықтық баға белгіленімдері жоқ құралдардың әділ бағалау құны ұқсас кредиттік тәуекелі бар жаңа құралдар үшін қолданыстағы пайыздық мөлшерлемелер бойынша дисконтталған және өтеу мерзімі бар бағалау ақша ағындарын негізге ала отырып айқындалады.

23 Есепті кезеңнен кейінгі оқиғалар

2023 жылғы қаңтарда Компания С траншы бойынша Азия даму банкімен кредиттік желі шарты бойынша алынған 882,425 мың теңге сомасындағы сыйақыны өтеді.

2023 жылғы 18 қаңтарда Компания «First Heartland Jusan Bank» АҚ-да 10 миллиард теңге сомасына кредиттік желі ашу туралы келісім жасасты.

2023 жылғы 25 қаңтарда Компания «Қазақстан Халық Банкі» АҚ-ның 4,000,000 мың теңге мөлшеріндегі қарызын және 138,152 мың теңге сомасында жинақталған сыйақы сомасын мерзімінен бұрын өтеді.

2023 жылғы 25 қаңтарда Компания Еуропалық Қайта құру және даму банкімен жасалған кредиттік желі бойынша 1,730,800 мың теңге сомасындағы негізгі борыш пен сыйақы сомасын мерзімінен бұрын өтеді.

2023 жылдың қаңтар және ақпан айларында Компания «Алматы электр станциялары» АҚ-ға жылдық 11% мөлшерлеме бойынша 12 айға дейінгі мерзімге 4,000,000 мың теңге мөлшерінде қысқа мерзімді қарыз берді.

24 Акциядан түсетін негізгі пайда/(залал)

Акциядан түсетін негізгі пайда / (залал) Компания акционерлерінің үлесіне тиесілі пайда немесе залалдың есепті кезең ішіндегі айналыстағы жай акциялардың орташа алынған санына қатынасы ретінде есептеледі. Компанияда реттелетін әлеуетті жай акциялар жоқ, сондықтан акцияға шаққандағы пайда акцияға шаққандағы негізгі пайдаға сәйкес келеді.

<i>Қазақстан теңгесімен, мың</i>	2022ж.	2021ж.
Компания акционерлеріне тиесілі бір жылдағы пайда/(залал) (Қазақстан теңгесімен, мың)	(4,651,863)	15,229,017
Айналыстағы жай акциялардың орташа өлшенген саны	5,604,175	5,601,812
Компания акционерлеріне тиесілі акцияларға түсетін пайда/ (залал) (теңгеге дөңгелектегенде)	(830)	2,719

Бір акцияның баланстық құны

«Қазақстан қор биржасы» АҚ Биржалық кеңесінің (бұдан әрі – «ҚББ») 2010 жылғы 4 қазандағы шешіміне сәйкес қаржылық есептілікте ҚББ бекіткен қағидаларға сәйкес есептелген есепті күнге бір акцияның (жай және артықшылықты) баланстық құны туралы деректер болуға тиіс. 2022 жылғы 31 желтоқсанға қаржылық есептілік деректері негізінде компания басшылығымен есептелген бұл көрсеткіш 75,857 теңгені құрады (2021 жылғы 31 желтоқсан: 77,050 теңге). Төменде бір акцияның баланстық құнын есептеу кестесі берілген:

<i>Қазақстан теңгесімен, мың</i>	2022ж.	2021ж.
Барлық активтер	607,634,859	632,873,167
Минус: материалдық емес активтер	(697,765)	(659,057)
Минус: барлық міндеттемелер	(179 670 996)	(200,593,810)
Жай акцияларға арналған таза активтер	427,266,098	431,620,300
31 желтоқсандағы жағдай бойынша жай акциялар саны	5,632,537	5,601,812
Бір акцияның баланстық құны, теңге	75,857	77,050